

39172

Otroški oder.

Igrice za mladino otroških
: vrtcev in ljudske šole. :

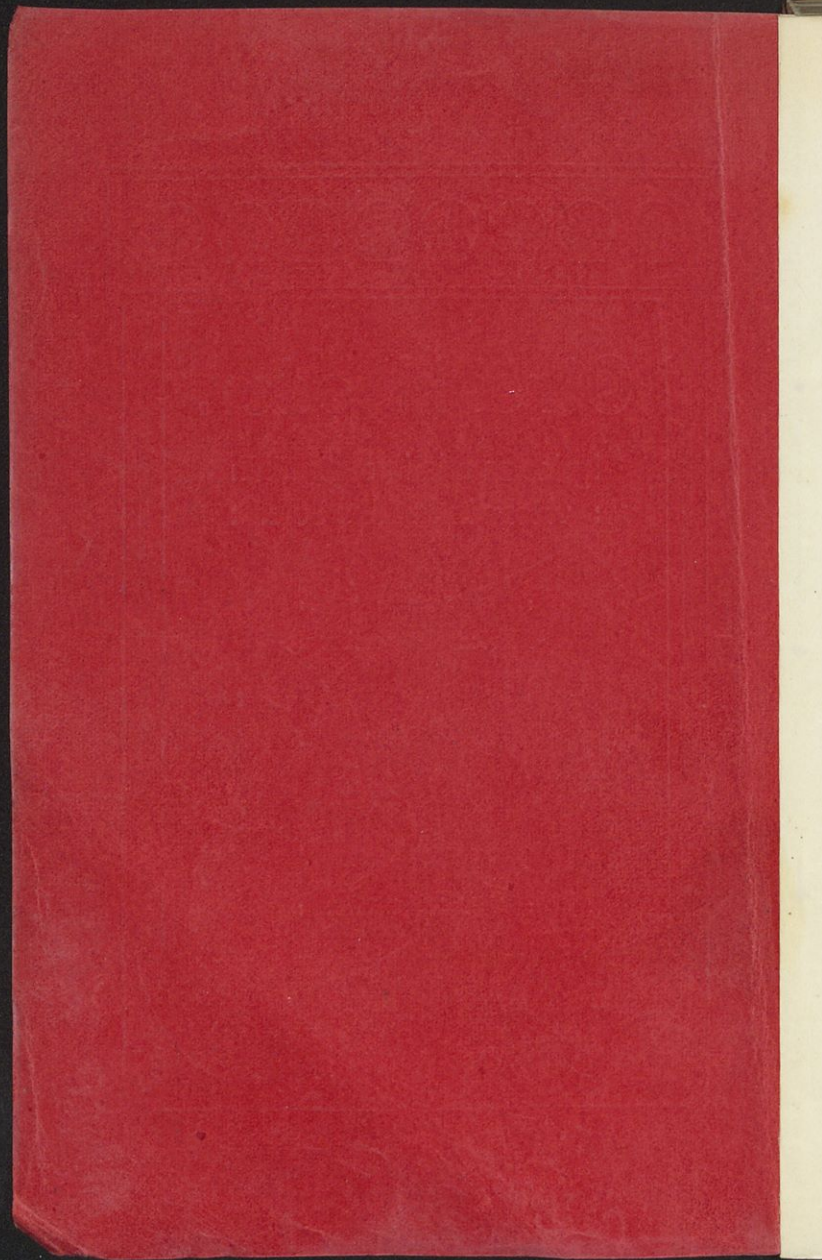
Sestavila :
Marica Gregoričeva.

: V Ljubljani, 1910. :

Izdala, založila in natisnila „Učiteljska tiskarna“.

Otroški oder.

Igrice za mladino otroških vrtcev
in ljudske šole.

Sestavila

Marica Gregoričeva.

V Ljubljani, 1910.

Izdala, založila in natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Otroški odel.

Igrice za mladino otroških vrtcev
in ljudske šole.

Šolstva

Matice Gregorčičeve

Inv. št. 030019062

Predgovor.

Spisala sem pričujoče igre in igrice z željo, da z njimi ustrežem slovenski mladini; zakaj mladina ljubi igre in se ž njimi zabava, a si obenem — to vzgojitelj dobro ve — bistri um in blaži duha.

Na prvi pogled se bode morda marsikomu zdevala ta ali ona igrica pretežavna. Nasproti temu pomisleku pa poudarjam, da se je večina teh iger že vprizorila na domačem odru v Škednju in v tržaškem „Narodnem domu“, in sicer brez težav in z gladkim uspehom. Pri takih predstavah sem se praktično naučila, kako daleč smem iti v zahtevah. Spoznala sem zlasti, da ne smem sestavljati nikakih alegorij in basni, ampak preproste prizorčke, posnete iz življenja, v prvi vrsti iz otroškega krožka.

Seveda, za vsake igre in tedaj tudi za te je potreben nadarjen, razborit in gibčen material.

Nekaj teh igric je bilo natisnjenih že tudi v „Zvončku“. Za ponatisk mojih drobtinic me je navdu-

ševala zavest, da nimamo Slovenci na tem polju skoro nič izvirnega za svojo deco, bodisi za gojence otroških vrtcev ali za mladino ljudske šole. Imamo sicer nekaj izvrstnih prevodov; toda ti ne odgovarjajo vedno razmeram posameznih krajev ali duhu naših slovenskih otrok. Moja zbirka naj po možnosti odpomore temu nedostatku.

V jeziku sem se izogibala visokemu slogu in sem se skušala bližati preprosti govorici. To bodi povedano tistim, ki bi hoteli presojati mojo zbirko s strogim jezikovnim merilom.

V Škednju, decembra meseca 1909.

Pisateljica.

Darežljivi otroci.

Igrica v enem dejanju.

Vrši se v preprosti sobi.

OSEBE:

Mati.

Anica, njena prijateljica.

Rezika, njena hči.

Berač.

Beračica.

Prvi prizor.

Rezika, kasneje Anica.

Rezika (*stoji ob mizi, ki je posuta s cvetjem; napravlja šopek in poje narodno popevko*):

Gozdič je že zelen,
travnik je razcveten,
[ptički pod nebom
veselo pojo.]

Anica: Dober dan, Rezika! Vidim, da si vesela, ker prepevaš!

Rezika (*se nagloma ozre*): Oj, ti si, Anica? Vesela sem, da! Kaj nisi tudi ti?

Anica: Seveda! Pomisli; danes je bila pri nas botrica in mi je darovala desetico. Le poglej jo, kako se sveti.

Rezika: Meni pa je kupila mamica srebrno verižico.

Anica: Ali res? Pokaži jo no!

Rezika (*se zateče k omari in vzame iz nje škatlico*): Le oglej si jo, kaj ni zala?

Anica: Krasna verižica!

Rezika (*si jo natakne okrog vratu*): Tako sem vesela, da bi je ne dala od sebe za ves svet.

Anica (*pogleda po cvetlicah*): Kaj pa delaš tukaj?

Rezika: Na travniku sem natrgala te rožice in sedaj jih vežem v šopek.

Anica (*se ozre*): Ali ni nekdo potrkal?

Rezika: Mogoče! Kdo pa je? (*Gre proti vratom.*)
Vstopite!

Drugi prizor.

Prejšnji, berač.

Berač: Hvaljen bodi Jezus Kristus! Prosim vbogajme!

Rezika: Ničesar nimam, ubožec, ker sem sama doma!

Anica: Revček! Veste kaj, lahko vam pomagam. Desetico imam v žepu. (*Seže v žep.*)

Berač: A gotovo je od matere, ki te je poslala v prodajalnico, kaj ne, deklica?

Anica: Nikar! Prav moja je, le vzemite jo!

Berač: Tedaj pa hvala! Mili Bog naj ti povrne to dobroto! Z Bogom!

Obe deklici: Zbogom, zbogom!

(*Ko berač odide, stopita obe k mizi, vežeta vsaka svoj šopek in pojeta*):

Ptički, jaz vprašam vas,

al' bo kaj skor pomlad,

al' bo kaj skoraj

zelena pomlad.

Tretji prizor.

Rezika, Anica, beračica.

Beračica: Dober dan, otroci! Ali ste sami doma?

Rezika: Da, prav sami sva!

Anica: Kaj pa želite?

Beračica: Vaše starše sem hotela poprositi pomoči. Toča nam je pobila ves pridelek. Doma nimamo kaj jesti. Otroci me prosijo kruha, a jaz ga nimam, oh!

Rezika: Kako se mi smilite, siromačica!

Anica: Kako mi je žal, da vam ne morem pomagati.

Beračica: Gorje meni! Kam naj bi se obrnila? (Zajoče.)

Rezika (*si sname verižico izza vratu*): Nate, ženica! Vzemite to verižico!

Beračica (*stopi za korak nazaj*): O, tega pa ne sprejemem, drago dekletce!

Rezika: Zakaj ne? Verižica je moja. Prodajte jo, pa dobite zanjo lepe novce. Le vzemite jo!

Beračica (*vzame*): Hvala, dobri otrok in Bog naj ti povrne. (*Odide*.)

Anica: Uboga žena, kako se mi smili!

Rezika: Oh, meni tudi!

Četrty prizor.

Rezika, Anica, mati.

Mati (*vstopi izza drugih vrat*): Kaj počneta, dekleti?

Rezika: Le poslušaj, mama! Zdaj je bila tukaj stara ženica, ki je vprašala po tebi. Jokala je in pravila, da nimajo doma kaj jesti, odkar jim je toča vse pobila. Ker nisem imela nič denarja, sem ji dala srebrno verižico. Saj nisi huda, mamica?

Mati: Ne, nisem jezna, ker si s tem pokazala svoje usmiljeno srce, da ubogim rada pomagaš. Kdor pomaga potrebnim, tega Stvarnik ne zapusti. Namesto srebrne verižice pa imej odslej moje zlato. (*Sname si jo izza vratu in obdari hčer.*)

Rezika: Zlata moja mamica! Toda veš! Tudi Anica je dala vbogajme. Bil je tukaj tudi berač in temu je dala Anica svetlo desetico, ki jo je prejela od botre!

Mati: Ali res, Ana? No, to me tako raduje, da ti podarim krono. Na!

Anica: Hvala, ljuba strina!

Mati: Bodita vselej darežljivi, kadarkoli vidita potrebo in siromaštvo!

(*Zavesa pade.*)

Konec.

Bratovska ljubezen.

Igrica v enem dejanju.

OSEBE:

Oče, Danilo, Vida, teta.

Drugi prizor.

Prošnja, oče.

Oče (vstopi): Ali sta spisala svoje naloge?

Danilo: Da, jubi oče! (Steče k mizi po zvezek.)

Oče: In moja naloga?

Vida (brezku v svoji katarizi):

Prvi prizor.

Danilo in Vida.

Danilo (*sedi pri mizi ob svojih knjigah in se uči*).

Vida (*vstopi s cveticami v roki*): Dober dan, Danilko! Kaj pa delaš?

Danilo (*se ozre in vstane*): A, ti si, Vidka? Učim se za materin god; sicer znam voščilce že na pamet.

Vida: Tudi jaz sem pripravljena za jutrišnji dan. Ali kdo ve, če bodo cvetlice mamici po volji.

Danilo: I, kajpada! mari ne veš, kako rada ima cvetlice? Samo paziti moraš, da ti do jutri ne ovenejo.

Vida: Za to že poskrbim; takoj jih vtaknem v kozarec vode.

Danilo (*gre k omari*): Glej, tukaj je že pripravljen kozarec in voda! (*Postavi na vogal mize.*)

Drugi prizor.

Prejšnja, oče.

O če (*vstopi*): Ali sta spisala svoje naloge?

Danilo: Da, ljubi oče! (*Steče k mizi po zvezek.*)

Tukaj je moja naloga!

Vida (*brska v svoji košarici*).

Oče: Nalogo si spisal prav čedno, toda kdo ve, ali je brez napak?

Danilo: Upam, oče! Pregledal sem jo dvakrat. Oče (*pregleduje*): Da, da! Brez pogrška je. Glej, da ostaneš vedno tako priden računar. (*Mu vrne zvezek*.)

Danilo: Hočem, hočem!

Oče: Kaj pa ti, Vida?

Vida: Učiteljica mi ni dala ničesar pisati; naročila mi je le, da obrobim to rutico.

Oče (*vzame in ogleduje robec*): Hm! Meni se zdi lepo, a jaz se ne razumem na to. Materi pokaži, da ti pove, je li prav.

Vida: Mamici sem že pokazala in me je pohvalila!

Oče: Tedaj sta bila oba pridna! In to je lepo! Zato vama danes izpolnim željo in vaju vzamem s seboj v zverinjak.

Danilo: Ali res? Oj, kako si naju razveselil! (*Ploskne z rokami*.)

Vida: Kako si dober, oče! (*Ga objame*.)

Oče: Ako sem z vama dober, je to le znamenje, da sta tudi vidva dobra. Pridne otroke imajo starši vselej radi, nemarljive pa kaznujejo. — Toda sedaj pazita, da se ne zakasnimo; kadar sta pripravljena, me pokličita! (*Odhaja*.)

Oba: Takoj, takoj!

Danilo (*spravlja svoje knjige in zvezke*).

Vida: Kako sem zadovoljna! Le pomisli, Danilko! Videla bova medvede in kamelo . . . Juhuhu! (*Se zavrti in zvrne z rokavom kozarec, ki je stal na voglu*.) Oh!

Danilo (*priskoči*): Kaj se je pripetilo?

Vida: Kako sem nesrečna! Razbila sem kozarec in cvetlice so se pomečkale. Oh, oh! (*Joka.*)

Danilo: Ne boj se! Steci v kuhinjo po drug kozarec; cvetlice že popraviva. (*Pobira.*)

Vida: Ko bi mama vedela, da sem razbila kozarec, bi od mene niti cvetlic ne sprejela. (*Odide.*)

Tretji prizor.

Danilo, teta, kasneje oče, Vida.

Teta: Ali ni nekaj padlo na tla? Ali se ni nekaj razbilo?

Danilo: Da, ljuba tetka! Prosim te, molči, da me čujejo starši! Nesreča se je pripetila.

Teta: Misliš, da te bom še celo zagovarjala? Ti grdun, ti! Takoj povem očetu, kaj si naredil.

Oče (*vstopi*): Kaj pomeni ta krik?

Teta: Le poglej, dragi brat, Danilo pobira čepinje. Razbil je kupico!

Danilo: Nezgoda se je dogodila, mili papa.

Oče: To opravičenje ne zadostuje; ako bi bil bolj previden bi se to ne pripetilo! Nerodnež!

Vida (*z drugim kozarcem, obstane ob vratih*).

Danilo: Oprosti mi, oče!

Oče: Tega ti ne oprostim! Za svojo okornost in nepazljivost se moraš pokoriti, da ti ostane ta dan v spominu.

Teta: Prav ravnaš, dragi brat, le kaznuj ga, da ne bo več tako nepozabljiv in okoren.

Oče: Prej sem ti obljubil, da greš danes z menojo v zverinjak. Ker pa si razbil kozarec, ostaneš doma. Ali si slišal?

Danilo: Da, oče!

Vida (*poklekne pred očeta*): Presrčni atek! Ne kaznuj Danilka! On je nedolžen. Jaz sem kriva te nezgode.

Teta: Ni res, ni res! Vide ni bilo takrat niti v izbi; ona ga le zagovarja.

Oče: Torej, kako je bilo?

Vida: Veruj, mili oče! Od prevelikega veselja, da naju popelješ v zverinjak, sem se zasukala in pri tem sunila cvetlice z mize. Danilko ni kriv; on naj gre le s teboj. Doma останem le jaz!

Oče: Ali je to resnica, Danilo?

Danilo (*se joče*).

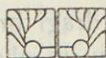
Vida: Resnico sem ti povedala, papa!

Oče: Tedaj vaju objamem, ljuba otroka! (*Prostre roke nad njima.*) Ti, Danilko, si obdolžil samega sebe, da obvaruješ svojo sestro in si bil celo pripravljen sprejeti kazen mesto nje. A ti, Vidka, si odkritosrčno izpovedala svoj pregrešek. Oba sta ravnala pohvalno.

Teta: Zato pa vzemi oba v zverinjak, a jaz jima podarim vsakemu eno krono (*jemlje iz žepa*), ker se imata res tako rada, kakor se spodobi bratom in sestram.

(*Zavesa pade.*)

Konec.

Zapeljivec.

Igrica v enem dejanju.

Prostor : sadovnik.

OSEBE:

Janko, Jožek, kmetica, poljski čuvaj.

Prvi prizor.

Janko: Ali kam me vendar vodiš, Jožek! Jaz sem že truden.

Jožek: Če si truden, pa sedi. Sedaj sva itak že na cilju!

Janko: In kaj bo tukaj? Rekel si, da mi pokažeš nekaj lepega.

Jožek: Seveda! Le poglej nekoliko navzgor in oglej si to drevo!

Janko: O, kako krasna jabelka!

Jožek: Kar urno se jih lotiva, da si napolniva nedrije ž njimi.

Janko: Kako? Saj jabolka niso najina!

Jožek: Ne bodi vendar tako pust! Kaj zato? Če niso, pa bodo! Saj naju nihče ne vidi.

Janko: Bog naju vidi.

Jožek: Eh, kaj! Bog je previsoko.

Janko: Ali se ne spominjaš več, kaj smo včeraj čitali v šoli? Božje oko ni nikjer predaleč. Ono vse vidi. Ne daljava, ne tema ne more naju zatajiti pred Njim.

Jožek: Če nočeš, pa pusti; jih pa sam nabere in sam pojem. (*Trga in v nedrije smuka.*)

Janko: In ne pomisliš na greh, Jožek? Ali ne veš, da kradeš? Kdor krade, je tat?

Jožek: Saj ne poberem vseh z drevesa. Pridi no sem in posnemaj me!

Janko: Ne, Jožek! Greh je!

Jožek: Glej, Janko! Eno, dve, tri! Ali te res ne mikajo? O, to pa moram pokusiti takoj, ker je tako zalo in rdeče (*ugrizne*).

Janko: Ali je dobro?

Jožek: Izvrstno! Pokusi, na! (*Mu ponudi.*)

Janko (*pokusi*).

Jožek: Kaj ne, kako je sladko?

Janko: Zelo, zelo!

Jožek: No, vidiš? Trgaj, trgaj!

Janko (*utrga nekaj jabolk*).

Jožek: Zopet sem našel eno rdeče, kakor prej.
To pa dam tebi! (*Mu da.*)

Poljski čuvaj (*neviden*): O — o — o!

Jožek: Nekoga slišim —

Janko: Morda kdo naju gleda.

Jožek: Takoj pogledam; tu za drevjem se bolje vidi. (*Se za korak oddalji in gleda.*)

Janko: Oh, kako se bojim!

Jožek: Veš, kdo je? Poljski čuvaj! Bežati morava

Janko: Joj, kaj bo z menoj!

Jožek: Kar za menoj teci, če pa ne moreš, s skrij tu-le za grm; bežim sam! (*Pobegne.*)

Janko (*počene za grm*).

Drugi prizor.

Poljski čuvaj (*s puško*): Paglavca sta n pobegnila, ali dotečem ju; ostanite le tukaj, žena (*Odide.*)

K m e t i c a (*pogleda na jablano*): O, joj! O, joj! Gorje meni! Vsa moja jabolka so mi potrgana. (*Zaihti.*) Še to me je moralo doleteti? Kaj nisem dovolj siromašna? Oh! Ravno jutri sem jih nameravala prodati v mestu, da nakupim najpotrebnejše. Tako pa zopet nič, nič! Mož je, revček, bolan že toliko tednov; otroci lačni in raztrgani. O, joj! O, joj! Gorje meni! (*Joče.*)

J a n k o (*vstane izza grma in poklekne prednjo*): Odpustite mi, ljuba žena! Nekaj jabolk sem vam jaz pobral.

K m e t i c a: Ti? Pa kje jih imaš!

J a n k o (*jemlje iz nedrij*): Tukaj so! Oprostite! Nikoli več vam ne storim žalega.

K m e t i c a: Pa to niso vsa jabolka.

J a n k o: Sosedov Jožek jih je odnesel, ljuba žena! In le on me je zapeljal! Odpustite, odpustite!

K m e t i c a: Le vstani, odpustim ti za danes. Toda ne stori več tega, zakaj krasti je greh.

J a n k o (*vstane*): Vem, vem! A pozabil sem na greh in na škodo, ki vam jo naredim. Vendar verujte mi, kradel sem danes v prvo in zadnje. Nikoli več, nikoli več se ne dotaknem tujega blaga. Oprostite mi!

K m e t i c a: Odpuščam ti rada, ker vidim, da se kesaš; a ne pozabi, da ne smemo vzeti zase, kar ni naše.

Tretji prizor.

P o l j s k i č u v a j (*privleče Jožka za uho*): Kaj, tudi vi ste vlovili enega, kakor jaz? Glejte ga! To je tisti potepuh, ki vam je pokradel jabolka. Polno srajco jih ima.

K m e t i c a: Ti, hudobni deček! Ali se ne sramuješ? Tako zgodaj si začel krasti? Ali ne veš, da te tatvina spravi še v zapor? Kaj bo s teboj, ako se ne poboljšaš?

J o ž e k (*se tihoma joka*): Odpustite, odpustite! Nikoli več se ne dotaknem vašega sadja. Tu imate svoja jabolka in prosim vas, odpustite mi!

K m e t i c a: Odpuščanja ne zaslužiš, zakaj ti nisi le kradel, marveč si tudi svojega tovariša zapeljal v greh.

P o l j s k i č u v a j: A tako je?

K m e t i c a: Da! Vidite! Ta deček (*pokaže na Janka*) se je skesal in priznal svoj greh. On bi ne bil danes kradel, ako bi ne bilo tistega! (*Pokaže na Jožka.*)

P o l j s k i č u v a j: Zatorej Janku odpustiva, Jožka pa odpeljem v stražnico, in sicer po sredi vaši, da ga vidijo vsi znanci.

J o ž e k; Prosim, prosim! Prizanesite mi! Nikar te sramote! Obljubim vam, da ne bom nikoli več kradel.

J a n k o: Prizanesite tudi njemu, prosim!

K m e t i c a: Morda se bo res izpreobrnil, odpustite mu torej vsaj zaradi njegovih ubogih staršev.

P o l j s k i č u v a j: No, pa naj bodi odpuščeno za danes obema. Poboljšajta se, toda ne iz strahu pred kaznijo, ampak ker je krasti greh. A ti (*Jožku*) vedi, da še večji greh je zapeljavati v greh.

(*Zavesa pade.*)

Konec.

Sneguljčica.

Igrica v dveh dejanjih.

(Motiv nemški.)

OSEBE:

Sneguljčica, kraljičina.

Gašpar, grajski oskrbnik.

Pritlikovci (7).

I. dejanje.

(Se vrši v gozdu.)

Prvi prizor.

Sneguljčica (*v lepi rožni obleki z razpuščenimi lasmi*): Kako lepo je izprehajati se po gozdu, stopati po mehkem mahu in vonjati cvetlice med drevjem.

Gašpar (*oblečen kakor gozdar*): Je li ti res tako všeč? Vedno sem mislil, da se raje igraš doma v graščini nego pod vedrim nebom.

Sneguljčica: Jaz bi že rada šla iz graščine, ko bi mi dovolila mati. Ali ... oh!

Gašpar: Imaš rada kraljico, svojo mater?

Sneguljčica: Ne, Gašpar, ker me večkrat zelo, zelo tepe in vleče za lase!

Gašpar: Uboga moja Sneguljka!

Sneguljčica: O, ti si boljši, kakor je kraljica!

Gašpar: Ubožica!

Sneguljčica: Kam me pelješ?

Gašpar: Niti jaz ne vem. Dolgo sva že hodila, zato sediva tukaj, da se odpočijeva. (*Sedeta.*)

Sneguljčica: Kako lepo je tukaj v gozdu. Jaz bom pritekla vedno k tebi, da me popelješ sem, kadar ne bo kraljice doma.

Gašpar: O, nikoli več se ne boš izprehajala z menoj, Sneguljčica!

Sneguljčica: In zakaj ne? Povej mi!

Gašpar: Veš, Sneguljčica! Kraljica ni tvoja prava mati, ampaka mačeha.

Sneguljčica: Mačeha? A, zato je tako hudobna z menoj?

Gašpar: Da, hudobna je kraljica. Zato me je poslala danes s teboj, da te v gozdu ubijem.

Sneguljčica (*vstane preplašena in se oddalji*): Gorje mi!

Gašpar: Nikar se me ne boj, nesrečna kraljica. Ne storim ti hudega!

Sneguljčica: Oh, kako se te sedaj bojim.

Gašpar: Kdaj ti je stari Gašpar že storil kaj slabega? Ne, ne! Le sedi zopet semkaj in poslušaj.

Sneguljčica (*se bliža*): Saj res ni mogoče, da me ubiješ, ko si bil vendar vselej tako dober z menoj.

Gašpar: In tak hočem biti tudi danes.

Sneguljčica (*sede*): Pa zakaj me mačeha sovraži?

Gašpar: Umoriti te hoče, ker ji je nekdo povedal, da si lepša kakor ona.

Sneguljčica: O, Bog!

Gašpar: In tvoje srce hoče videti.

Sneguljčica: Tedaj mi ne moreš pomagati.

Gašpar: Ubil bom nocoj srno ali kozo in ji odvzamem srce, da ga ponesem kraljici.

Sneguljčica: Kako si dober, Gašpar!

Gašpar: Toda pazi, da se ne povrneš več v grad, ker bi potem kraljica ne ubila le tebe, ampak tudi mene.

Sneguljčica: Nikoli več ne pojdem domov, samo da me pustiš pri življenju. Hoditi hočem po svetu vedno dalje, vedno dalje, dokler pridem v kraj, kjer ne poznajo moje mačehe.

Gašpar: Ti si pametnejša nego sem mislil. Sedaj sem brez skrbi! Z lahkim srcem te zapuščam, čeprav se ti lahko kaj zgodi med potjo.

Sneguljčica: Nič več me ne straši. Hujega se mi ne more nič zgoditi, nego mi želi kraljica.

Gašpar: Smrti se ne boj, Sneguljka, dasiravno je v gozdu samotno. Medvedov ni tukaj, a druge živali bodo plašno zbežale, ko te bodo zagledale.

Sneguljčica: In kam naj grem?

Gašpar: Po tej stezi odidi, da dospeš do vasi; tam prenoči, a drugo jutro odidi rano naprej, da te kraljica ne zasledi.

Sneguljčica: Vse storim, kar mi veliš, dragi Gašpar!

Gašpar: Tedaj pa zbogom, ljuba Sneguljčica, da izpolnim obljubo tvoji hudobni mačehi!

Sneguljčica: Zbogom, Gašpar, zbogom!

(Gašpar se vrne po poti, koder je prišel s Sneguljčico. Deklica gleda za njim.)

Drugi prizor.

Sneguljčica *(gleda za njim)*: Izginil je, dobri Gašpar. Široke lipe in stari hrasti ga skrivajo mojim

očem. Sama sem torej ostala, sama na svetu. Gorje meni siroti... Brez očeta, brez matere... (*Sede.*) Ko bi živela moja mamica! Oh, tedaj bi mi ne bilo treba bežati od svojega doma. Izprehajala bi se z njo po lepih sobanah. In ko bi živel vsaj oče! Šla bi z njim na pokopališče, na grob mrtve mamice. Tako pa je umrl še on, oče mili. Ostala sem sama z mačeho, ki je tako hudobna in brezsrčna. Vedno je jezna in vedno upije name. Mamica je bila tako polna ljubezni... Oh, mama moja, nikoli več te ne zabim. (*Se zamisli.*) Kako lepe pesmice me je naučila mamica! Ena mi je posebno dopadala:

Moderato.

mf Po tra-tah sto-pi-cam, kjer cve-tke cve-
Ne-bo me le-ču-je, ne-bo sa-mo

p to, pa bri-dke sol-zi-ce mi to-či o-ko, pa
ve, kar to-ži kar mo-je mi ža-li sr-ce, kar

ff bri-dke sol-zi-ce mi to-či o-ko.
to-ži, kar mo-je mi ža-li sr-ce.

(Ko ponavlja zadnje vrstice druge kitice, zapre oči, kakor da se zamisli.)

(Zavesa pade.)

II. dejanje.

Se vrši v sobici pri pritlikavcih. Na eni strani je nizka mizica s sedmimi stolčki, s sedmimi krožniki, s sedmimi žlicami, s sedmimi kozarci in s sedmimi kruhi. Na drugi strani je razvrščenih sedem vzglavnic, ki predstavljajo posteljice. Kadar dospajo pritlikavci v sobico, zapazijo izpremembo. Enemu je n. pr. odlomljen kruh, drugemu premaknjena žlica itd. itd.

Prvi prizor.

Sneguljčica (*dospe v obleki iz prvega dejanja po prstih v sredino sobe in ogleduje okolo*): Kam sem vendar prišla, čigava je ta hišica? Kako je tukaj prijetno in lepo! Pač drugače kakor tam zunaj v gozdu. Kako me je bilo strah teme in šumenja. Tista lučica, ki sveti tam na steni me je zvalila sem. Pa kam so šli ljudje, kaj ni nikogar doma? (*Pogleda na mizo.*) O, tu na mizi je pripravljena večerja! Bogve za koga je pripravljena? Koliko krožnikov in koliko žličic in kozarčkov. In kako je vse majhno! (*Šteje in hodi okolo.*) Eden, dva, tri, štiri, pet, šest, sedem! Pa tudi stoličice so jako majhne. (*Šteje.*) Ena, dve, tri, štiri, pet, šest, sedem! Bom tudi jaz malo pokusila, ker sem tako lačna. (*Tu pokusi, tam popije in potem sede.*) Kako prijetno je sedeti pred tako mizico. (*Pogleda v dalj.*) O, tudi posteljica je tam! (*Gre tja in ploska z rokami.*) O, koliko jih je! Ena, dve, tri, štiri, pet, šest, sedem! Ravno prav! Trudna sem in zaspana. Kar legla bom. Ali preje moram zmoliti, da me Bog obvaruje vsega hudega! (*Poklekne, sklene roke, čez nekoliko časa zopet*

ustane in legne. Zunaj jamejo korakati pritlikavci, ki so vsi enako oblečeni.)

Drugi prizor.

Prvi pritlikavec (*z belo brado, oblečen v rjav plašč, s palico in svetilnikom v roki*): Oj, preljubi domek moj!

Drugi pritlikavec: Trudni bratci smo nocoj! (*Pokima.*)

Tretji pritlikavec: Torej hitro odložimo!

Četrty pritlikavec: Povečerjajmo, zaspimo! (*Odlagajo palice in leščerbe in posedejo okolo mize.*)

Peti pritlikavec: Kdo je na moj stolček sedel?

Šesti pritlikavec: Kdo pa iz moje sklede jedel?

Sedmi pritlikavec: Kdo mi je iz kozarčka pil?

Prvi pritlikavec: Kdo moj kruhek odlomil?

Drugi pritlikavec: Kdo vzel košček štrukeljčka?

Tretji pritlikavec: To ni moja žličica! (*Kaže.*)

Četrty pritlikavec (*pokaže s prstom proti posteljam in ustane*): Glejte, glejte, bratci vi!

Peti pritlikavec: Nekdo v posteljci leži. (*Gledajo.*)

Šesti pritlikavec: In prav na moji postelji spi. (*Gre.*)

Sedmi pritlikavec: Treba je pogledati!

Prvi pritlikavec: (*ploskne veselo z rokami*):

Oh, lepa, mlada deklica!

Drugi pritlikavec: Trudna pač je ubožica!

Tretji pritlikavec: Tiho, tiho!

Četrty pritlikavec: Da je ne zbudimo.

Peti pritlikavec: Da! Pustimo jo spati!

Šesti pritlikavec: Kako sladko počiva, ko angeljček!

Sedmi pritlikavec: Oddaljimo se!

Prvi pritlikavec: Ravno sedaj premika glavo.

Drugi pritlikavec: Prebudili smo jo.

Tretji pritlikavec: Tiho bodite, da se ne prestraši.

Četrty pritlikavec: Jaz jo hočem nagovoriti.

Peti pritlikavec: Ne ti, ampak on (*pokaže na šestega*), ker je posteljica njegova.

Šesti pritlikavec: Kdo si, lepa deklica? Čemu si prišla k nam?

Sneguljčica (*vstane*): Oh, kdo ste vi, možje?

Sedmi pritlikavec: Ne boj se, nič žalega ti ne storimo. Mi smo tukaj doma.

Sneguljčica: Če je tako, pa oprostite, da sem prišla v vašo hišico in legla na to posteljico.

Prvi pritlikavec: Gotovo si se v gorah izgubila.

Sneguljčica: Ne, nisem se izgubila, ker niti sama ne vem, kam bi šla.

Drugi pritlikavec: Kako je to? Kaj nimaš doma?

Sneguljčica: Domov ne smem, ker imam mesto dobre mamice hudobno mačeho.

Tretji pritlikavec: Ubožica! In ti si pobegnila od nje, kaj ne?

Sneguljčica: Da, da! Bežati moram od nje zakaj, ako me kje dobi, me ubije.

Peti pritlikavec: Oh! Pa ostani tukaj pri nas!

Šesti pritlikavec: Radi te bomo imeli kot sestro.

Sneguljčica: Rada ostanem tukaj, ker je tako prijetno pri vas in se mi zdite jako dobri.

Sedmi pritlikavec: In kako se imenuješ?

Sneguljčica: Sneguljčica mi je ime!

Prvi pritlikavec: Tedaj bodi naša gospodinjica, predraga Sneguljčica!

Drugi pritlikavec: Da nam boš po hišici pospravljala.

Tretji pritlikavec: Kosilce in večerjo kuhala!

Četrty pritlikavec: Posodo pomivala.

Peti pritlikavec: Obleko snažila.

Šesti pritlikavec: In krpala in šivala.

Sedmi pritlikavec: In perilo spirala.

Sneguljčica: O, kako rada vas ubogam, samo da me obdržite v svoji hišici. Vse, vse hočem narediti! Po sobici bom pospravljala, jedila kuhala, obleko snažila in perilo spirala. Zadovoljni boste z menoj!

Prvi pritlikavec: Živela, Sneguljčica mila!

Drugi pritlikavec: Prisedi torej k naši mizi in večerjaj z nami.

Tretji pritlikavec: Na mojo stolico sedi, jaz grem po drugo. (*Odide.*)

Vsi (*posedejo z njo okolo mize.*)

Četrty pritlikavec (*vzame kozarček*): Jaz ti napijem, lepa deklica! (*Pije.*)

Peti pritlikavec: Ostani nam zdrava, Sneguljčica. (*Vstane in pije.*)

Šesti pritlikavec: Pozdravljena, naša mlada gospodinja!

Sedmi pritlikavec: Živela, kraljica naša!

Vsi (*vstanejo*): Živela, živela!

Sneguljčica (*vstane in se klanja smejoča na vse strani*).

(*Zavesa pade.*)

Konec.

Kaznovani šaljivec.

Igrica v enem dejanju.

OSEBE:

Mirko, učenec.

Andulka, njegova sestričina.

Zora, postrežnica.

Prvi prizor.

Zora, Mirko.

Zora (*pospravlja in briše prah po mizi*).

Mirko (*pride molče skozi stranska vrata in obesi šolsko torbo na klin*).

Zora (*se ozre nagloma proti prišlec*u): A, ti si, Mirko? Pa kako, da niti ne pozdraviš?

Mirko (*zaničljivo*): Saj nisi moja mati, da bi te pozdravljal.

Zora: Kdaj se vendar poboljšaš, fantek? Ne pozdravljaj le matere, ampak vsakogar, ki je v hiši, ko se vrneš iz šole!

Mirko: Torej tudi tatu?

Zora: Jezik imaš pač oster! Kdo ve, če se ti v šoli tako urno giblje?

Mirko: Eh! — Kje pa je mati?

Zora: Davi je prejela brzojavko, da je babica hudo zbolela. In tako se je takoj odpravila in odpotovala.

Mirko: Ali res, Zora?

Zora: Zdi se mi, da se tega veseliš!

Mirko: Kako bi se ne? Popoldne ne pojdem v šolo, ampak na drsališče. Ej, to pojde po ledu, da bo pod nogami vse pokalo!

Zora: Zaman se veseliš; danes sem jaz tvoja mati in ako ne pojdeš v šolo sam, te odvedem jaz!

Mirko: Ha, ha! Govoriš, kakor da bi se te moral bati!

Zora: Gospodinja mi je velela, naj sem s teboj jako stroga, no, in ravnati se hočem po njenem povelju.

Mirko: O, ti našemljena babura! (*Jo potegne za kite.*) Kako se postavlja pred menoj! Hi, hi!

Zora: Le počakaj, dečko! Takoj grem po brezovko!

Mirko: Le prinesi jo, le!

Zora (*odhaja proti vratom, kjer se sreča z Andulko*): O!

Drugi prizor.

Andulka, prejšnja.

Andulka: Dober dan! Trkala sem, ali bržkone me niste niti čuli!

Zora (*ji kima z glavo v pozdrav*).
Mirko: O, Andulka! Ali si dospela sama?

Andulka: S služabnico sem prišla do hišnega praga. Kje pa je teta?

Zora: A, tako! Ti si tedaj Mirkova sestričina? (*Se naglo ozre.*) Ali ni pozvonilo? (*Odide.*)

Mirko: Odpeljala se je k babici, ki je obolela. Ali to naj te nič ne skrbi; naredi, kakor da si doma! Glej, tukaj v tole sobo stopi in odloži!

Andulka (*molče pokima in odide*).

Mirko: Andulka je prišla o pravem času, ravno ko me je dekla nameravala pretepati. Toda sedaj ji pa jaz nekaj naženem. Hm! Ali kaj naj naredim, da bi se Zora bolj jezila? (*Premišlja.*) Aha! Nekaj mi je že šinilo na um! Zori porečem, da je Andulka gluha; Andulki pa povem, da Zora ničesar ne čuje! Hi, hi, hi!

Zora (*se vrne.*)

Mirko: Kdo pa je povlekel za zvonec?

Zora: Ogljar je bil. (*Tiho.*) Kje pa je Andulka?

Mirko: Čemu pa govoriš tako tiho? Saj je Andulka gluha; zelo moraš kričati, da te razume.

Zora: Gluha je! Ubožica! Oh, zopet zvoni! (*Gre.*)

Tretji prizor.

Mirko, Andulka, pozneje Zora.

Andulka (*se vrne brez pokrivala*): Sam si? A zdelo se mi je, da sem slišala govorjenje.

Mirko: Postrežnica je bila ravnokar tukaj. Čuj, da ne pozabim! Zora je gluha! Skoro ničesar ne čuje! Kriči, kadar govoriš z njo!

Andulka: Že prav! O, ubožica!

Zora (*se vrne.*)

Mirko (*namenoma tiho*): Kdo pa je bil?

Zora: Kaj praviš?

Mirko (*glasno*): Kdo je zvonil?

Zora: Pismonoša je donesel časopise.

Mirko: A tako! (*Andulki*) Sedi, Andulka, in ogleduj si to knjigo.

Zora (*jako glasno, govori po zlogih in gleda Andulki v usta*): Ali si jako trudna?

Andulka (*enako, ko Zora*): Ne toliko! Vozila sem se tudi!

Mirko (*sede na nizek stolček, zase*): Šala se je že začela!

Zora (*kakor prej*): Kdo pa ti je naredil ta lepi predpasnik?

Andulka (*zase proti Mirku*): Mirko! Mene ušesa bole!

Zora: Ah, težko je gluhemu človeku!

Andulka (*sočutno zase*): Sama sebi se smili.

Zora (*glasno*): Jaz te ne razumem!

Andulka (*Mirku*): Ta ženska je nora, Mirko!

Zora (*glasno*): Zakaj pa ne odgovarjaš na moja vprašanja?

Andulka (*zase*): Zija, kakor pav!

Zora (*zase*): Ali čuješ, Mirko?

Mirko: Saj nisem gluhi!

Andulka (*glasno po zlogih*): Odkod si pa ti?

Zora (*zase*): Ta pa vpije, ko sraka.

Andulka (*zase*): Bogu bodi hvala, da ti nisem enaka. (*Glasno.*) Čuj, odkod si?

Zora (*glasno*): Iz Mišje vasi!

Andulka (*zase*): Ki glušce rodi! Ha, ha, ha!

Zora: Kaj se pa posmihaš?

Andulka: Tebi, ubožica gluha!

Zora: Kaj mrmraš, trska suha!

Andulka (*glasno*): Ponovi, kar si rekla!

Zora (*glasno*): Sem že pozabila!

Andulka (*glasno*): Ti si menda tudi zlobna!

Zora (*zase*): Toda rada bi bila meni podobna!

Andulka (*zase*): Taka koza!

Zora: Ta je pa popolnoma gluha kakor pajek!

Andulka: Jaz da sem gluha? Ali čuješ, Mirko?

(Zori) O, ti črni močerad.

Zora (*Mirku*): Dobro, da je tvoja sorodnica, drugače bi ji zasolila krepko zaušnico.

Andulka (*glasno*): Meni? Norica!

Zora (*glasno*): Molči, pustna šema!

Mirko (*vstane*): Sedaj pa je najpametneje, da pobegnem! (*Odide.*)

Andulka: Ali želiš, da te po zobeh?

Zora: Predrznica razposajena!

Andulka: Zarobljenka!

Zora: Kako sem si to vendar zaslužila? Ti, ali se ne sramuješ?

Andulka: Teti povem, ko se povrne, za vse pridevke, ki si mi jih naštela!

Zora (*glasno*): Ali si jih čula?

Andulka: Saj nisem gluha, ko ti!

Zora: Jaz gluha? O, hvala Bogu, prav dobro čujem!

Andulka: Ali res!

Zora: Kaj se pa čudiš? Seveda!

Andulka (*glasno*): Mirko pa mi je dejal, da si popolnoma gluha.

Zora: Mirko? Kako to? Meni je pa rekel, da si gluha ti!

Andulka: Ali je mogoče?

Zora: Aha! Sedaj razumem, zakaj se je izmuznil iz sobe.

Andulka: Kaj, Mirko, da bi bil tako hudomušen? O, tega mu pa ne smeva prizanesti!

Zora: Pokličem ga! Mirko! Mirko!

Mirko (*se pokaže boječe pri vratih*).

Andulka: Pridi, no, semkaj, pridi!

Zora: No, kaj se pa otresaš? Andulka bi ti rada nekaj povedala!

Mirko (*stopa počasi v sobo*).

Andulka: Čuj, čuj, Mirko! (*Jezno.*) Ker si me tako grdo in nespodobno nalagal, si zapomni, da te o počitnicah ne maramo!

Mirko (*obstoji boječ*).

Zora: Aha! Zbogom torej vse tiste poletne zabave, o katerih si mi včasih pripovedoval navdušeno.

Mirko: Oprosti, Andulka!

Zora: Le tiho bodi in poslušaj!

Andulka: In marogastega kozlička tudi ne dobiš, kakor sem ti obetala.

Zora: Prav je tako, Andulčica! (*Mirku*) in pa gospej poveva vse, ko se povrne.

Mirko (*gleđa ponižno in preplašeno*).

Andulka: Veš! Nič manj nego deset štrukeljčkov sem ti prinesla, ali pojedli jih bova z Zorko skupaj! —

Zora: Oj, kako si dobra, Andulka! V zahvalo te povedem po obedu iz mesta na drsališče, ki ga gotovo še nisi videla. In tamkaj bova srkali topli čaj. Mirko pa naj doma piše kazen.

Mirko (*zajoče in poklekne*): Oprostita mi obe!

Andulka: Kaj še! Ha, ha! Na drsališče! Kako me to veseli. Ali ti je tako všeč, Mirko?

Mirko (*zajoče glasno*).

Andulka: No, kaj se kisaš?

Zora: Nikar se ga ne usmili, Andulka! Mirko ne joče iz kesanja, marveč iz jeze, ker ne pojde z nama.

Mirko: Nikoli več ne storim vama hudega!

Andulka: Prepozno! Prej si se smejal ti, sedaj se pa me! He, he, he!

Mirko (*zaplaka*).

Zora: Hi, hi, hi!

(*Zavesa pade.*)

Konec.

Lepota slepi.

Igrokaz v dveh dejanjih.

OSEBE:

Boris, trgovec.

Zdenka, njegova soproga.

Milica, njena prijateljica.

Minka

Ivanka

Barbka

} služkinje.

Soba odičena z rastlinami.

I. dejanje.

Prvi prizor.

Zdenka, kasneje Milica.

Zdenka (*sedi ob oknu z vezenjem v roki. Nato se ozre proti steni na uro*): Peta ura je že minula in vendar Milice še ni. Čudno! Ona je navadno točna. A! Zdi se mi, da je nekdo potrkal. Prosto! (*Ozre se proti vratom.*)

Milica (*v dolgi obleki, slamniku in s solnčnikom*): Živela, Zdenka!

Zdenka (*razprostre roke*): Dobrodošla, prijateljica mila! Bala sem se že, da mi niti ne prideš več!

Milica: Kako to, da ne? Saj sem ti obetala! A kakor veš, ne prelomim besede.

Zdenka: Toda ker si vselej točna, sem mislila, da izostaneš.

Milica: Glede zamude imaš prav, draga. Vendar opraviči me!

Zdenka: Da si le tukaj! Odloži in sedi! (*Jej odvzame solnčnik.*)

Milica: Da sem se zakasnila, je vzrok le moja nova služkinja. (*Sede.*)

Zdenka: Nova?

Milica: Ali ne veš, da sem Barbko odslovila?

Zdenka: Čemu? Kaj ti je Barbka prizadela hudega?

Milica: Prav ničesar mi ni storila. Toda tako grda je in stara tudi dovolj. Naveličala sem se Barbke.

Zdenka: Ne zameri, ali jaz mislim, da nisi prav učinila! Tako stara tudi ni, da bi ne bila več za opravilo. In kam naj revica pojde sedaj? Prerevna je, da bi mogla živeti brez dela; a kako naj se ubožica preživi, ako ne ravno z opraviлом?

Milica: Kaj mene to briga?

Zdenka: Eh, Milica! Tudi do človeka, ki nam ni v sorodu, moramo biti dobri in usmiljeni, ako želimo, da bodo v potrebi in sili drugi usmiljeni z nami.

Milica: Ti si še vedno stara pridigarica, kakršna si bila v šolskih letih.

Zdenka: Nikaka pridigarica nisem, draga Milka, toda prikriti vendar le ne morem, da obžalujem, kadar koli slišim, da se revežu godi krivica.

Milica: Veš kaj? Ako sem prizadela Barbki krivico, popravim jo pri novi služkinji. Le potrpi!

Zdenka: Ali to ni vseeno; to ne pomaga Barbki prav nič. In kdo je ta tvoja nova dekla?

Milica: Hči premožnega posestnika iz bližnje vasi. Pravzaprav ne služi iz potrebe, marveč le tako, da se navadi olike in šeg boljše hiše v mestu. Komaj dva tedna je pri nas, pa se že korenito pozna izpremembo med njo in Barbko. Hitra je, ko srna in točna, kakor dobra ura.

Zdenka: Veseli me in privoščim ti, da ti ostane vedno enaka.

Milica: O tem ne dvomim. In prepričana sem že danes, ako pojde iz moje hiše, ne bode ravno moja želja. Veš, ne samo jaz, ampak tudi otroci in moj soprog so kar vzradoščeni nad njenim lepim vedenjem, kakor nad njenim lepim obrazkom.

Zdenka: Tudi lepa je?

Milica: Krasna! Tako lepe dekcle nima gotovo nikdo v našem mestu.

Zdenka: Jaz pa ne gledam toliko na zunanost, ampak le na dobroto srca.

Milica: Oprosti, da ti sežem v govor. Ponudi mi kozarec vode; silno me žeja!

Zdenka: Prav rada! Takoj pokličem služkinjo. *(Gre k steni in pritisne za gumb.)*

Drugi prizor.

Prejšnji, Ivanka.

Ivanka *(stopa vedno jako močno, govori z debelim glasom in se kreta okorno)*: Kaj želite, gospa?

Zdenka: Čašo sveže vode donesi semkaj in pa košarico sadja, ki je v shrambi.

Ivanka *(se nerodno pokloni in odide)*.

Milica: Kakšno deklo pa imaš? Ta je še grša kakor Barbka. In tako okorna, kakor da je prišla ravno kar s hribov. Saj si imela neko drugo hišno!

Zdenka: Morala je domov k svoji bolni materi. Sicer pa se niti več ne vrne, ker se poroči. In zato sem vzela k sebi Ivanko.

Milica: Jaz bi ne vzela na dom takega nerodnega slona, kakor je ta tvoja dekla.

Zdenka: E, kaj zato! Se bo že privadila in vdala. Novinka je še, a spoznala sem, da je vredna zlata. Pokorna je, potrpežljiva in delavna.

Milica: Grda pa tudi kakor strah.

Ivanka (*vstopi in ko položi vse na mizo, se smešno prikloni in hoče oditi*).

Milica (*jo potegne za rokar*): Čuj, punca! Odkod pa si doma?

Ivanka: Odkod, da sem doma? V Robidah sem rojena, gospa!

Milica: Kaj so v Robidah vsi ljudje tako grdi, kakor ti? He, he, he!

Ivanka (*jo srdito pogleda in zanika z roko*): Na-a! Vsi niso tako grdi, ko jaz. Ampak lepši, ko vi so na vsak način. (*Odhaja z upognjenim vratom in težkim korakom.*)

Zdenka: Ivanka!

Ivanka (*se ozre*): Na-a, gospa! Vi ste dobri, to je res, toda od tele babnice se jaz ne dam zaničevati.

Milica: Hitro poklekni pred menoj in me prosi odpuščanja!

Ivanka: Pred vami naj klečim? (*Zasuče roko pred čelom.*) Ali se vam blede? (*Gre.*)

Milica (*pije iz kozarca*): In ti imaš v hiši tako zverino?

Zdenka: Draga moja Milica! Pravzaprav si ti kaznovala sama sebe. Ako hočemo, da nas spoštujejo preprosti ljudje, moramo jih tudi mi spoštovati.

Milica: To kmetavzarico bodeš vendar odslovila še danes, ker ni nikak lišp za tvoje domovje, in ne dela ti nikake časti s svojo robotostjo.

Zdenka: Da bi jo odslovila? Kaj še! Raje izgubim svoje uhanе nego to žensko. Ti ne moreš pojmiti, kako je poštena. Z lučjo bi lahko iskala enake, a bi je gotovo ne našla.

Milica: Jaz pa bi ne hotela imeti take kamele v hiši niti za snaženje čevljev.

Zdenka: Ljudje smo pač različnega okusa. Ivanka je tako poštena, da se ne dotakne ničesar, če pustim tudi vse omare odprte. (*Jej primakne košarico.*) Izvoli nekoliko sadja; sladko je in sveže!

Milica (*vzame sad, ga prereže in povživa*): Hvala! Kaj pa delaš s tistim vezenjem?

Zdenka: Prtič za posteljno omarico. (*Posluša.*) Aha, hojo slišim! Prihajajo gotovo moji šolarji.

Tretji prizor.

Prejšnji, Minka.

Minka. (*Se pokloni že ob vratih in obstoji spoštljivo. Oblečena je v črno obleko z belim kratkim predpasnikom. Na glavi ima čipkasto avbico.*)

Milica: Ti si, Minka? Kaj pa želiš?

Minka (*Se približa tiho za par korakov. Pred Zdenko se zopet prikloni, svoji gospodinji pa odgovori smejaje*): Gospa Vrenčkova je prišla in ker vem, da odpotuje, sem jo naprosila, da vas počaka. Prihitela sem po vas, gospa, ker mi je znano, da vam je drag njen obisk.

Milica: Prav lepo je od tebe, da si tako pazljiva, Minka! Pridem takoj za teboj; idi, idi!

Minka (*se ji zelo globoko prikloni in prijazno odide*).

Zdenka: Ta je bržkone tvoja nova postrežnica! Je-li, Milica?

Milica: Uganila si! Ali ni ljubeznjiva?

Zdenka: Res je lepa, ali njena prijaznost se mi ne zdi odkritosrčna. Sicer, lahko se varam.

Milica: Gotovo, gotovo se varaš, dragica! Moja Minka ni hinavska. Toda sedaj te moram zapustiti, ljuba Zdenka. Zato pazi, da mi preje ko možno vrneš obisk.

Zdenka (*vstane*): Hvala! O prvi priložnosti te obiščem! (*Jo spremi do vrat.*)

Milica: Na snidenje!

Zdenka: Zdravstvuj, Milica!

(*Zavesa pade.*)

II. dejanje.

Prejšnja soba. Zakurjena peč. Pri mizi sedi Boris in čita. Zdenka pa vozi po sobi voziček, v katerem leži dete. Medtem poje polglasno uspavanko.

Prvi prizor.

Boris, Zdenka, Ivanka.

Zdenka: Ninaj, nanaj!
 Detece zasanjaj,
 da so sami angeljci,
 ti posteljco zibali!
 Ninaj, nanaj...

Boris (*pogleda iznad naočnikov*): Kaj še ni zaspalo najino otroče?

Zdenka: Ravnokar, ljubi Boris! Toda še parkrat zavozim, da mi zaspí prav trdno. Prosim, pokliči hišno zaradi peči!

Boris (*se s časnikom oddalji do stene in pritisne za gumb*).

Ivanka: Tukaj sem, gospoda!

Boris: Pazi, da ne ugasne peč, Ivanka.

Ivanka (*hodi polagoma in močno do peči, oziroma za zaslon in pobrska*): Ehej! Ne ugasne več! Vsa žareča je! (*Odide*.)

Zdenka: Tem bolje. (*Sede k mizi in plete volneno ruto*.)

Boris: Nekdo prihaja.

Zdenka: Tudi meni se zdi.

Drugi prizor.

Prejšnji, Milica.

Milica (*v suknji in s krznom okrog vratu*):
Potrkala sem, ali ste me čuli?

Zdenka: Smo, smo in veselimo se te.

Boris (*ji stopi naproti*): Dobrodošli, gospa!

Milica: Prijetno in toplo je v vajini izbi. Zunaj
pa zebe.

Zdenka: Ko bi vsaj burje ne bilo.

Boris: Naj se človek še tako obleče, ga vendarle
prepiha, ko da je v sami srajci.

Zdenka: Odloži suknjo, da se kasneje ne pre-
hladiš. In sedi k nama! Medtem pripravim čaj, saj je
voda bržkone že zavrela.

Milica: Hvala za prijaznost.

Boris (*ji odvzame krzno in obesi na obešalo*):
Izvolite sedeti, gospa!

Milica: Kaj pa je novega v časniku?

Boris: Čital sem o tatovih, katerih ne morejo
zasačiti.

Zdenka (*ustane, gre k omari, sname tri skle-
dice in jih položi na mizo. Pripravlja čaj in ga vlija
v posode*).

Milica: A ponočne svedrovce? Kaj jih policija
še ni zasledila?

Boris: Prej ali slej jim itak pridejo v pest, naj
kradejo še tako skrivnostnospretno.

Zdenka: Nič ni tako skrito, da bi ne postalo očito.

Boris: Vse pride enkrat na dan, vse; vsaka pregreha.

Milica: Kakor se je izvedelo od moje tatinske dekleline.

Zdenka: Torej si prav prepričana, da ti je Minka izmaknila vso srebrnino?

Milica: Če sem prepričana? Seveda! Tista črna kavka mi je pobrala vse dragocenosti in polovico perila.

Boris: Zato pa je tudi sedela par mesecev v zaporu.

Milica: Kaj ni zaslužila morda? Sleparka nesramna!

Boris: Kdo bi si mislil o tisti ženski.

Milica: Toda, ko bi vedeli, kako sem jo jaz cenila. Kakor prijateljico sem jo držala v hiši. A ona me je varala na vse pretege in na vse načine. Oh!

Zdenka: Glej, nalila sem ti! Pij, pij! In ne razvнемaj se! Kar je bilo je bilo; odpusti ji!

Milica: Njej, da bi odpustila? Njej, ki mi je zasejala prepir v hišo ter me okradla, kolikor je utegnila? *(Pije.)*

Boris: A na videz je bila jako pametno dekle. *(Pije.)*

Milica: Na videz, da! Ko bi jo vi le videli doma, kako se mi je znala dobrikati, kako laskati meni, soprogu, otrokom. Menila sem, da me sne od same ljubeznivosti. V resnici pa me je imela le za norico. O, ta šema!

Zdenka: Kaj pa sedaj? Imaš li že drugo deklo?
(*Pije.*)

Milica: Ne, nimam je še. Sicer ostanem rajše brez nje, kakor če imam dobiti enako.

Boris: Barbko naj bi bili obdržali, pa bi vsega tega ne bilo.

Milica: Večkrat se pokesam, da sem se pre-naglila.

Zdenka: Da! Za Barbko ti je lahko žal.

Milica: Saj mi tudi je. Pet let je bila v hiši, pa me ni užalila neenkrat.

Zdenka: Usoda se je za Barbko maščevala nad teboj, ker si brez vzroka odpahnila od sebe staro, pošteno hišno, da dobiš mlado lepo vrtoglavko. (*Pije.*)

Boris: Kdo pa je sedaj? Čul sem trkanje. Naprej!

Zdenka: Morda pa se motiš. Toda pogledati hočem.

Tretji prizor.

Prejšnji, Barbka.

Barbka (*Zavita v star strgan šal. Z malho na roki.*): Dober dan, gospoda! Prosim vbogajme. Lačna sem in brez vinarja v žepu.

Milica: Ali ni to Barbka?

Barbka: A, vi, gospa ste tukaj? Vam se anti dobro godi, ko vedno. Z mano pa je hudo, kakor vidite. Rada bi delala, a službe ne najdem.

Zdenka: Saj res! Prav Barbka je!

Milica (*vstane*): Sam Bog te mi je poslal, Barbka!

Barbka: Mraz in lakota sta me spomnila do-brotljive gospe Zdenke.

Milica: Ali mi ne zameriš, Barbka, kar sem ti storila?

Barbka: Kaj bi vam zamerila? Vi ste gospa, jaz pa reva.

Milica: Ne tako, Barbka. Pozabi na moje ne-lepo ravnanje in povrni se k meni.

Barbka (*si z ruto obriše solze*).

Boris: Uteši se, Barbka! Vse bode zopet dobro.

Barbka: Ali kaj bode z menoj, gospa? Danes sem grša in starša ko takrat; vi pa hočete mlado, lepo dekle.

Milica: Umem, da zaslužim tvoje očitanje, ali vendar te prosim, da ne zavržeš moje želje in se še nocoj povrneš v moje stanovanje.

Zdenka: Ne odlašaj, Barbka; dobro se ti bo godilo odslej.

Milica: Kar sem ti provzročila hudega, hočem vse zopet popraviti.

Boris: Za krivico, ki ti jo je prizadela gospa, je bila itak hudo kaznovana.

Barbka: Ali res? O, če me tedaj resnično potrebujete, seveda rada sprejemem vašo ponudbo. Saj nimam ne doma, ne svojcev, do katerih bi se obrnila v bedi in nadlogi.

Milica: Siromašica! In vedi, da sem tudi jaz pretrpela dovolj s tvojo naslednico, ki mi je bila nezvesta in nepoštena.

Barbka: Torej sem imela vendarle prav, ko sem vam rekla ob slovesu, da lepa zunanost včasih bridko vara in slepi.

Milica: Prav si imela, prav! A sioprav, ko si ti odšla, sem izpredvidela resnico: če hočemo imeti poštenjaka, ni treba, da iščemo ravno lep obraz.

(Zavesa pade.)

Konec.

Jagode.

Igrica v enem dejanju.

(Motiv italijanski.)

Se vrši na prostem med drevjem.

OSEBE:

Srečko, gospod.

Jakob, siromašen vaščan.

Stana

Lena, njegova mati.

Marija

} njegovi otroci.

Lizika, njena strežnica.

Srečko

Prvi prizor.

Marija, Srečko.

Marija (*s koškom jagod*): Joj, koliko jagod je na tem griču!

Srečko (*nabiraje*): In tako rdeče so, da jih je veselje trgati.

Marija (*pokaže proti kulisam*): Poglej, Srečko, kako je tam vse rdeče!

Srečko: Ali misliš, da so to jagode?

Marija: I kaj pa! Škoda, da je moja košarica že napolnjena.

Srečko: No, jih pa jaz nabere. (*Odide.*)

Marija (*nabiraje poje*):

Pod košato lipico
na zeleni trati . . .
hajdimo tovariši
hočemo igrati! (*Odide in poje dalje.*)
Tratica, otroški svet,
vrtec naš prezali!
[Starši naši tukaj tud'
nekdaj so skakali . . .]

Drugi prizor.

Srečko, Stana, vstopita po predzadnji vrstici.

Stana: Tako poje Marija, dragi oče! Lahko sva brez skrbi, ker je bržkone tukaj blizu.

Srečko: Odpočijva se tedaj in poglejva malo naokolo, saj je tukaj tako prijetno.

Stana: Res, papa, prav lepo je tukaj, mnogo lepše nego pri nas v mestu. Vsaj za celi dan naj bi ostali tukaj. Kaj misliš, oče, bo li kovač kmalu popravil zlomljeno kolo?

Srečko: Ne bo nam treba pač dolgo čakati, da sedemo zopet v kočijo in se popeljemo v mesto.

Stana: Jaz sem celo zadovoljna, da nam se je pripetila ta mala nezgoda. Tako imamo vsaj priliko, ogledati si ta lepi kraj. Le poglej tja doli, oče, kako lep razgled.

Srečko: Da, sama krasota naju obdaja; oh! *(Se zamisli.)*

Stana: Kaj ti je mahoma, oče? Zdi se mi, da si nekam žalosten.

Srečko: Žalosten ravno nisem, ljuba hčerka. Toda čudno mi je pri srcu. Zdi se mi, da sem bil že nekdat v tem kraju. Kakor sanje se zbuja v meni spomini na moj rojstveni kraj, ki sem ga zapustil v rani mladosti. In dasi mora biti moja rojstvena vasica nekje drugje, vendar se mi dozdeva, ko da sem prav tod pasel svoje ovčice in da je ta lipica, pod katero sediva, prav ona, o kateri je preje pela naša Marija.

Tretji prizor.

Srečko, Marija, prejšnji.

Marija (*priteče*): A, tukaj si, papa? Glej, Stana, koliko jagod sem natrgala.

Stana: Te podariš lahko meni, a ti lahko medtem nabereš druge.

Srečko: Tudi jaz jih imam mnogo.

Marija: Ne dam ti jih, Stana, ne. Za očeta sem jih nabrala.

Srečko: Tudi jaz sem jih natrgal za očeta.

Gospod Srečko: O, hvala srčna, dobra otroka, ali danes jih ne morem jesti.

Marija: Pa vzemi jih ti, Stana! Sedaj pa grem nabirat cvetlice. Oj, kako lepo je tukaj na deželi. (*Odide.*)

Srečko: Ko bi vsaj kovač ne popravil kočije.

Stana: Tudi tebi tukaj tako ugaja?

Srečko: Jako, jako! Ves gozdič sem že obhodil, da sem sedaj prav truden.

Gospod Srečko: Pa se odpočij tam pod onim grmom. V travi se počiva ugodno, kakor na vzglavnici.

Srečko (*leže za grm in položi košek poleg sebe*).

Stana: Vidim, da si še otožen, papa. Zato te prosim, pripoveduj mi kaj o svoji mladosti, da se razvedriš. Povej mi, zakaj si moral zapustiti rojstveni kraj?

Srečko: Nerad govorim o tem, ker mi zbuja bridke spomine. Toda kljub temu razodenem vse.

Stana: Poslušati te hočem pozorno, ljubi oče!

Srečko: Moji starši so bili revni poljedelci. Oče je oral in kopal, mati pa je imela v oskrbi zelenjavo, da je dobila z njo kak novčič. Ko je oče umrl, je bilo še huje za nas. Moj brat Jakob in jaz sva ostala sama z mamico. Jakob je bil jako hudoben deček in meni nevoščljiv, ker me je imela mama rajše. Večkrat me je zaradi tega natepel. Nekdaj pa je naju poslala mama v gozd, da nabereva jagod. Namenila je, da jih proda v mestu. Šla sva jaz in Jakob in jih natrgala polno košarico. Toda kaj je storil moj brat? Snedel je vse svoje jagode, materi je nesel moje, mene pa pustil v gozdu pod nekim grmom, kjer sem zaspal.

Stana: O, kako hudoben brat! In potem?

Srečko: Ko sem se zbudil, je bilo že vse mračno okolo mene. Jaz sem bil še prav majhen in nisem vedel, kam bi se obrnil. Tekel sem dalje; ali kmalu sem spoznal, da sem zgrešil pot. Razen tega je začelo deževati in grmeti, preden sem prišel na cesto. Tam sem stopil pod neko skalo in klical na pomoč.

Stana: Ubogi moj oče!

Srečko: Končno je pridrdrala gosposka kočija, v katero so bili vpreženi štirje konji. Kočija se je ustavila pred mano. Gospa, ki je bila v njej, pa me je vzela k sebi in me izpraševala, odkod sem. Toda jaz ji nisem znal ničesar povedati. In tako me je odpeljala s seboj.

Stana: Kaj je bila tista gospa iz našega mesta?

Srečko: Ne, ne! Nekaj dni sva ostala v bližnjem mestu, a ker ni nihče povpraševal po meni, me

je vzela za svojega in odpeljala po železnici. Bila je jako dobra gospa; pošiljala me je v šolo in me je vzgojila, kakor kakega grofa. Po svoji smrti pa mi je zapustila vse premoženje.

Stana: In svoje mame nisi nikoli več videl?

Srečko: Nikoli več, draga Stana!

Stana: Ali kdo ve, oče! Morda je ravno ta vasica pod nami tvoj rojstveni kraj. Pojdiva tja doli! Bi li spoznal domačo hišico?

Srečko: O, seveda bi jo poznal, čeravno je minilo od takrat že trideset let.

Stana: Trideset let! To je pa že dolgo!

Srečko: Dolgo, dolgo! In moja mamica leži gotovo že v grobu. *(Si podpre glavo z rokami.)*

Stana: Ne žaluj, oče, in napotiva se proti vasi. *(Vstane.)*

Srečko *(pogleda spečega Srečka)*: Deček je menda zaspal! *(Vstane.)*

Stana *(gre k njemu)*: Da, oče, zaspal je. Pustiva ga, naj spi. Saj je še Marija v gozdu. Idiva, idiva! *(Prime očeta pod pazduho in odideta.)*

Četrty prizor.

Lizika, Jakob.

Lizika *(z jerbaškom na glavi)*: O, kaj vidim? Gosposko otroče spi tukaj! Čegavo je vendar? Iz našega kraja gotovo ne. Kakor angeljček je lep in polno košarico jagod ima pri sebi. Aha, nabiral jih je in se utrudil. *(Se ozre.)* Kdo stopa za menoj? A, Jakob gre!

Tisti revež nesrečni. Kako se mi smili ubožec, ker je vedno tako žalosten. Nikoli se ne smeje. (*Odide.*)

Jakob (*razcapan in z butaro drv na hrbtu*): Star postajam, ker se tako kmalu speham. (*Odloži butaro drv blizu Srečka.*) Sedaj pa hočem sesti tukaj — oh, tukaj na to nesrečno mesto... ki ima za me toliko bridkih spominov. Oh! In vendar je minulo že trideset let od takrat. Vest mi ne da miru, misel na moj greh me preganja neprestano. (*Gleda okolo.*) Kako krasno vreme. Hrib in dolina blesketata v zlatem solncu. Le za mojo dušo ni solnca, le za me ni srečnega hipa... Veselje in zadovoljnost sta izginila iz mene v tisti vihar ni noči, ko sem zapustil svojega bratca v temnem gozdu. Pa čeprav si prizadevam pozabiti neprijetno preteklost, mi vendar noče iz spomina. Kako tudi? Tisto noč je uboga mati zbolela od skrbi in žalosti, da boleha še dandanes. Pa ne samo njena bolezen, marveč še celo to gozdno šumljanje me spominja hudobnega dejanja. In kadar tuli burja in stresa našo revno bajto, mislim, da čujem vekanje zapuščenega otroka. Oh, kolika muka je, imeti nečisto vest! To je živi pekel. Kesanje je najgrozovitejše trpljenje. (*Sede na klop in ihti.*) Brat moj! Brat moj! Dragi, zlati moj Srečko! Nedolžni deček! Umrl si strahu v gozdu ali pa te je raztrgala divja zver. Toda, ah! Saj je bolje umreti, nego živeti s takim grehom na duši. Oh, bratec, bratec! Tam pod oni grmič je legel poleg nabranih jagod in zaspal. Oh! (*Vstane in gre proti grmu.* — *Odstopi.*) Uh! Kaj vidim? Nebeški oče,

odpusti mi! Prikazen, senca mojega nesrečnega bratca me preganja tudi danes. Ne, ne! Saj ni mogoče, saj se varam. (*Deček se zbudi, pregiblje.*) Kako? Kaj je to? Ali je to res? Seveda! To je njegov obraz, to so njegovi lasje.

Srečko: Pustite me, pustite, mož!

Jakob: Kdo si ti? Za Boga svetega, povej, kdo si; saj to je bratov glas!

Srečko: Oh, pustite me!

Jakob: Saj ti ničesar ne naredim, deček. Samo povej mi, kako se imenuješ?

Srečko: Srečko se imenujem.

Jakob: Srečko? Ali sanjam, ali je resnica? Kaj se vrši z menoj? (*Ves zmeden.*)

Srečko: Kaj vam je, mož? Kdo ste?

Jakob: Nesrečen in siromašen človek sem.

Srečko: Gotovo ste tudi lačni, kaj ne? Nate, pojejte te jagode!

Jakob: Tudi jagode so tukaj? O Bog, o Bog! Sedaj sem na jasnem! Bratova senca me preganja in mi ponuja jagode, ki so za me kaplje krvi, kaplje krvi mojega ubogega Srečka, ki so ga raztrgali volkovi. (*Se zgrudi onesveščen na butaro.*)

Srečko (*vzame košek in pobegne, nekaj jagod odpade*).

Jakob (*se prebuja*): Gorje meni, gorje! Kdaj bo odnehala ta moja muka? Kaj mi nikoli ne izgineš iz spomina, brat? Bog, reši me, reši, saj sem se pokoril dovolj. Oh! (*Vstane.*) Je-li izginila prikazen?

Kako? Kaj ni bila prikazen? Jagode so res tukaj, seveda prave jagode so (*jih hoče pobrati*). Ne, ne! Ne dotaknem se jih, zdi se mi, da me spečejo ko vrelo železo. (*Si nalaga butaro.*) Težko je za me to breme, ali težji je greh, ki ga nosim na duši. (*Odhaja.*)

Peti prizor.

Srečko, Marija, Stana, gospod Srečko, kasneje Lizika.

Marija (*gleda okolo*): Saj ni nikogar tukaj.

Stana: Srečko je spal, a kar nam je pripovedoval, je gotovo sanjal.

Gospod Srečko: Najbrže, da je tako!

Srečko: Ne, ne! Nisem se zmotil. Pa niti sanjal nisem. Star mož je stal pred menoj in govoril jako čudne reči. Kaj ne vidite, da se tresem še sedaj samega strahu? Tako čudno me je gledal; tako, veste s takimi očmi. (*Razširi oči.*) In ko sem mu ponudil jagode, je rekel, da so kaplje krvi.

Gospod Srečko: O Bog, o Bog!

Stana: Kaj ti je, oče?

Gospod Srečko: In kam je odšel?

Marija: Poglejte! Tam doli po stezi koraka nekdo. Poglej, Srečko, je-li bil tisti?

Srečko: Da, da, prav tak je bil!

Gospod Srečko: Oh, to je gotovo on! Kaj naj storim; mahoma sem ves zmeden.

Stana: Kaj mislite, oče, da bi to bil vaš brat?

Gospod Srečko: Da, to mislim, Stana! Prosim te, odpelji otroke po hosti; jaz bi rad sam govoril z njim.

Stana: Da, oče ljubi! Otroci, pojdite z menoj po hosti, da nabereмо šmarnic za mamo. (*Odidejo.*)

Gospod Srečko: Ej, mož, počakajte no!

Lizika: Koga pa kličete, gospod?

Srečko: Tistega moža tam doli!

Lizika: A, Jakoba?

Srečko: Kako praviš, da se imenuje?

Lizika: Jakob se imenuje. Ubogi revež je. V vasi ga imajo za blaznega. Ali to ni, jaz ga dobro poznam.

Srečko: In kak človek je to? Hudoben?

Lizika: O, ne! To je dober človek, ki bi mušici ne prizadel hudega. Včasih pa noče nikogar poleg sebe. Kdo ve, kaj ga trpinči. Ljudje pravijo, da je tak od mladih let, odkar je pustil v gozdu svojega brata.

Srečko: Brata, praviš?

Lizika: Da! Ubogi mož tava včasih tako potrt okolo, da se ljudem smili.

Srečko: Kam pa greš ti sedaj?

Lizika: Doli proti vasi. Ali želite, da pošljem Jakoba sem, ko ga dotečem?

Srečko: Prosim te, prosim, ljuba deklica, stori mi to uslugo!

Lizika: Da, da! Le počakajte tukaj. Zbogom, gospod! (*Gre.*)

Srečko (*ji molče pokima in sede na klop*): Oh! In če bi bil morda res on? Kdo ve, če me spozna takoj!

Jakob (*stopa sključeno brez butare*): Ali res, gospod, da ste me klicali?

Srečko (*ga prime za ramo*): Da, ubogi mož! Slišal sem, da ti nekaj tajnega teži srce in zato bi te rad potolažil.

Jakob (*zanika*): Mene ne more nihče več potolažiti. Rana v mojem srcu se nikoli več ne zaceli.

Srečko: Ne obupaj in poslušaj! Mene pošilja k tebi brat, ki si ga izgubil pred mnogimi leti.

Jakob (*ga pogleda naglo in mu stisne roko*): Rotim vas pri Vsegamogočnem, gospod! Govorite! Kaj znate vi o mojem bratu?

Srečko: On živi bogato in prijetno in se vas večkrat spominja. Zato me danes pošilja k vam.

Jakob: Moj brat, da živi; on da je bogat? Ne, ne; to je nemogoče. Mojega brata so raztrgali volkovi. Oh! Ubogi moj brat.

Srečko: Uteši se! On živi in vživa spoštovanje od vseh, ki ga poznajo.

Jakob: Živi? Ali če živi, gospod, tedaj me sovraži, preklinja, zakaj kar sem mu jaz storil, mi ne more odpustiti.

Srečko: Že davno ti je odpustil vse. In zato vedno povprašuje po tebi, ker bi te rad zopet našel.

Jakob: A kje stanuje, povejte mi, dobri gospod! Kje prebiva, da grem k njemu in ga prosim odpuščenja, da zadobi moja duša zopet svoj mir.

Srečko (*ga objame*): Tukaj sem, Jakob! Jaz sem tvoj brat!

Jakob: Vi, moj brat? Vi, gospod?

Srečko: Jaz, jaz! Kaj me res več ne poznaš, Jakob?

Jakob (*pade na kolena*): Oh, Srečko, Srečko, odpusti mi, imej usmiljenje z menoj in pozabi na mojo hudobijo!

Srečko: Vstani, Jakob! Vse je pozabljeno.

Jakob (*vstane*): Oj, kako lahko mi je sedaj pri srcu, kakor da se mi je odvalil kamen s prsi. Čutim se prerojenega; zdi se mi, da nisem videl že dolgo zatega solnca, zdi se mi, da sem bil do tega hipa zaprt v temnici. Oh, brat, brat, kako ti poplačam prijetnost tega trenutka?

Srečko: Ne govori več o naju dveh, Jakob, ampak povej mi sedaj kaj o presrčni mamici. Gotovo je že mrtva, kaj ne?

Jakob: Naša mati še živi...

Srečko: Živi! Oh! Bog, kako si dober!

Jakob: Živi in moli vsak dan za te.

Srečko: Tedaj hitiva k njej, hitiva!

Jakob: Glej, ravno sedaj prihaja po stezi.

Srečko: Kdo vendar?

Jakob: Mati, naša dobra mati. Glej, težko hodi, zakaj stara je že in vedno boleha.

Srečko: O, idiva jej naproti.

Jakob: Ne smeš, Srečko! Ti si ne moreš niti misliti, kako te želi videti še enkrat, preden umrje. Ako bi te zagledala sedaj tako nenadoma, bi umrla prevelikega veselja.

Srečko: Imaš prav! Dasi bi se je rad oklenil okolo vrata, vendar se hočem zdrževati, dokler je ne pripraviš na to. — Že je tukaj! A ona še ne ve, komu se sedaj bliža.

Šesti prizor.

Prejšnji, Lena.

Lena (*ob palici, sključena*): Kako sem trudna, oh, oh! Dobro, da je tukaj klopica, da se lahko odpočijem. (*Sede.*)

Jakob: Mati draga! Prinašam vam vesele novice; jaz sem ozdravljen od moje bolezni. Ves drug človek sem zdaj.

Lena (*ga pogleda*): Tvoje oči res žarijo veselja. Ves si izpremenjen. Že mnogo let te nisem videla tako zadovoljnega. Pa kaj se je zgodilo, Jakob?

Jakob: Prejel sem poročilo, da vaš sin Srečko živi v mestu in da je bogat človek.

Lena: Jakob, Jakob! Ne obnavljaj mi žalostnih spominov. Mislila sem res v prvem hipu, da si ti ozdravel, ali sedaj uvidevam, da si prišel ob pamet, ker to veruješ.

Jakob: Ne, mati, resnico govorim.

Lena (*potrta*): Ne, ne; čudežev ni več na svetu. Ubogi moj Srečko! Tvoje trupelce je že strohnelo, ali tvoja mati misli še vedno na te.

Jakob: Ne jokajte, mati! Glejte, ta gospod ga pozna; on mi je vse to povedal.

Lena: Vi, gospod, ga poznate? E, kako bi ga vi poznali?

G. Srečko (*jo objame*): Mamica premila, ali ne poznate več svojega sina? Jaz sem vaš Srečko.

Lena (*hoče vstati in zopet sede*): Moj sin? Da, da, to je moj sin! Oh, Srečko! Da, da, srce moje čuti, da si ti moj.

Srečko: Mila, draga mamica! Kako je ta trenutek lep za me.

Lena: O, sedaj umrjem zadovoljna, saj je uslišana moja prošnja. Nisem upala več, da te še kdaj vidim. Oh! Ali ni to le sanja?

Srečko: Ne, ne, mati! To niso nikake sanje, ampak živa resnica. Vaš sin živi in ta sin sem jaz. Bodite veseli, mati, kakor je moja duša vesela.

Lena: To je najlepši dan mojega življenja, ki je bilo polno trpljenja.

Srečko: Ali sedaj je konec trpljenja, mati moja, zakaj vi in Jakob pojmeta z menoj, da bomo živeli srečno skupaj.

Lena: Le povej, Jakob, kako si mogel spoznati Srečka.

Jakob: Po njegovem sinčku sem ga spoznal, ker mi je ponujal jagode.

Stana (*z otrokoma*): Oče ljubi, poglej, kako krasne cvetlice!

Srečko: Pridite sem, otroci moji! Glejte to je vaša uboga babica, ki sem vam o njej tolikokrat pripovedoval.

Lena: Kje ste, kje, otroci?

Stana: O, mila moja babica! (*Jo objame.*)

Lena: Presrčno moje dete. Pridita še vidva sem, otroka, da vaju poljubim.

Marija: Kaj, ti si naša babica? Na torej te cvetlice!

Lena: Preljubeznivo dekletce! (*Vzame cvetlice.*)

Srečko: Od mene pa vzemi te jagode, draga babica. Oče jih ni hotel in ta mož se jih je prestrašil. Vzemi jih ti, vzemi!

Lena: Hvala, zlati otrok, hvala! Oh, kako ti je podoben, mili Srečko; ravno tak si bil ti v njegovih letih.

Gospod Srečko: In takrat, mati, sem jaz vam šel po jagode; danes vam jih pa prinaša vaš vnuk po tolikih letih. Toda idimo domov, da vam povem o svojem življenju. Kar vas še tukaj prosim, je to, da na tem mestu blagoslovite moje otročiče! Poklekните, otroci!

Otroci (*pokleknejo pred njo*).

Lena (*stegne roki nad njimi*): Vsegamogočni, blagoslovi moje vnuke, da ostanejo dobri, kakor je bil vedno njih oče!

Jakob in gospod Srečko (*ostaneta ob strani ganjena*).

(*Zavesa pade.*)

Konec.

Čista vest.

Igrica v enem dejanju.

OSEBE:

Ančka, Pepca, Terezka, Marička, Lenčika, Tona, gospa z dekle,
gospod, ženica, kmet, deklica in šolarji.

Predstavlja se na trgu. Ženske v pisanih oblekah sedijo v polkrogu pred svojimi jerbasi in košarami. Na koncu sedi Tona pred malim prodajalnikom, pred katerim so različni jerbaški s sadjem in zelenjavo, sirom in maslom. Nad njo je razprostrt velik rdeč solnčnik. Na nosu ima naočnike; v rokah nogavico, toda le malokdaj plete, večinoma dremlje. Ostale branjevke sede na svojih nizkih stolčkih, nekatere izmed njih sede praznih rok, druge pa se bavijo s kakim ročnim delom. Na glavi naj imajo vse pisane rute. Igrica naj se vrši zelo živahno in veselo.

Prvi prizor.

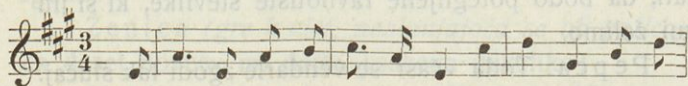
Pepca: Malo ljudi je danes, čeravno je krasno vreme.

Ančka: Kaj tebi, čeprav ne prodáš, ker si premožna. Ali meni, meni je gorje. Osem otročičev imam in ako ne prodam krompirja, jim ne morem prinesiti iz mesta niti kruha.

Terezka: Z menoj je skoro ravnotako, ljuba Ančka.

Marička: Oh, če bi ljudje vedeli, v koliki bedi živimo, bi nam pokupili vse, kar smo prinesle s seboj. *(Brska med svojo robo.)*

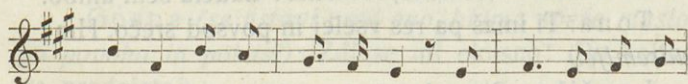
Lenčika *(plete nogavice in zapoje)*:

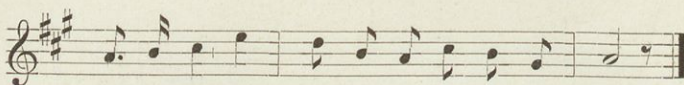
Šu - mi ze - le - ni gaj, šu - mi. O - pe - va kras po-

mla-dnih dni, o - pe - va kras vr - tov, po-ljan, po-

zdrav-lja ta po - mla-dni dan, o - pe - va kras vr-

to v, po-ljan, po - zdrav-lja ta po - mla - dni dan.

Tona (*pod rdečim solnčnikom je že napol dre-mala*): Ugodno se ti pač godi, Lenčika, ker prepevaš toli brezskrbno.

Lenčika: Nič manj prijetno, kakor tebi, ki tako brezskrbno dremlješ.

Vse: Ha, ha, ha! Hi, hi!

Tona: Jaz, da spim?

Vse: He, he, he! Hu, hu!

Lenčika: Kdo neki pa? Srček, le spančkaj, jaz ti hočem peti, da zasanjaš kako srečno številko.

Ančka: Aha, Lenčika! Ti že zopet misliš na lo-terijo.

Marička: Kako more biti kdo tako neumen in upati, da bodo potegnjene ravnotiste številke, ki si jih sami želimo.

Pepca: Toda včasih se vendarle zgodi tak slučaj.

Lenčika: Seveda! In pri meni se je tak slučaj dogodil ravno včeraj.

Marička: A zato prepevaš?

Terezka: Saj Lenčika se le norčuje.

Lenčika: Resnično, resnično! Zadela sem ambo.

Tona: Ti imaš pa res vselej in povsod srečo. Hm!
(*Zadremlje.*)

Lenčika: Ste mi zato nevoščljive?

Ančika: Nikar! Čemu neki? Toda tista zaspanka tam-le ima prav, ako ti pripisuje vedno srečo. Le poslušaj! Zadnja si prišla na trg in vendar si že skoro vse razprodala.

Lenčika: Zato pa sem tudi vesela, vidite! No, pa nikar ne obupajte! Zgodaj je še. Tudi ve odidete domov s cvenkajočimi žepi

Pepca: Bog naj usliši tvoje besede!

Terezka: Saj jih bode, bode! Ravno kar se bližajo kupci. Pozor!

Drugi prizor.

Stara ženica (*s košarico in palico*).

Vse: Kaj bi radi, mati?

Ženica (*se vstavi oddaljena*): Malo peteršiljčka bi rada, pa korenja in hrena.

Marička: Ej, strina! Le k meni torej! Jaz ga imam! In pogledjte, kako sveže; izkopano davi na vse zgodaj.

Ženica (*gre k njej, naslanjajoča se ob palico*): Za deset novcev mi dajte, vsakega nekoliko!

Marička: Nate, dobra žena! Vredno je 15 novcev, pa vzemite le!

Ženica (*pokima in odhaja*).

Gospa (*v klobuku in z dekle*).

Vse: K meni, gospa, k meni!

Gospa (*se ustavi pred ono, ki ima sveže maslo, ga povoha in pokusi*): Zdi se mi okusno! Po koliko ga prodajate?

Pepca: Po tri krone, gospa!

Gospa: Tri krone?

Pepca: Iz same smetane je.

Gospa: Dve kroni vam, dam, če hočete!

Pepca: Za dve kroni in pol imejte! Sem pridi, punčka, in spravi! *(Ji položi v koš.)*

Gospa *(jemlje iz novčarke in odide potem k Terezki)*.

Terezka: Vedela sem, gospa, da pridete k meni, ko imam izvrstno slanino.

Gospa: Kar za eno krono mi stehtajte.

Terezka *(odreže slanino, stehta in odda)*:
Hvala lepa, gospa!

Gospa *(odide)*.

Deček in deklica *(gresta naravnost k solnčniku)*.

Deček: Jaz bi rad pomarančo.

Tona *(dremlje)*.

Ančka: Za nos jo povleci, se že zbudi!

Marička: Nikar, fantek, razdražil bi jo!

Pepca: Ej, Tona!

Tona *(se prebudi)*: Kaj pa je?

Deček: Pomarančo mi prodajte!

Tona: Ali imaš novce? Pokaži prej!

Deček *(ga pokaže)*: Kaj ga ne vidite? *(Ko dobi pomarančo se ustavi, jo olupi in potem gre dalje.)*

Tona *(deklici)*: Ali imaš ti tudi novce?

Deklica: Imam!

Tona: Kaj pa želiš? Ali kos dinje? Ali orehov?

Deklica: Datljev bi rada.

Tona: Mila moja! Datljev ne prodajam samo za en sam novc. Ne veš, da prihajajo čez morje? Vsaj dva novca moraš imeti.

Deklica: Dveh pa nimam.

Tona: Ne, le sem pridi, da ne pustiš oči na njih. Tukaj-le sedi in čuvaj z menoj. Zato pa imaš celih deset datljev zastonj. Ali si zadovoljna sedaj?

Deklica: Pa še kako?

Tona: Če kdo pride, me pa pokliči!

Deklica: Kaj vi ne vidite?

Vse: He, he, he.

Lenčika: Ona gleda pod kožo, veš? He, he!

Tona (*pogleda jezna Lenčiko*): Seveda vidim, otrok. Ali če zadremljem . . .

Deklica: A tako. Le dremljite, le! Bom prav pazljivo čuvala. (*Sede in je sadje.*)

Kmet (*pride z grabljami in vrže molče desetico pred Pepco, ki ima sir. Medtem, ko mu reže, vzame on iz nedrij kos črnega kruha. Ko mu hoče Pepca zaviti sir v papir, ji reče*): Nikar ne zavijajte, saj moram takoj pojesti.

Pepca: Pa vam Bog daj dober užitek!

Kmet (*jej zahvalno pokima in odide*).

Tretji prizor.

Lenčika: Vidite, sosede, sedaj ste pa samo vé prodajale.

Ančka: Jaz prav nič!

Terezka: Le potrpi; pride vrsta tudi nate.

Pepca: Jaz pa vas pozdravim.

Terezka: Kaj si se še izpraznila?

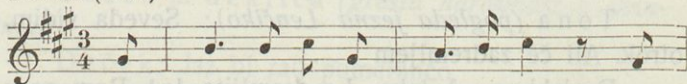
Pepca: Da, hvala Bogu! Kar je bilo v jerbasu, je zdaj v žepu.

Tona: O, srečna ti!

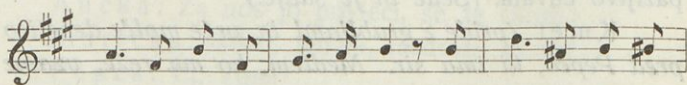
Lenčika *(začne prepevati prejšnjo pesmico. Ko spoje dve vrsti se ji pridružijo ostale, razen Tone, ki je zadremala):*

Šumi, zeleni gaj šumi
opeva kras pomladnih dni,
[opeva kras vrtov, poljan
pozdravlja ta pomladni dan.]

Deklica (sama).

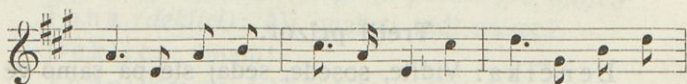
In ro - žni vo - nji vsta - ja - jo, s slad-

ko - stjo zrak na - pa - ja - jo ... Vse než - ne mi - sli
Vse

z zem-skih tal, kdo vas v živ-lje - nje je po - zval? Ah,

ne - žne mi - sli, vsta - jaj - te, po vr - tih se spre-

Četrty prizor.

Gospod (*s cilindrom na glavi*).

Ančka: Želite eno jajce, gospod?

Gospod: Da, ali da je sveže!

Ančka: Solnce vidite skozi. Klopotcev ne prodajam, gospod! (*Mu ponudi.*)

Gospod (*ga opazuje obrnjen proti svetlobi. Iz žepa vzame britvico, naredi luknjico in ga izpije. Seže v žep po denarnico*): Koliko stane?

Ančka: Deset vinarjev.

Marička: Ne zamerite, gospod, koliko pa je ura?

Gospod (*pogleda na uro in odhaja*): Enajsta je že.

Marička: Hvala vam.

Terezka: Joj, koliko sem se zakasnila. (*Vstane hitro, si oprta jerbas in odide.*)

Ančka: Enajsta, da je že! Ali je mogoče?

Lenčika: Seveda bode toliko. Poglejte tjakaj; ravnokar prihajajo učenci.

Marička: Tedaj pa pojdem tudi jaz domov. Ostanite mi zdrave.

Lenčika: }
Ančka: } Srečno, srečno!

Peti prizor.

Šolarji in šolarice (*se ustavijo s knjigami in torbami pred Tono. Ogledujejo z zanimanjem sadje in si pomigavajo.*)

Lojzka: Oh, ko bi imela vsaj en novec!

Benko: Morda imam jaz katerega. (*Preobrne žep.*) Prav nič ni v njem; niti vinarja.

Urška: Robert! Saj si imel davi novec!

Robert: Imel sem, da! (*Sede na tla, odpre torbo, izvzame peresnik, iz tega desetvinarnik.*) Ali ga vidite?

Vsi (*ga radovedno obkolijo.*)

Lojzka: Kaj ga res imaš, Robert?

Robert: Pet novcev imam! (*Vstane.*)

Branko: Ali mi boš dal pokusiti?

Robert: Ničesar ne bodem dal.

Urška: Pa kaj boš kupil?

Benko: In kdo ti je dal desetvinarski novec?

Robert: Podaril mi ga je boter, ker sem lepo spisal nalogo.

Lojzka: Kupi kaj, Berto, kupi! Ej, ti! idi mu izpred nog, da zamore kupiti.

Benko: A Lojzki ničesar ne daj, Robert! Ona tudi ne da, kadar jo prosimo.

Urška: Robert, ali mi boš dal pokusiti samo mal košček? A?

Robert: E, pustite me! Nič ne dam tebi, ker si me ovadila v šoli.

Branko: Ali mi posodiš en novce?

Urška: O, tudi meni posodi!

Benko: Meni, meni posodi, Berto!

Robert: Pa kdaj mi povrneš?

Urška: V nedeljo prav gotovo!

Robert: In ti?

Branko: Ko pojdem k birmi.

Robert (*mahne z roko*): I, kje je še birma. Ne dam tebi, ne!

Branko: Pa ti dam svinčnik, ki velja dva novca, poglej! (*Pokaže.*)

Robert: No, daj sem! (*Vzame.*)

Benko: In meni posodiš do popoldan?

Robert: Do popoldan, da! (*Poda deklici denar.*) Vsakemu daj nekaj za en novce.

Deklica (*da enemu kos dinje, drugemu dve jabolki, tretjemu pomarančo itd. Dečki počasi odhajajo.*)

Ančka (*vstane*): Nisem prodala še vsega, vendar moram proč.

Lenčika: Kaj, že greš?

Ančka: Kaj pa naj počnem! Doma sem pustila otroke prav same.

Lenčika: Tedaj odidem tudi jaz.

Ančka: Res? Tembolje. Isto pot imava. Lahko si bova še kaj povedali. (*Odideta.*)

Šesti prizor.

Deklica (*ki je ob branjevki deloma jedla, deloma se igrala s punico, vstane, hodi po trgu semintja in poje prejšnji samospev*):

In rožni vonji vstajajo,
s sladkostjo zrak napajajo ...
[Ve, nežne misli z zemskih tal,
kdo vas v življenje je pozval?]

(*Medtem, ko ponavlja tretjo in četrto vrstico se tihotapski prikaže eden izmed prejšnjih učencev. Nekoliko časa ostane skrit ob drevesu, ko se pa deklica obrne v nasprotno stran, se približa tihoma branjevki ter ji ukrade cel kolobar fig. Hoče oditi, ali ker se ravnotakrat ozre deklica proti branjevki, hodi čepe do bližnjega grma in se skrije.*)

Deklica (*poje dalje*):

Ah, nežne misli, vstajajte,
po vrtilih se sprehajajte ...

(*se skloni*): O, novec sem našla. Gotovo so ga izgubile žene. Ko bi jih poznala, bi jim ga takoj povrnila. Ali odšle so vse že domov. No, prišel bo prav vseeno. Siromaku ga dam, ko pride zaprosit milodara. Jaz ga ne bom potratila zase. Tista žena tam je tako dobra, da mi je podarila celo pest datljev samo zato,

da sem malo posedela pri njej. (*Ogleduje novce.*) Pa kako lep je najdeni novce. Sveti se, kakor zlatnik. (*Ga spravi v žep in hodi dalje, dokler ne pride do grma, za katerim je skrit deček. Dočim trga cvetje z grmovja, ponavlja refrain*):

Zbudite želje mi sladke
in radost vlijte mi v srce!

Tona (*ki se je med petjem zbudila, gleda okrog*): Kaj nikogar ni več tukaj; prav sama sem ostala?

Deklica (*priskače k njej*): Da, da! Vse so že odšle!

Tona: Kaj nikogar ni bilo med tem časom pri meni?

Deklica: Bili so, bili. Šolarji so šli mimo in nakupili za pet novcev sadja. Poklicala vas nisem, da lahko spite dalje.

Tona: Ej, no! Ti si pa res pametna. Prav, prav. Kam pa si položila denar?

Deklica: Na prodajalnik sem ga dela.

Tona (*vzame denar in opazi, da ji manjkajo fige*): Kaj? Za pet novcev si prodala vse smokve?

Deklica: Nikar! Smokvic sploh nisem prodala, ljuba žena.

Tona: Kako ne, saj manjkajo. (*Vstane.*)

Deklica: Ne, smokev niti videla nisem.

Tona (*se bliža deklici*): Ne laži! Tukaj so bile preje. Kje pa naj bodo, ako jih nisi prodala?

Deklica: Jaz ne vem zanje; verjemite mi.

Tona: Ne veš zanje? Molči! Prodala si jih in skrila denar. Pojesti gotovo nisi mogla celega kolo-barja fig.

Deklica: O, draga žena! Kaj vendar mislite o meni? Tu me imate, preiščite moj žep.

Tona (*ji preobrne žep*): Aha, dva novca imaš. Davi pa si imela le enega. A tako si navajena? Te ni sram? (*Jo sune v hrbet.*)

Deklica (*zajoka*): Ta novec sem našla tam na tleh.

Tona: Le tiho bodi, da te ne po zobeh; izpovej, kam si skrila še ostalo? Kdor je sposoben narediti majhen greh, je zmožen tudi za velikega. Kakor si mi ukradla en krajcar, tako si mi lahko tudi krono. (*Jo sune.*)

Deklica: Jaz nisem, jaz nisem! (*Si zakrije obraz in joka.*)

Tona (*jo sune*): Še jokati se upaš, hinavka. Tako mlada, pa si že tatica? O, ti moj Bog! Ko sem bila jaz v tvojih letih, sem bila pač boljša od tebe, ti, hudobnica ti!

Deklica: Jaz nisem, jaz nisem!

Tona: Še odgovarjati se upaš? Ali hočeš, da te popeljem takoj v stražnico, da si boš zapomnila kam privedejo človeka predolgi prsti? (*Jo sune močno v hrbet.*)

Deklica: Oh, jaz reva. Nič žalega nisem storila.

Deček (*ustane nagloma izza grma in obstane oddaljen s figami za hrbtom*): Nikar je ne pretepaajte, uboge deklice. Ona je nedolžna.

Deklica (*ga pogleda začudeno*).

Tona: Odkod pa si se ti prikradel? Nedolžna, da je? Oho! Prav kakor lisica.

Deček: Jaz sem videl, kako je našla novc. In niti fig ni ne ukradla, ne prodala.

Tona: Kaj ti veš, bebec! Tukaj pri meni je čepela in medtem, ko sem jaz zadremala, mi jo je zasolila s svojo nepoštenostjo.

Deček: Odpustite, ljuba žena. Jaz sam sem jih ukradel.

Tona: Ti?

Deček: Da, jaz! Odpustite in vedite, da obžalujem od vsega srca ter da vse svoje življenje nikoli več ne storim kaj podobnega.

Tona: Ne verjamem, da si tako odkritosrčen in se sam zatožuješ.

Deček: Naj vam torej dokažejo resnico vaše smokve. Jaz sem jih vzel. Ali, ker sem videl, kako je uboga deklica po nedolžnem tepena, me je bilo sram, da mora drugi trpeti za moj pregrešek.

Deklica (*ploskne veselo z rokama*): Oh!

Tona: O, moje fige! In jaz sem s to deklico ravnala tako brezsrčno. Oh, deklica moja!

Deklica: Zopet sem vesela, draga strina, da ste le izvedeli resnico.

Tona: Pridi sem in tudi ti, deček, se približaj!

Deček: Bojim se vas, da me kaznujete, kakor sem zaslužil.

Tona: Le pridi, le pridi! Moja jeza se je že ohladila, ker vidim, da nimaš popolnoma pokvarjenega srca. Storil si greh, toda skesal si se. Oduščeno ti bodi!

Deček (*ji povrne fige*).

Tona (*objame oba in govori najprvo deklici*): Sedaj si pa ti na vrsti, da mi dodeliš oduščanje. Tudi jaz sem se pregrešila napram tebi, ker sem te kaznovala, ne da bi se prepričala, če imam prav. Odpusti, ubožica!

Deklica: O, prav rada vam oduščam, prav rada.

Tona (*dečku*): In tudi ti, fantek, me poslušaj. Ohrani si v spominu današnji dan in pazi, da ostaneš vedno pošten. Nikoli ne dopusti, da bi se komu godila krivica po tvoji krivdi, ker je to največji greh. (*Se obrne k sadju.*) Tako! Sedaj imejta pripravljene roke, da vaju obdarim. (*Dečku v slamnik, deklici v predpasnik naloži mnogo sadja.*) Idita, draga otroka, in vedita, da najlepše zadoščenje je človeku čista vest.

(*Zavesa pade.*)

Konec.

Pepelka.

Igrica v štirih kratkih dejanjih.

(Motiv nemški.)

OSEBE:

Kralj.

Kraljevič.

Minister.

Dolef, plemič.

Evdoksija, njegova soproga.

Dora

Izabela

Bogomila (Pepelka), njena
pastorka.

Vila.

Različni gosti.

} njeni hčeri.

I. dejanje.

Dvorana v kraljevski palači.

Prvi prizor.

Kralj, kraljevič, minister.

Kralj (*na tronu v plašču in s krono*): Poklical sem te, sin moj, da ti razodenem to, o čemur pomišljam že dolgo, dolgo!

Kraljevič (*v baržunasti vitežki opravi in s pernatim klobukom*): Slušam vas pozorno, mili oče!

Kralj: Ker je umrla tvoja ljubljena mati, moja blaga soproga, je ostala moja kraljevina brez vladarice. A ti veš, da rajnka kraljica ni bila nikaka ohola in prevzetna princezinja, marveč najboljšega srca, skrbeč venomer za blagostan podložnikov, zlasti za one, ki so živeli v revščini.

Kraljevič: Resnico govoriš, blagi oče!

Kralj: Zato, vidiš, toguje z nama tudi vse ljudstvo ter mi zategadelj izreka željo, da se vnovič poročim in tem potom podam deželi novo dobrotljivo mater.

Kraljevič: Oh! In vi, oče, se odrekate spominu rajnke mamice?

Kralj: Jaz?

Minister: Ne, kraljevič! Presvetli naš vladar je cenil preveč svojo soprogo, da bi vam jo tako kmalu zamenjal z mačeho.

Kraljevič: Hvala, oče!

Kralj: In vendar želim ustreči prošnji svojega ljudstva; želim, da zadobi moja pokrajina zopet svojo vladarico. A to po tebi, ljubi sin?

Kraljevič: Po meni?

Kralj: Čemu se čudiš, sinko? Star si pač dovolj, da si izbereš družico za svoje življenje.

Kraljevič: Ali jaz ne poznam nobene...

Kralj: Nobene? Ha, ha! Ali čujete, minister?

Minister: Kaj? Nobene? Saj je v naši deželi dovolj princezinj, izmed katerih vas marsikatera pričakuje, da jo popeljete pred oltar.

Kraljevič: Ali jaz nisem nato nikoli mislil!

Kralj: Verjamem, toda sedaj je dospel čas, da pričneš izbirati.

Kraljevič: Ah, oče! Vi ste mi naložili težak posel, kajti izmed vseh princezinj in plemenitašic, kar jih poznam, ni niti ena taka, kakršna je bila moja rajnka mati.

Kralj: Kdo ve, mili sinko, morda pa je med njimi vendarle deklica, ki ima blago srce. Ali misliš, da sem jaz vedel, kakšnega srca je tvoja mamica? O, ne! Še le, ko sem se poročil, sem spoznal, kak biser sem privedel v hišo.

Minister: Jaz bi vam rad nekaj svetoval, veličanstvo.

Kralj: Govorite, minister!

Minister: Da visokorodnemu kraljeviču nekoliko olajšamo to nalogo, podpirajmo ga tudi mi. Vaše veličanstvo naj priredi sijajen ples in povabi ne le vse kneginje in vojvodinje, marveč tudi hčerke obubožanih plemičev. Kraljevič je sam dovolj imovit, da mu ni treba iskati imovite deklice. Kraljevičeva izvoljenka naj je lahko revna plemkinja, ako je le njemu po volji.

Kralj: Ta vaš nasvet, minister, je vreden zlata. In kaj porečeš ti k temu, naslednik moj?

Kraljevič: Z vajino pomočjo mi bode morda mogoče zadobiti primerno soprogo, a kraljevini veliko-dušno vladarico.

Kralj (*vstane*): Tvoj odgovor me je jako razveselil, dragi moj sin. Zato odhajam sedaj zadovoljen na lov. Idiva, minister, preobleči se še morava, a prijatelji čakajo morda že s puškami v rokah. (*Odide z ministrom.*)

Drugi prizor.

Kraljevič sam.

Kraljevič: Očetu sem obljubil biti pokoren, toda jaz vem že sedaj, da mu ne izpolnim obljube. Naj le priredi ples in zabavo in naj le povabi vse najlepše plemkinje! V kakšno korist? Mojega srca ne razvesele; saj ona, ki bi si jo jaz želel za soprogo, je revna deklica. A ta ubožica ne bo vabljenca. Kako tudi? Saj je ne poznajo in niti jaz sam je ne poznam. Edino enkrat sem jo videl v življenju sredi polja in

travnikov. Bila je lepa ko jutranje solnce in imela je dve očesi, ki sta se svetili kakor zvezdi.

Jahal sem večkrat na tisto polje, a videl je nisem nikoli več. Malo besed sem govoril z njo, a vendar sem spoznal po tistem kratkem razgovoru, da ima blago in plemenito srce, kakor ga je imela moja mama. Oh! (*Maje z glavo.*) Ne, ne! Jaz se ne poročim! (*Odhaja žalosten.*)

(*Zavesa pade.*)

II. dejanje.

Preprosta soba v Dolefovem domu.

Prvi prizor.

Dolef, Evdoksija.

Dolef (*hodi po sobi in kadi iz dolge pipe*): Ali si že slišala najnovejšo novost, draga Evdoksija?

Evdoksija (*ki plete nogavico*): Kaj jaz vem, katero misliš.

Dolef: Kralj priredi sijajno slavnost s plesom.

Evdoksija: To ni nikaka novost, saj prireja kralj zabave in plese vsako leto.

Dolef: Res je, toda letos povabi na ta ples vse mladenke svoje dežele, bogate in uboge, samo da so plemkinje.

Evdoksija (*spusti nogavico*): Ali res, Dolef?

Dolef: Ali te to tako veseli?

Evdoksija: Če me veseli? In tebe ne? Kaj nismo plemiči tudi mi?

Dolef: Seveda smo!

Evdoksija: No, tedaj! Pomisli kolika sreča! Povabljeni bomo gotovo tudi mi.

Dolef: Raduj se torej še bolj, kajti vabljeni smo že.

Evdoksija: Juhuhu! To je najlepša prilika, da pokažejo moje hčerke svojo lepoto.

Dolef: Aha, sedaj umem tvojo zadovoljnost. No, da! Le glej torej, da preskrbiš vsem trem primerno obleko. Toda pomisli, da nočem nikakega lišpa in nečimernosti. Preprosto naj so oblečene; mlado sveže lice ne potrebuje nikakega lepoticja.

Evdoksija: Če se ne motim, si rekel vsem trem!

Dolef: Seveda, kaj nimamo treh hčera?

Evdoksija: Ha, ha! Mari misliš poslati na ples tudi mojo pastorko?

Dolef: Ali ni Bogomila moja hči?

Evdoksija: Tisto umazanko naj bi vzela s seboj? O, tega ne storim nikoli. Rajše vidim, da ostaneta doma še moji hčerki. Lepi sta itak dovolj, da se poročita, čeprav si ne poiščeta moža med plesalci.

Dolef: No, dobro! Ostanemo torej vsi doma!

Drugi prizor.

Prejšnji, Dora, Izabela, kasneje Bogomila.

Dora: Ali se prepirate, da tako vpijete?

Izabela: Na vrt je bilo vaju slišati.

Evdoksija: Ej, kako bi se človek ne razdražil! Le pomislita, dragici moji, vajin očim je prejel povabilo od kraljevskega dvora.

Dora: Povabilo?

Izabela: Kakšno povabilo?

Dolef: Povabilo na ples.

Dora: Ooo!

Izabela: Juhuhu!

Evdoksija: No, čemu se veselita?

Dora: Ali naju ne popelješ?

Izabela: In če mi stokrat prepovesta, pojdem na vsak način!

Dora: Zakaj naju ne maraš, očka?

Dolef: Jaz? Jaz sem pripravljen. Ali z vama mora iti tudi Bogomila.

Dora: Bogomila je vedno umazana.

Izabela: In grda je.

Evdoksija: Tako pravim tudi jaz; zato je nočem s seboj.

Dolef: No, pa ostanemo vsi doma.

Bogomila (*vstopi z malim sitom, v katerem ima ječmen; zelo ubožno oblečena*).

Dolef: Kje si bila, hčerka moja?

Bogomila: V kuhinji, oče, čistila sem ječmen.

Evdoksija: Kaj želiš, da bi le pila in jela in nič ne delala?

Dolef: Ne, tega ne mislim, ali čudno se mi zdi, da vedno le ona dela.

Evdoksija: Ti bi menda želel, da bi delale moje hčerke. Ali vedi, da one niso rojene za kuhinjska opravila.

Dora: Pa niti časa nimava.

Izabela: Četudi bi ga imela, bi si ne mazala prstov s sajastimi lonci.

Bogomila: Saj rada delam, mili oče!

Evdoksija: Ali jej ne poveš o kraljevskem povabilu?

Dolef: Čemu bi ji pravil, saj itak ne pojdemo.

Evdoksija: Ne, ne, dragi moj, mi ne ostanemo doma zaradi tvoje bedaste hčere.

Dolef: Jezik drži za zobmi, žena, in obžaluj, da niso tvoje hčerke tako pametne, kakor je moja Bogomila.

Bogomila: Ne razburjaj se zaradi mene, ubogi moj oče!

Dolef: Kako bi se ne jezil? Naj pridem domov najboljše volje, ona me mora razdražiti s svojim strupenim jezikom. (*Ide.*)

Evdoksija: No, pokaži, kako si očistila ječmen.

Bogomila (*jej daja rešeto*).

Dora (*sune rešeto s pestjo, da Bogomila vse raztrese*): Ha, ha, ha!

Evdoksija (*Bogomili*): Nerodnica!

Bogomila: Nisem jaz, mati!

Izabela: Pa še na ples naj bi šla ta okornica?

Bogomila: Kakšen ples?

Evdoksija: Ali nisi čula preje? Kralj vabi vse mladenke iz te dežele, da se udeležijo plesa na kraljevskem dvoru.

Bogomila: To bo gotovo sijajno.

Izabela: In sami principi bodo plesali z vabljenkami.

Dora: Kako se veselim tistega večera; saj pojdemo, ali ne?

Evdoksija: Seveda pojdemo. In da ne misli oče, da delam Bogomili kako krivico, naj gre tudi ona, ali pod enim pogojem.

Dora: Nikar je ne vzemi seboj, mama!

Evdoksija: Naj le gre, toda ako pobere do zrnca kmalu ves ta ječmen, ki ga je ravnokar raztresla.

Izabela: Saj to ni težavno mamica, ko so tla čista.

Bogomila: Kaj, tako sta mi nevoščljivi?

Dora: Jaz jej vržem malo pepela na ta ječmen, da bo imela večjo zabavo. *(Steče ven in se vrne kmalu ter posuje ječmen.)*

Evdoksija: O, kako si ti nagajiva!

Izabela: Izvrstna misel. Ha, ha, ha!

Bogomila: Kaj si mi storila, Dora? Sedaj si pač lahko preverjena, da ne pojdem z vami. *(Joče.)*

Dora: Ha, ha, ha!

Izabela: Hi, hi, hi!

Evdoksija: Le pridno izbiraj ječmenček.

Dora: Le marljivo, ako hočeš na ples.

Izabela: Ako pa te dobimo še tam v pepelu, ko se povrnemo, ti porečemo odslej: Pepelka.

Evdoksija: Ta pridevek bi jej prav pristojal.

Dora: Zdravstvuj, Pepelka!

Izabela: Misli na princa, Pepelka.

Bogomila *(čepi na tleh in joče, dokler ne odidejo vse tri).*

Tretji prizor.

Bogomila, Vila.

Bogomila: Danes se čutim še nesrečnejšo, ko druge dni, kajti danes spoznavam, da je v tej hiši nesrečen tudi moj oče. Ubogi mož! Tudi on nima miru, kakor ga nimam jaz; tudi zanj nimajo srca, kakor ga nimajo zame. Oh, mati, mati moja, ali vidiš ti najino tugo, ali vidiš najine solze? Bolje, ako ne veš za najino nesrečo; ako bi vedela, bi v grobu ne počivala pokojno. Uboga, uboga moja mama; oh, da nisi še umrla, kako lepo bi bilo najino življenje: moje in očetovo.

Oh! Káko delo so mi naložile: izbirati ječmen iz pepea!

A to so storile le, da ne pojdem z njimi na ples. Zakaj so mi neki tako zavidne? Če sem tako grda, kakor pravijo, me itak nihče ne pogleda. In vendar bi šla prav rada, oh, tako rada! Kdo ve, morda bode med plesalci tudi tisti vitez, kateri je jahal nekda j mimo našega polja. Kako lepo je bil oblečen in oh... kako zvonko je govoril... *(Se zamisli.)*

Vila *(prihaja počasi od nasprotne strani v dolgem, belem krilu in s prostrtimi rokami obstane)*: Pozdravljena, Bogomila!

Bogomila *(vsa preplašena vstane)*: Oh!

Vila: Ne boj se, moj nesrečni otrok! Prišla sem, da te nekoliko potolažim.

Bogomila: Hvala ti!

Vila: In glej, to lepo rdečo rožo ti darujem!

Bogomila: Oj, kako je sveža in kako prijetno diši!

Vila: Da, prijetna je in krasna, kakor si ti. Zato se diči odslej vedno s to rdečo rožo. Ostala bode sveža in duhteča toliko časa, dokler ostaneš ti čednostna in pohlevna. Ta roža pa ima posebno moč: karkoli boš pozelela se ti bo izpolnilo.

Bogomila: Oh, če bi to bilo res, bi kaj rada izrekla edino željo?

Vila: Kakšna je ta tvoja želja?

Bogomila: V nedeljo bo na kraljevskem dvoru sijajen ples. Zelo rada bi se ga udeležila.

Vila: Tvoja želja se bode izpolnila.

Bogomila: Nemogoče, kajti ako ne izberem ječmena iz tega pepela, mi mačeha ne kupi obleke.

Vila: Ko se zakleneš drevi v svojo sobico, poglej v omaro. V njej bode pripravljeno vse, kar potrebuješ za nedeljski ples.

Bogomila: Ali, ako je vse to mogoče, kar mi pripoveduješ, kako naj ti povrnem veliko dobroto?

Vila: To mi povrneš s tem, da pokorno storiš vse, kar ti naročim.

Bogomila: Vse hočem storiti, vse!

Vila: Poslušaj tedaj! Ko zapaziš, da je šla tvoja mačeha s svojima hčerama že z doma, obleci se tudi ti in odhiti v kraljevsko palačo. Ali sijaj in blesk, ki ga tam zapaziš, naj te ne omami tako, da bi pozabila na dom; kajti ko odbije polnočna ura, spomni se mene

in povrni se semkaj. Bodi prijazna z vsemi, a ne povej nikomur, kdo si.

Bogomila: Kar si mi povedala ne pozabim in ravnati se hočem vestno po tvojem povelju! Hvala ti!

Vila: Zbogom, lepa deklica!

Bogomila: Zbogom, krasna Vila, in hvala ti za rdečo rožo!

(Dočim maja z roko v pozdrav, zavesa pada.)

III. dejanje.

Sobana v kraljevskem dvoru, odičena z zelenjem in cvetjem. Plesna dvorana je natlačena z gosti. Deklice so v svetlih oblekah, mutere pa v črnih. Mladi plesalci so v vitežkih opravih, starejši gospodje so v črnih oblekah. Na svojem tronu sedi kralj oblečen, kakor v prvem dejanju. Poleg njega je mladi kraljevič.

Prvi prizor.

Kralj, kraljevič, minister, gosti.

Kralj: Zakaj sediš vedno kraj mene, sinko! Ko sem bil jaz v tvojih letih, nisem izpustil niti enega plesa.

Kraljevič: Ali saj veste, oče, da me ples ne veseli.

Kralj: Toda sedaj je odmor in kakor se šetajo s svojimi plesalkami drugi plesalci, stopil bi lahko tudi ti ned nje.

Minister: Zaman je veličanstvo. Dasi je nocoj dospelo semkaj vse polno krasnih deklic, ki so lepe in bogate, ostane naš kraljevič vendarle hladen in brezčuten za vse. Njega ne zanima nobena.

Kralj: In vendar si želim, da si izbere za svojo družico eno izmed teh, ki se izprehajajo po dvorani, kajti drugih nocoj ne pričakujem.

Minister: Ena plemkinja pride gotovo še, veličanstvo! To sem čul ravnokar od nekega vojvode, ki jo je videl vstopiti.

Kralj: Ko bi vsaj tista bila prava.

Kraljevič: Oprostite oče, ako ne morem biti drugačen.

Minister: Evo je, veličanstvo, ravno sedaj prihaja.

Kralj: Pač kmalu so se uresničile vaše besede, minister.

Drugi prizor.

Prejšnji, Bogomila.

Bogomila (*vstopi v obleki, ki se razlikuje od drugih plesalk. V laseh ima rdečo rožo. Ob vhodu naredi poklon vsem gostom; potem stopa dalje pred kralja in se mu pokloni*): Zakasnila sem se, ali oprostite, veličanstvo!

Minister: Gospodična je prišla zadnja, da zapazimo vsi njeno krasoto!

Gosti (*gledajo Bogomilo in šepetajo*).

Evdoksija (*jo zelo opazuje*).

Kralj: Veseli me, da si le prišla, zala gospodični!

Kraljevič (*vstane*): Dovolite, oče, da se pridružim gospodični?

Kralj: Ravnaj po svoji volji!

Kraljevič (*Bogomili ponudi roko in se izprehaja po dvorani*).

Minister: Deklica je prekrasna, da bi kraljevič ne zapazil njene lepote.

Kralj (*mu prikima molče*).

Bogomila (*kraljeviču*): Kolika čarobnost me obdaja. Kaj takega se nisem nadejala!

Kraljevič: Raduje me, da ste zadovoljni, mila gospodična. Jaz pa nisem bil do tega trenutka.

Bogomila: In zakaj ne, princ?

Kraljevič: Ker ni tukaj one plesalke, ki bi jo jaz rad videl. A vi ste ji jako podobni.

Bogomila: Veseli me. In kje prebiva tista deklica?

Kraljevič: Tega ne vem! Videl sem jo sredi travnikov, ko sem jahal na izprehod.

Bogomila: Ah. Vi ste to bili? Tudi jaz vas sedaj poznam!

Kraljevič: Vi? Kako to?

Bogomila. Tista deklica sem bila jaz.

Kraljevič: O, tedaj pa izpolnim nocoj očetu željo, ki je tudi moja želja.

Bogomila: Kakšno željo?

Kraljevič: Moj oče je priredil nocoj to sijajnost, da si izberem družico, ki bi postala prihodnja kraljica. Zato prosim, pridite z menoj h kralju.

Bogomila: O, ali jaz ne morem postati nikoli vaša soproga, ker sem ubožna in siromašna deklica. Ali niste videli, da sem delala na polju?

Kraljevič: Vaša ubožnost me ne preplaši, a radoveden sem res, zakaj delate taka preprosta opravila, ko ste vendar plemkinja.

Bogomila: Oh, ko bi mi živela še ljuba mamica, bi moje življenje bilo lepše. Ali mačeho imam, ki me tepe in muči vsak dan.

Kraljevič: Zato vas hočem še preje rešiti iz njenih krempljev. (*Ura bije dvanajst.*)

Bogomila: Koliko bije?

Kraljevič: Polnoč je komaj. Sedaj zaplešem tudi jaz in sicer z vami; plesal nisem še z nobeno.

Bogomila: Oh! Ne, ne! Prekasno je! Jaz moram pobegniti domov; bojim se mačeha! (*Hoče oditi.*)

Kraljevič: Ne izpustim te iz rok, ko sem te komaj našel; pridi, da te predstavim očetu. (*Hiti sam k očetu.*)

Bogomila: Moram, moram! (*Beži. Zunaj izgubi svilen čevlji.*)

Kraljevič: Oh! Kje je moja plesalka? (*Teče za njo in se vrne s svilenim čevljkom.*) Kralj, minister, pomagajta! Izginila je moja lepa plesalka in, glejte, ta čevlj je izgubila na pragu.

Kralj: Kaj to pomeni? Zakaj je pobegnila tako nemudoma? Minister, velite služabnikom naj hite za njo.

Kraljevič: Oh, morda jo nikoli več ne vidim!

(*Vsi gosti se začudeno pogledujejo in šepetajo, ko Bogomila pobegne.*)

(*Zavesa pade.*)

IV. dejanje.

Se vrši v istem prostoru, kakor drugo dejanje.

Prvi prizor.

Evdoksija, Dora, Izabela.

Evdoksija: Je-li plesal kraljevič kaj z vama?

Dora: Saj si videla, mama, da ne!

Izabela: Plesal ni z nobeno, mamica.

Evdoksija: Eh! Ali plesal bi bil gotovo z ono deklico, ki je prišla zadnja k slavnosti.

Dora: Tudi jaz mislim tako! Kdo je vendar tista mladenka?

Izabela: Na vsak način je kaka bogata princezinja. Kaj nisi videla, kako dragoceno je bila oblečena?

Evdoksija: A ne samo, da je bila lepo in ukusno oblečena, marveč je bila tudi ona sama lepa.

Dora: Najlepša izmed vseh.

Evdoksija: Dobro, da je izginila, preden je izvedel kraljevič zanjo. Tako bode kmalu pozabil nanjo.

Dora: Tedaj misliš, mama, da smeva z Izabelo še upati, da izbere eno izmed naju za svojo soprogo?

Evdoksija: Kako ne? Saj, ko bi ne bilo tiste neznane plesalke, bi bili sinoči ve najlepši.

Drugi prizor.

Prejšnje, Dolef.

Dolef: Veselo vest vam prinašam!

Evdoksija: No, kaj, odpri usta!

Dolef: Le pomislite! Neki vitezi prihajajo k nam. To je na vsak način dobro znamenje.

Izabela: O, mogoče prihaja kraljevič.

Dora: Gotovo bode tako in potem izbere eno izmed naju za kraljico.

Dolef: Ne upajte preveč, da ne bodete naposled žalostne.

Evdoksija: Zakaj bi moje hčerke ne smele upati, da jih kraljevič zasnuhi? Kaj niso morda dovolj lepe? Kaj so morda umazane in grde, kakor tvoja Bogomila?

Izabela: Ne reci jej več Bogomila, ampak Pepelka.

Dora: Seveda. Odslej jo kličemo vedno Pepelka.

Dolef: Moje hčerke ne bodete več zasramovale, zapomnite si vse tri! Še danes zapustim to hišo in se nastanim s svojo Bogomilo drugod.

Evdoksija: Le pojdi, ako hočeš, toda Pepelka ostane pri nas, kajti ona je naša dekla.

Tretji prizor.

Prejšnji, kraljevič, kralj, minister.

Dolef: Živelo veličanstvo! (*Se pokloni.*)

Evdoksija: Veliko čast nam izkazujete, ker prihajate v naš dom.

Izabela, Dora (*se poklonita molče in obstojita prevzetno zravnanje*).

Kralj: Govorite, minister!

Minister: Ali ste vi plemiči?

Dolef: Da, gospod, mi smo iz stare plemenitaške rodovine!

Minister: Torej ste bili sinoči na plesu v kraljevskem dvoru?

Evdoksija: Da, da, bili smo vsi!

Kralj: Je li katera izmed vaših hčerk izgubila na poti svoj čeveljček?

Dora, Izabela: Da, da, me smo izgubile.

Minister (*odvije čeveljček*): Torej, prosim, pomerite si ta čeveljček. Ona, ki ga je izgubila postane kraljevičeva soproga.

Dora (*si pomeri*): Meni ne gre prav, mama. Premajhen je.

Evdoksija: Seveda ne. Saj je izgubila čeveljček Izabela.

Izabela (*si meri*).

Kralj: Za tisto nogo bi bilo treba škornjev.

Izabela: Danes imam nogo otečeno.

Minister: Ne, ne! Ta čeveljček ni vaš.

Kralj: Oh! Tudi semkaj smo prišli zaman.

Kraljevič: Idimo, idimo, ljubi oče!

Kralj: Nimate nobene druge hčere?

Dolef: Da, še eno imam od svoje prve žene. Ali ta ubožica ni bila na plesu.

Kralj: In zakaj ne? Kaj tako izpolnjujete moje povelje?

Dolef: Oprostite, veličanstvo! Nisem jaz kriv. Njena mačeha, ta moja žena tukaj, je ni hotela s seboj.

Kralj: Mari bi bila pustila svoje hčere doma!

Kraljevič: In kje je tista deklica? Pokažite mi jo!

Evdoksija: Vmazana je, ker ne mara za snago. Zato ji tudi pravimo Pepelka.

Kraljevič: Pepelka! Zakaj to?

Dolef: Vedno jo zasramujejo in prezirajo, veličanstvo.

Kralj: Pokličite svojo hčer!

Dolef: Bogomila! Bogomila!

Bogomila (*preprosto oblečena z rdečo rožo*): Kaj želiš, dragi oče? (*Obstoji začudena ob vratih.*)

Kraljevič (*ko jo zagleda*): Oh, Bogomila!

Bogomila: Kraljevič! Oh! Pozdravljeni!

Kralj: Kaj se poznata?

Kraljevič: Saj to je ona deklica, mili oče, ki je pobegnila prva s plesa?

Minister: Seveda je. Njen je ta obraz.

Evdoksija: To je zmota. Ona ni bila na plesu. Pomerite ji čeveljček.

Bogomila: Bila sem, bila; s to rdečo rožo na glavi. Kje je moj čeveljček?

Minister: Tukaj, gospodična! Evo ga!

Bogomila (*si ga pomeri in ostane v njem*).

Kralj: Njen je! Majhen čeveljček seveda pri-
stoja le majhni nožici.

Kraljevič: Bogomila, mladenka zala, ali hočeš biti moja nevesta?

Bogomila: Srčno rada, kraljevič! Toda očeta ne ostavim tukaj.

Kralj: Tvoj oče pride s teboj na dvor, Bogomila. Zavoljo tvoje ponižnosti in lepih kreposti te povzdignem v kraljico!

Minister, kraljevič, Dolef (*zasukajo v zraku klobuke*): Živela, kraljica naša! Živela!

Evdoksija (*ostane s hčerama osramočena in jezna v ozadju*).

(Zavesa pade.)

Konec.

Lažnjiva Milena.

Igra v dveh dejanjih.

OSEBE:

Radoslav, trgovec.

Grozdana, njegova soproga.

Milena, njuna hčerka.

Jelka, postrežnica.

Kmetica, Jelkina mati.

Kmet, Jelkin ujec.

I. dejanje.

Izba s različnim pohišjem. Sredi izbe je miza, poleg nje je stolica z navrhano košaro perila. Na drugi strani stolček, na njem likalnik. Ob steni omara.

Prvi prizor.

Jelka, Milena.

Milena (*pohajkuje po izbi s punico v naročju*): Kako me veseli, Jelka, da so te moji starši vzeli v službo.

Jelka (*lika perilo; le kadar sama govori, počiva*): In jaz vam ne morem opisati zadovoljnosti, da sem pri vas.

Milena: Toda tvoji materi je bila ločitev od tebe gotovo težka, je-li?

Jelka: Nikakor, Milena! Ko je vaš mili oče pisal k nam, da me potrebuje, so moji starši jokali veselja.

Milena: Kako je to? Moji bi me gotovo ne pustili proč.

Jelka: Kaj hočete, ljuba moja Milena? Nisem pač bogata kakor vi, niti gosposka. Učiti se moram že v mladosti, kako se služi denar.

Milena: Revica! In bodeš zamogla sama odsebe?

Jelka: Starši so me poslali od doma z najlepšimi opomini. Če se ravnam po njih, mi ne bo žal.

Uverjena sem, da zadovoljim, tudi svoje roditelje, če zadovoljim vaše.

Milena: Moji starši so doslej jako zadovoljni s teboj in bodo bržkone tudi zanaprej. Ti si tako prijazna in pridna.

Jelka: Preveč me hvalite, Milena!

Milena: Govorim, kar je res. Ti, naprimer, si preprosta kmetica, a bolje likaš in krpaš ko jaz.

Jelka: Kar znam sem se navadila v šoli.

Milena: Hm! Kaj ne zahajam tudi jaz v šolo in imam celo domače učitelje, a vendar tako malo znam.

Jelka: Mila moja gospodinjica! Samoodsebe ne gre v glavo in vsi učitelji nič ne pomorejo, ako se ne potrudijo i učenke same.

Milena: Ali mene nič ne veseli! Veselijo me le igrače.

Jelka: Oh! Ko bi bila jaz premožna kakor vi, bi se učila neprenehoma. A to ne samo, da zadovoljim starše, marveč ker je učenje zelo koristno i za poznejšavleta.

Milena: Ti govoriš pametno, kakor ženica. Zato pa te hočem odslej ubogati in se poboljšati.

Jelka: Veseli me, Milena! — O, likalnik se mi je že ohladil. *(Ga položi s stolčkom vred pod mizo.)*

Milena: Tem bolje! Se boš vsaj nekoliko poigrala z menoj in z mojo punico.

Jelka: *(vzame polikano perilo z mize in ga položi v koš urhu ostalega):* Ej, zato pa mi ne preostaja časa; pospravljati moram v gospejini spalnici.

Milena: Ej, kaj bi vedno delala!

Jelka (*spravlja skupaj likalno pregrinjalo, košaro pa položi k steni poleg omare*): Oprostite, ne morem! Dolžnost me kliče! (*S polikanim perilom odide skozi vrata.*)

12 – Milena: Vedno je po opravilih! Kaj naj pa jaz delam sedaj? (*Se ozira.*) Pisati? Eh, nimam volje! Plesti? O, še manj! Kako mi je dolgčas. Moja punica je vendarle edina zabava. (*Sede k mizi na stolico in ji popravlja obleko.*)

Drugi prizor.

Milena, Radoslav.

Radoslav: Že zopet izgubljaš čas z igračami. Ni čudo, da se učiteljica neprenehoma pritožuje.

Milena: Saj si mi ti sam, oče, kupil punico.

Radoslav: Ustregel sem tvoji želji, ker si mi obetala, da se poboljšaš. A ti mi ne prizadevaš drugega, nego da trosim denar po nepotrebem.

Milena: Pa se bom učila, ne jezi se, očka.

Radoslav: Tisti „bom“ imaš vselej pripravljen. Kaj pa je z glasovirjem; ali si se navadila?

Milena: Sem, oče!

Radoslav: Kdo ve, če je res?

Milena: Dosedaj sem se učila!

Radoslav: Kako pa je z računstvom?

Milena: Vse poštevanka znam na pamet prav gladko.

Radoslav: Prepričati se hočem! Povej mi poštrevanko od sedmih!

Milena: $1 \times 7 = 7$
 $2 \times 7 = 14$
 $3 \times 7 = (se\ obotavlja)$ $3 \times 7 = 21$
 $4 \times 7 = 28$
 $5 \times 7 = (obtiči).$

Radoslav: A tako znaš?

Milena: Samo to sem pozabila, oče!

Radoslav: Se poznamo, se! Pokaži mi nalogo!

Milena: Spisala sem jo, a črnilo se mi je razlilo po njej... Spišem jo zopet!

Radoslav (*jezen*): Vse svoje pisanke mi prinesi!

Milena: Oh, ne morem! Mame še ni doma, a ona ima ključ pri sebi.

Radoslav: Lažeš, nemarnica! Že več dni ležijo knjižice v moji sobi. Molčal sem, ker sem se hotel prepričati, kako daleč sega tvoja lenoba. Ni dovolj, da se ves dan igraš z bedarijami, začela si še lagati.

Milena (*obstoji osramočena klonjene glave*).

Radoslav: Idi mi izpred oči. Z vsakim dnem si mi bolj nevedna in hudobnejša!

Milena (*odhaja jokajoča*).

Tretji prizor.

Radoslav, pozneje Grozdana.

Radoslav (*sede k mizi in si podpre glavo*): Kaj naj naredim z njo, da se mi poboljša? Vse moje

prizadevanje je brezuspešno. In to je vse, ker ji daje mati potuho. Ali ne samo to, marveč se celo jezi na me, kadar karam hčer.

Grozdana (*vstopi naglo*): Kaj pa je naredila Milena, da se že zopet joče?

Radoslav: Popolnoma nič ni naredila, zato se nemarnica tudi joče.

Grozdana (*zaihti*): Oh, ubogi moj otrok! Edino njo imava in vendar jo opominjaš neprestano.

Radoslav: Sedaj se pa še ti kremži! Brez potrebe je nikoli ne grajam. Z njo ravnam, kakor zasluži, toda ti jo venomer božaš in poljubuješ, naj je marljiva ali ne. In ugodiš ji v vsem, kar poželi.

Grozdana: Ali naj pustim, da joče, da mi dobi kako bolezen?

Radoslav: Pazi, da ji danes ne obljubiš ničesar, da vsaj spozna svojo krivdo.

Grozdana: Misliš, da imam trdo srce, kakor ti? Obljubila sem ji, da pojde z menoj v zverinjak, samo da sem jo potolažila.

Radoslav: O, ubogi jaz! Tukaj ne opravi ničesar, ako ne izvršim svojega sklepa.

Grozdana: Kaj si pa sklenil?

Radoslav: Milena mora proč od doma, v kak zavod med tuje ljudi, ki jo bodo znali vzgajati in umeli narediti za dobro plačilo iz nje to, česar midva ne moreva.

Grozdana: Kako sem jaz nesrečna! (*Zajoče.*) Edinega otroka imam in še tega trgaš od mene. Kako

si ti brezsrčen! Ali se ti ne smili? Čemu naj se zmiraj uči; saj je dovolj imovita, da bo živela i brez učenja.

Radoslav: Ti, Grozdana, govoriš brez pomisleka. Ali misliš, da zadostuje bogastvo? S čim pa naj se ukvarja, ko doraste v mladenko! Ali naj drži vedno roke križem?

Grozdana: Saj naredi, kar jej naročimo.

Radoslav: Si se li prepričala, da naredi? Ti torej ne poznaš njenih napak?

Grozdana: Napake! Kaj bi se pri otrocih govorilo o napakah. Otročja je, kaj hočeš? Ko postane pametnejša, ne bo imela nikakih pogreškov.

Radoslav: O, draga moja! V svoji veliki ljubezni do nje ne opaziš ničesar. Jaz pa jo gledam s treznimi očmi. Ti meniš, da se pri otroku ni treba ozirati na napake? Jaz pa ti rečem: ako je kdo v poznejših letih razuzdan, nemaren in hudoben, so mu krivi starši, ki so mu vse dovoljevali v otroških letih.

Grozdana: No, kaj si vendar zapazil na Mileni nedobrega?

Radoslav: Milena je lahkomišljena, nespametna in lažnjiva.

Grozdana: Otrok je še!

Radoslav: Deset let ima; lahko bi že nekaj razumela. Ozri se le na Jelko. Štirinajst let je stara, a jih kaže po pameti dvajset.

Grozdana: Ne hvali je preveč, ne! Vsaka nova metla lepo pometa. Kadar bo Milena v njenih letih, bo še boljša.

Radoslav: Če ostane doma, nikakor ne.

Grozdana: Pa od hiše tudi ne sme. (Joče.)

Ubogo moje dete!

Radoslav: Bomo videli. Pustimo to za sedaj, ker imamo drugo opravilo, saj pridejo danes gostje k obedu, ne?

Grozdana: Seveda. Idiva, idiva, da pripraviva vse v redu in na kaj ne pozabiva. (Odideta.)

Četrty prizor.

Milena, kasneje Jelka.

Milena (*vstopi po nasprotnih vratih*): Končno so se pomirili. Poslušala sem pri vratih, kako so se pričkali moji starši zaradi mene. Moja mati je res dobra; celo jokala je po meni. Oh, kako jo imam rada! Pa tudi očeta imam zelo rada, skoro rajše ga imam, četudi se vedno jezi name! Jako dober je in kadar ga ubogam in me učiteljica pohvali, takoj mi napravi kako veselje. Mati pa ... (*mahne z roko*) ha, ha, ha! ...

Jelka: Kako je to, Milena, sedaj se smejete; tam zunaj pa ste jokali.

Milena: Kako bi se ne smejala, Jelka? Le pomisli! Mati me popelje nocoj v zverinjak, samo ker sem se jokala. Jokala pa sem zato, ker me je oče grajal.

Jelka: Gospod je imel morda prav.

Milena: Seveda, Jelka, saj ravno zato mi je bilo žal, da sem ga razžalila, ko je vendar tako dober.

Jelka: Oba sta jako dobra, Milena! Le slušajte jih! (*Gleda okoli, kakor da nekaj išče.*)

Milena: Česa pa iščeš, Jelka?

Jelka: Svojo ruto iščem, ker moram hitro v prodajalno. A, tukaj je! Saj veste, da pridejo danes gostje. (*Odide.*)

Milena: O, gostje pridejo? Tembolje. Sedaj so torej vsi polni opravila. Brez skrbi sem, da pride sedaj mamica semkaj. Niti opazila ne bo, da sem ji vzela ključek iz torbice. (*Izvleče ključ iz žepa.*) Najlepšo priložnost imam, da pregledam vse police v omari. (*Gre k omari in jo odpre.*) O, koliko sladkih reči! Pa kam bi skrila, moj žep je premajhen. Tam v košari dobim gotovo kak robec. (*Gre k košari in izvleče robec.*) Tukaj notri vtaknem vse, kar vzamem. (*Gre k omari in napolnjuje robec z raznimi slaščicami.*) Ako vzamem to, se niti poznalo ne bode. In iz te sladkornice odnesem nekoliko čokolade. Tako! Ruta je že navrhana. (*Jo zveže.*) Ali kam naj jo sedaj ponesem? Ako grem v svojo sobo, me lahko kdo zapazi. Kar tukaj, na dno košare skrijem. Da me Jelka ne ovadi, jej podarim par bonbončkov, pa bo! (*Gre k omari.*) A kar sedaj najdem, snem sproti. Oho — tudi smetana je tukaj. Takoj jo pokusim! (*Vzame kozarec, ki jej odpade, da se razbije.*) O, joj, nerodnica! Kaj pa naredim sedaj? Matere se sicer ne bojim, a očeta se sramujem. Nič! Črepinje spravim kar tako skupaj, da se takoj ne opazi. Sedaj se pa izmuznem iz izbice. (*Zaklene omaro, gre proti košu.*) V košu naj bo še ključ, da ga ne izgubim.

Peti prizor.

Milena, Radoslav, kmet, kmetica.

Radoslav (*ob vhodu*): Sama si? Niti tukaj ni Jelke? Toda vstopite, prosim!

Kmet in kmetica (*vstopita*).

Milena: Ne, oče dragi, Jelke ni tukaj!

Radoslav: Kje pa je?

Milena: Ni dolgo, kar je bila tukaj, toda odšla je na trg, ker je mami nekaj manjkalo.

Radoslav: Torej se vrne kmalu. Pa sedita in počakajta.

Kmetica (*s košarico na roki*): Zahvalim, gospod! (*Sede.*)

Kmet (*z velikim dežnikom in v škornjah*): Kako pa je z našim dekletom, gospodar? Ali ste kaj zadovoljni?

Kmetica: Jaz sem jo lepo podučila, ko je šla od doma, pa kdove, če se ravna po mojih naukih.

Radoslav: Jelka je prav marljivo in pokorno dekle.

Kmetica: Veseli me, gospod!

Milena: Nekaj čujem! Zdi se mi, da se je Jelka že povrnila. Ali naj pogledam, papa?

Radoslav: Le poglej in ako je prišla, naj pride takoj sem v izbo.

Milena (*odhaja, ob vratih trči ob Jelko*): Glej, kdo te pričakuje!

Jelka (*veselo*): O, mati moja! (*Jo objame.*) Kako iznenadenje, ujšek! (*Mu stisne roko.*)

Kmetica: Dobro izgledaš, odkar te nisem videla.

Kmet: Pozna se, da jej v tej hiši ne manjka ničesar.

Jelka: O, prav ničesar! Gospod in gospa in tudi mlada gospodična, vsi, prav vsi so zelo prijazni z menoj.

Radoslav: Dokler si pridna in dobra, ostanemo vedno vljudni s tabo. Toda sedaj bodi sama s svojimi sorodniki, da se nekoliko pomeniš ž njimi. Pelji ju le v svojo sobico, da odložijo, kar imajo s seboj.

Jelka: Hvala, dobri gospodar! Pojdimo, mamica; pridite ujec! *(Izidejo po srednjih vratih.)*

Radoslav in Milena *(odideta pri drugih vratih)*.

(Zavesa pade.)

II. dejanje.

Prejšnja izba.

Prvi prizor.

Jelka, kasneje Grozdana.

Jelka *(prihajaje)*: No, hvala Bogu! Z obedom bo kmalu pri kraju. Danes smo v tej hiši vsi zadovoljni; moji gospodarji zaradi vesele družčine, a jaz zavoljo ljube mamice. Siromašica! Kako je trudna; zato pa sem jo ostavila samo, da se nekoliko odpočije. Ujček pa ima krepke noge in je šel zato po mestu, da si ga ogleda. Prosta sem torej, ali vendar nočem držati rok križem. Pregledati hočem perilo, da me go-

spodinja ne dobi praznih rok. (*Izuleče iz košare kos platna, iz katerega odpade ključ.*) Odkod pa je ta ključek? Moj ni, dasiravno je bil pri mojem opraviilu. Gotovo je od one omare. Sicer se lahko takoj prepričam; naposled ga shranim, da se ne izgubi. (*Gre k omari in ko vtika ključ v ključavnico, vstopi gospodinja.*)

Grozdana: Kaj pa delaš tam?

Jelka: Oprostite, gospa

Grozdana: Ničesar ne oprostim! Rada bi vedela, s kako pravico brskaš ti po naši omari.

Jelka: Oh, gospa! Ta ključek . . .

Grozdana: Molči! Povej mi naravnost, kdaj si mi ukradla ključ iz torbice?

Jelka: Ukradla? Za Boga svetega, kaj pa mislite, gospa?

Grozdana: Tiho bodi! (*Se približa omari in opazi razbito kupico.*) A sladkosnedna si, ko mačka? Sramuj se! Hotela si se nalizati smetane in si pritem razbila kozarec.

Jelka: Ni res, gospa!

Grozdana: Ne ugovarjaj! (*Opazuje po omari.*) In koliko slaščic si mi snedla. Kdo bi si bil mislil, da si taka hinavka.

Jelka: Poslušajte me, vendar, gospa!

Grozdana: Nič te ne poslušam. Žepe mi izprazni takoj!

Jelka (*preobrne žepe*).

Grozdana: Si pa gotovo kam drugam skrila. (*Pobrska po košari.*) Saj sem vedela, da se ne varam,

ti zlobna tatica, ti! (*Izvleče rdeč robec napolnjen s slaščicami.*)

Jelka: Oh!

Grozdana: Le vzdihaj, le, ampak sedaj je zaman! Jaz te več ne maram. Dobro, da je dospela danes tvoja mati sem. Le zberi svoje cape in spravi se mi za vedno izpred oči. Tatica grda! (*Zapira omaro.*) Dobro moram zakleniti, da mi še kaj drugega ne izmakneš.

Jelka: Jaz, nesrečnica! In vendar sem nedolžna. O, Bog! (*Sklene roki in pogleda kvišku.*) Izkaži resnico! (*Si zakrije obraz in joka.*)

Drugi prizor.

Prejšnji, Radoslav.

Radoslav: Kje pa tičiš tako dolgo, Grozdana?

Grozdana: Evo me, dragi soprog. Od danes nadalje ne bodeš več imel prilike hvaliti to dekle!

Radoslav: Kako ne? Zakaj?

Grozdana: Zato, ker mora še danes od nas.

Radoslav: Res žal mi je zanjo, ker je bila vedno marljiva in ubogljiva. Pa kako je to? Njena mati mi še ničesar ni omenila, da jo vzame s seboj.

Grozdana: Saj njena mati ne ve še ničesar o njenem odhodu. Domov jo pošljem jaz.

Radoslav: Ti? Čemu, Grozdana?

Grozdana: Zato, ker je nesramna tatica. Le poglej, koliko sladčic si je nabrala tam v omari in vse to je skrila tamkaj v košaro.

Radoslav: Tega ne verjamem o Jelki!

Grozdana: Niti jaz nisem nikoli mislila, da imamo drzno tatico v hiši. Ali danes sem tega gotova.

Radoslav: Prav gotova, Grozdana? Ali kako se je to zgodilo?

Grozdana: Zaklepala je omaro ravno tedaj, ko sem vstopila v to izbo.

Radoslav: Je-li res, Jelka?

Jelka (*ga gleda v obraz*): Ne, gospod!

Radoslav: Zdi se mi neverjetno, da bi Jelka lagala. Kdove kako je bilo, ljuba soproga.

Grozdana: Torej sem lažnjivka jaz?

Radoslav: Ne, tega ravno ne mislim!

Grozdana: Ta ključ je bil v moji torbici, razumeš? A namesto v svoji torbici, sem ga našla v Jelkini roki. Upam, da ti ni treba drugih pojasnil. Pa če ti to ni dovolj, poglej sem! (*Dvigne poln robec.*) To je njen lastni robec in tukaj, glej! Kupico je tudi razbila, ko se je nameravala nalizati smetane.

Radoslav: Grozdana, jaz sumim nekaj!

Grozdana: Ti morda še dvomiš, Radoslav?

Radoslav: Jelka, pojdi za sedaj v svojo sobico.

Grozdana: In spravi vse svoje reči; drevi odideš v svoje kraje.

Jelka (*zajoka in odide*).

Grozdana: No, sedaj mi pa razodeni svoj sum!

Radoslav: Pokliči Mileno!

Grozdana: Kaj hočeš Mileni? Ti menda vendar ne misliš, da je najina hčerka tatica?

Radoslav: Da, ravno to mislim.

Grozdana: Tako govoriš, ker ne čutiš v srcu prav nič ljubezni do lastnega otroka.

Radoslav: Moja ljubezen zanjo je morda večja, nego tvoja. (*Gre k vratom in zaupije:*) Milena!

Tretji prizor.

Prejšnji, Milena.

Milena (*priteče veselo*): Tukaj sem, mili oče!

Grozdana: Moj zlati otrok! (*Jo objame.*) Poznaš ti ta ključ?

Radoslav: Tako ne vprašaj, ampak slušaj mene! Povej, Milena, odkritosrčno: Zakaj si vzela ključ?

Milena (*prestrašena — molči*).

Grozdana: Saj ne more niti govoriti, če jo tako hitro ustrašiš. Revno moje dete!

Radoslav: Na ta način seveda ne izvem resnice; poizveduj le dalje ti, jaz ostanem pa pri svojem mnenju.

Grozdana: Kaj ne, Milena, da ti tega ključa niti ne poznaš?

Milena: Ne, mama!

Grozdana: In ti nisi vzela nikakih slaščic, kaj ne?

Milena: Ne, mama, ne!

Radoslav (*zmaje z glavo*): Ha, ha! Sedaj pa ne morem molčati dalje. Sedaj odgovarjaj meni, Milena. Toda čuvaj se, ako lažeš.

Grozdana: Kaj jo tako plašiš, rekla ti bo „da“ že iz samega strahu.

Radoslav (*vzame rdeči robec, ki ga je preje odvezel materi in zopet skril v koš*): Zakaj si napolnila ta rdeči robec?

Milena (*se očitvidno ustraši in premakne s prostora*).

Grozdana: Saj nisi, kaj ne, Milenica?

Milena (*v zadregi*): Ne, nisem!

Grozdana: Torej vidiš, Radoslav, da si se varal. Le idi v jedilnico, Milena, in povej gospodi, da prideva takoj.

Radoslav: Grozdana, Grozdana! Kaj bo iz najine Milene, ako pojde tako naprej?

Grozdana: Ti še dvomiš o odkritosrčnosti najine Milene?

Radoslav: Še vedno dvomim!

Grozdana: In ti še vedno meniš, da dekla ni tatica?

Radoslav: O Jelki si kaj sličnega ne mislim. Prepričal sem se že o njenem poštenju.

Grozdana: O, že vidim. Jelka bi mi pokradla lahko vse dragocenosti, ti bi jo imel vedno za nedolžno.

Radoslav: Morda se tudi motim, morda imaš tudi ti prav, a zaraditega je nisi smela odsloviti.

Grozdana: Bolje prehitro nego prekasno.

Radoslav: Če se ne varam, čujem trkanje. (*Gre proti vratom.*) Prosto!

Četrty prizor.

Prejšnji, kmet, kmetica, Jelka.

Grozdana (*vstopivšim*): Kaj pa želite?

Kmet: Predno odidem z nečakinjo na dom, hočem poznati vzrok, zakaj ste jo odslovili.

Radoslav: Pametno govorite, mož!

Grozdana: A ne veste še? Se vam boji povedati?

Kmetica: Jelka mi je povedala vse, toda jaz hočem slišati še enkrat iz vaših ust, kaj vam je naredila moja hči. Ako je kriva, dobi tudi mojo kazen, ako ne, pa se sramujte svoje krive obsodbe.

Kmet: Obrekovanje je najhujši greh.

Grozdana: Kaj tako klepetate? Svojo hčer rajše učite, da ne bode v prihodnjem taka tatica.

Radoslav: Ne ponavljaj tega, Grozdana!

Kmet: Ste se li prepričali, da vam je ravno ona kaj ukradla, da se upate izreči tako obsodbo? Se li ne bojite božje kazni?

Grozdana: Zasačila sem jo pri tatvini.

Jelka (*zajoče*): Ni res, ni res!

Grozdana: Še lagati se upaš?

Kmet: Moja nečakinja ni lažnjivka in niti tatica. V mladih letih jo je začela njena mati učiti, kaj je prav in kaj je greh.

Kmetica: Siromašni smo, toda poštenje nam je bolj dragoceno ko vse bogastvo.

Grozdana: Sedaj ne pomagajo več ne besede, ne prošnje.

Radoslav: Ali, Grozdana, kako govoriš, saj te ti ljudje ne prosijo ničesar!

Kmet: Prav govorite, gospod!

Kmetica: Preprosti ljudje smo, toda tudi mi imamo svoje samoljubje.

Kmet: In se ne ponižujemo pred vsakim.

Grozdana: Predrznéž!

Kmetica: Še bolj predrzna ste vi.

Jelka: Ne razburjajte se, mati!

Radoslav: Vedi, Grozdana, da ti ljudje niso predrzni. Oni se le branijo pred obsodbo, ki si jo izrekla.

Grozdana: Ali si pričel tudi ti sedaj? Kdo pa naj bi bil vzel slaščice, ako ne ravno ona? Jaz in ti jih nisva odnesla. Milena tudi ne, saj ti je povedala. Kdo drugi torej jih je ukradel nego dekla? Saj sem jo zasačila, ko je zaklepala omaro.

Peti prizor.

Prejšnji, Milena.

Milena (*vstopi s punico v naročju, ob vhodu obstoji*): Kaj se je vendar pripetilo, da tako vpijete?

Radoslav: No, ali ne slutiš ničesar?

Milena (*pogleda Jelko*): O, Jelka, ti jokaš, ker mora tvoja mati proč, kaj ne?

Jelka: Ne žalujem zato, draga gospica?

Milena: Kaj pa pomeni ta prtljaga?

Jelka: Proč moram, proč!

Milena (*skoči k Jelkini materi*): Nikar je ne vzemite s seboj!

Kmetica: Tako zahtevajo vaši starši.

Kmet: Ki so zapodili Jelko od hiše.

Milena: In zakaj, oče, mama?

Grozdana: Tatice nočem več imeti pod svojo streho.

Radoslav (*zaničljivo in govori polagoma*): Veš, Milena! Mati odpošlje Jelko od tukaj, ker ji je vzela ključ iz torbice in slaščice iz omare.

Jelka: Nisem, gospod, nisem!

Milena (*nekaj časa molči, nato poklekne pred očeta*): Oh, oče preljubi, odpusti mi; jaz sem ukradla ključek in vzela slaščice.

Radoslav: Saj sem vedel, da je tako, nesramnica! In tako spretno si lagala!

Kmetica, kmet, Jelka (*začudeni*).

Grozdana (*preplašena*): To ni res, je nemogoče! Milena ima deklo rada in zato jo zagovarja.

Radoslav (*Grozdani*): Ali si še vedno slepa? Vsaj tiho bodi! (*Mileni*): A ti se sramuj in odidi mi izpred oči. (*Jelki*): Uboga moja Jelka. Potolaži se, saj sem vedel, da si nedolžna.

Grozdana: Ne prenašli se, mož, kaj nisi videl, da je bil robec Jelkin? Samo ona je tatica!

Kmetica: Ali niste slišala izpovedi svoje hčere?

Milena (*ki je ob očetovem ukazu odstopila od njega in jokaje obtičala pri vratih, se zopet približa*): Ne, mati, Jelka ni nikaka tatica, ampak jaz sem zakrivila vse.

Kmet: Hočete še kak dokaz Jelkine nedolžnosti?

Grozdana (*Jelki*): Zakaj si pa bila pri omari, ako si nedolžna?

Jelka: V košu sem našla ključek, gospa, in da se ne izgubi, sem se hotela prepričati, kam spada.

Radoslav: Vedel sem, da si se prenaglila, Grozdana!

Grozdana (*privzdigne rameni, se ježno zakremži in si v zadregi popravlja pentljo na prsih*).

Kmet: Prenagljenje je včasih zelo neprevidno.

Radoslav (*kmetici*): Oprostite, mati!

Kmetica: O, da se je le izkazala resnica.

Radoslav (*kmetu*): Ne zamerite, mož! Naj vas razvedri misel, da je pravica na vaši strani.

Kmet (*pokima*): Hvala Stvarniku!

Radoslav: Ti Jelka, pa ostaneš še nadalje tukaj? Kaj ne, Grozdana?

Grozdana: Naj le ostane.

Jelka: Hvala vam, gospoda. Zelo vesela sem, da je prišla resnica na dan, a bila bi še bolj, ako bi za danes odpustili tudi Mileni.

Radoslav: O, ne! Milena pojde že jutri v daljni zavod, da se uči pameti in poštenja.

Grozdana: Oh, revno moje dete! (*Zajoče.*)

Radoslav: Tiho bodi! Ti si prepopustljiva z njo, ti je ne vzgajaš, kakor bi morala. Ako ostane deklica še nadalje doma, ti bo v nadlogo v starosti, kajti gorje otrokom, katerim dajejo starši potuho!

(Zavesa pade.)

Konec.

Človeški poklic.

Igra v štirih dejanjih.

(Motiv italijanski.)

OSEBE:

Božidar, sodnik.

Miloslava, njegova soproga.

Ksenija }
Rožica } hčere.
Helena }

Gabrijel, stričev služabnik.

Minka, služabnica.

Sestra Adolorata } usmiljeni
Sestra Benjamina } sestri.

I. dejanje.

Preprosta soba v samostanu z mizico in stolicami; na stenah so podobe in sv. razpelo.

Prvi prizor.

Helena, Rožica (spravljata raznotere reči v kovček).

Helena (*ob oknu*): Le poglej, Rožica, kako razžarjeno in pozlačeno je nebo. Zdi se, da se raduje z nama, ker bova kmalu dihali prosteje nego sva v tem dolgočasnem zavodu. Oj, kako se veselim novega življenja!

Rožica (*se zravna pred kovčkom*): No, no, Helena! Da se ti je tukaj godilo slabo, se ti ravno ne pozna na cvetočem licu.

Helena: Ne? A navzlic temu si nestrpno želim tja v lepi, prostrani svet. In jedva pričakujem hipa, ko obrnem hrbet tej tihi samotni hiši. Saj nisem slišala tukaj drugega, nego opomine in očitanja. Tam zunaj bo vse drugače z menoj. Zahajala bodem na zabave in koncerte ... Juhuhu! (*Se zavrti.*)

Rožica: Mene pa ne zanimlje, kar nudi hrupni svet, ljuba Helenica!

Helena: Ti si pač vedno ista. Pobožna in resnobna pridigovalka si, ki premišlja le o peklu in ne-

besih. Sicer, če ravno želiš, ostani le še nadalje tu notri.

Rožica: To bi bilo tudi najprijetnejše, kajti med tem zidovjem mi sicer ostanejo neznane posvetne slasti, toda ostanejo mi tuje tudi posvetne bridkosti. In prej smem upati, da si pridobim nebeško krono, ako se posvetim samostanskemu življenju, kakor če izidem med svet.

Helena (*ploskne smejoča z rokami*): Ej, ej! Koliko svetosti in ponižnosti je v tebi! In kako vneta in goreča si postala za samotarjenje. Jaz ti sicer nočem kaliti dobre volje! Hi, hi! Le moli marljivo dalje le svoj rožnivenec in strezi bolnikom, kakor delajo tu notri usmiljene sestre. O, jaz ti ne nasprotujem v tem, le zakleni se v to ječo, in če hočeš, moli še za svojo sestro Heleno, ki se bode prav izborno zabavala med svetom.

Rožica: Grenke so tvoje besede, Helena, a grenke so tembolj, ker si mi sestra. Da me ti zaničuješ, to me boli, veš! Zakaj si tako pikra, saj te jaz puščam, da greš svojo pot. In zakaj bi jaz ne smela po oni, ki se mi zljubi?

Helena: Ej, no, jaz te nikakor ne oviram. Ako sem ti kaj zinila, sem storila to le zato, ker sem uverjena, da se bodeš kesala, ko bode morda prekasno.

Rožica: O, draguška! Ako hočemo kaj doseči, ne gledajmo okolo sebe, je li pot posuta s cvetjem ali s trnjem. Neustrašeno se moramo boriti, da dospemo do svojih ciljev.

Drugi prizor.

Prejšnji, Ksenija.

Ksenija (*pride neopaženo med govorom in obstoji na vratih*): Če se ne motim, se prepirata!

Helena: Nikar, nikar, mila Ksenija! Samo pogovarjava se med tem, ko pripravljava prtljago.

Ksenija: Čemu je torej Rožica toli resna?

Rožica: Varaš se, draga sestra!

Ksenija: Rada ti verjamem! Čemu bi bila resna in tožna, ko manjka vendar le malo ur, da bomo vse v naročju svojih predobrih roditeljev.

Rožica: O, tudi jaz se neizrečeno veselim snidenja!

Helena: Da bi bile že doma!

Ksenija: A potem? Potem me nič ne loči od domače hiše, od dragega očeta in ljubeznjive mame.

Helena: Ti nameravaš torej ostati pri ognjišču, mesiti potice, puliti kuretino in trebiti zelenjad? Joj, joj! To bi ne bilo zame; pretesno bi mi bilo tudi pod domačo streho! Ne, ne! Celi svet naj postane moj dom!

Ksenija: Kakor ti drago, ljuba Helena! Ravnaj po svoji pameti; saj je vsak človek kovač svoje sreče.

Rožica: Kako je to čudno? (*Raztreseno.*)

Helena: Kaj neki, sestra?

Rožica: Da mislimo vse tri tako različno o življenju, dasi smo si sestre, oziroma otroci istih staršev.

Ksenija: No, kaj je pri tem čudnega? Saj pravi pregovor: Svoja glava — svoja pamet.

Rožica: Če vse tri doživimo starost, bomo pač izprevidele, katera izmed nas si je izbrala pravi poklic.

Helena: Nadejam se, da bodeta obe zavidali mene, ki stopim kmalu v širni, veseli svet.

Ksenija: Kdo ve? Mogoče pa bode najboljša zame, ker ostanem zvesta skromnemu življenju, ki ga poklanja domača hiša.

Rožica: Želim vama obilo sreče, ljubi sestrici, vendar upam, da niti zame ne bode slabo, ker si izvolim stan, v katerem hočem prenašati vdano in dobrovoljno vse, kar je Bogu v čast in slavo.

Ksenija: Kako pobožno govoriš, Rožica!

Helena: Veš, draga Ksenija! Naša Rožica postane nuna.

Ksenija: Ali res, Roža?

Rožica: Ali bi me radi dražili? Pustita me vendar. Čujta, zvonček nas vabi k južini.

Helena: O, danes ga slušam prav rada, je itak v zadnje!

Ksenija: Idimo, idimo!

Rožica: Je že prav, da pojdemo, toda kovčka ne pusti tukaj sredi sobe, ljuba Helena.

Ksenija: Samega veselja pozablja, kaj se spodobi.

Helena (*položi svoj kovček k steni, kakor Rožica*): Prav praviš, Ksenija!

(*Vse odidejo skozi srednja vrata.*)

Tretji prizor.

Benamina, Božidar, Miloslava.

Benamina (*po drugih vratih*): Niti tukaj jih ni, spoštovana gospoda! A vendar so bile pred par hipi ... Glejte prtljago?

Miloslava: Da, da! To so prav naši kovčki! Poglej, Božidar!

Božidar: Ti si že zato tem veseleja, ljuba soproga, kaj ne, ker si zapazila nekaj, kar je od naših hčerk?

Miloslava: Kako bi ne, dragi Božidar?

Benamina: A, sedaj mi je na umu, kje morejo biti! Pri južini so. Takoj jih pokličem semkaj.

Božidar: Ne, ne, pustite jih; presenetiti jih hočemo.

Miloslava: Kako pa se vedejo najine hčerke, čestita sestra?

Benamina: O, prav ljubka dekletca so vse tri, spoštovana gospoda. Dobra in pohlevna; pozna se jim, da so iz olikane in bogaboječe družine. Le Helena je nekoliko preživahna in malo preobjestna.

Božidar: Eh, vse nravi niso enake.

Miloslava: Kaj se hoče? Petnajst let ima; so že leta taka!

Benamina: Seveda, seveda! S časom postane tudi Helena resnobnejša. Ali, glejte, popolnem zabila sem. Prosim, izvolite sesti.

Božidar: Hvala, hvala! (*Gre k oknu in gleda ven.*)

Miloslava (*sede*): Hvala, čestita sestra! Ste li že dolgo v tem samostanu?

Benamina: Deset let, kar bivam tukaj, gospa.

Božidar: In se ne naveličate tega življenja?

Benamina: Privadila sem se mu tako, da bi se le težavno ločila od tega kraja, gospod!

Miloslava: Oh, zdi se mi, da čujem stopinje po hodniku, gotovo prihajajo najine hčerke.

Benamina: Mogoče, gospa! Južine je itak že konec.

Božidar: Jaz ne slišim ničesar. Tvoje uho te moti, ljuba žena!

Miloslava: O, uho me lahko moti, ali srce, dragi Božidar, mi pravi, da so moji otroci prav blizu.

Božidar: Si že mislim, kako jih bodeš božala!

Miloslava: Le draži me, le; vendar mi ne moreš prikriti, kako se jih v svojem srcu veseliš tudi ti!

Božidar: Da, da! A na svoj način. Kdo ve, morda pa so res ravno one že pri vratih.

Četrty prizor.

Prejšnji, hčerke.

Rožica (*objame mater*): Oh, mati, mati! Ljuba, dobra mati moja!

Ksenija: Ti, presrčni moj očka!

Helena: No, kdaj pa pridem jaz na vrsto?

Starši (*stegajo roke k njej*).

Helena: Živeli, mili starši!

Božidar: Dobrodošla, hčerka!

Miloslava: Kako sem vas pogrešala, otroci moji!

Rožica: Ali povejte vendar, kako je to, da ste prišli do semkaj?

Božidar: V mestu sva imela opravilo in zato sva se namenila iznenaditi vas pred odhodom.

Ksenija: Potemtakem se popeljemo skupno proti domu?

Miloslava: Seveda, seveda!

Helena: Že sedaj, ko vas vidim poleg sebe, se mi zdi, da diham prosteje.

Benjamina: Tako nezadovoljna si bila pri nas?

Miloslava: Ne pazite na njene besede, čestita sestra, saj veste, kako nagajiva je Helena.

Rožica: Naše veselje naj vas ne vznemirja, čestita sestra. Dolgo nismo bile pri starših in zato se nam toži po domovju.

Božidar: A ko bodo par tednov doma, čestita sestra, si bodo gotovo želele zopet semkaj.

Benjamina: O, ko bi bilo res! Prav rada bi jih videla zopet krog sebe.

Helena: Mene gotovo ne vidite več tukaj, sestra Benjamina! Tako pusto mi je bilo samostansko življenje, da si z vsem hrepenenjem želim med svet.

Miloslava: Otrok moj! Helena!

Božidar: Čas je, da se poklonimo čestiti predstojnici ter da se poslovite od vseh, ki ste jim dolžne hvaležnost in vdanost.

Miloslava: Kajpada, pojdimo otroci!

Ksenija: Le pojdimo, da smo tem preje doma.

Benjamina: Prosim, izvolite po teh vratih. (*Jih vodi skozi srednja.*)

(*Zavesa pade.*)

II. dejanje.

Vrtič, mizica, dolga klop.

Prvi prizor.

Ksenija, Helena.

Ksenija (*z belim predpasnikom, čisti solato ob mizi*): Poglej, Helena, kako lepa solata!

Helena (*sedi na klopi s knjigo, a ne čita, marveč zre zamišljena predse*): Zakaj me motiš v mojih lepih sanjarijah?

Ksenija: Ali za božjo voljo! Kaj sanjaš tudi z odprtimi očmi?

Helena: Eh! Jaz premišljam o svojih idealih! Toda čemu ti govorim? Ti me niti ne razumeš ali me razumeti nečeš.

Ksenija: Prav praviš! Nočem razumeti! Ideali? Ha, ha! Kaj pa je to? Ali lazi ali plazi? Hm! Dejanja, dejanja... Ta imajo dandanes svojo vrednost... A ideali? He, he! Oni izginjajo nevidno in neopaženo, kakor so prišli.

Helena: Suhoparno in dolgočasno bi bilo na svetu, če bi vsi ljudje govorili kakor ti.

Ksenija: E, draga moja! Meni pa se zdi, da bi bilo še bolj pusto, ako bi vsi po cele dni tako sanjari-
rili kakor ti in gledali neprestano v oči idealom, ki
jih niti ni. Kajti če bi res bili, bi tudi ostali in ne
zapuščali človeka, kadar jih najbolj potrebuje.

Helena: Ko te tako poslušam, Ksenija, se mi
zdi, da sem zopet v samostanu pred tisto zaničljivo
sestro Perpetuo. Tako je govorila navadno ona; zato
nehaj, prosim te!

Ksenija: Pa ti govori. Saj veš, da ženske ni-
mamo rade molka. In prav je tako, saj nismo ribe.

Helena: O čem naj govorim? Tebi ni nič prav,
o čemurkoli razpravljam. Ti hočeš namreč le, da se
neprestano vežbam v lepih čednostih v dosego lepe,
visoke starosti. Potemtakem bi se morala mučiti vso
mladost! Ali bi ne bilo škoda mladega življenja?
Kdaj naj se pa zabavam, kdaj naj uživam radost in
sladkobo, ki jih poklanja svet? Ali morda na starost?

Ksenija: Ne mislim ravno, da bi zapravila mla-
dost brez najmanjšega užitka, ali mislim, da naj se
izvrši vse ob svojem času. Ti pa — ti se vspenjaš
predaleč, previsoko.

Drugi prizor.

Prejšnji, Božidar, Miloslava, Rožica.

Božidar (*pride s pipo in se izprehaja*): A, tukaj
si, Helena?

Miloslava (*sede z ročnim delom k Heleni na
klop*): Gotovo si še zaspana od sinočnega večera.

Helena: O, mamica! Če bi se veselila tri dni zaporedoma tako kakor sinoči, bi ne bila zaspana.

Božidar: No, kam te je vodila botra?

Helena: V gledališču sem bila. In tam se mi je odprl svet v vsej svoji krasoti in mikavosti.

Miloslava: Bolje je bilo, da nisi šla k predstavi; odslej bodeš vedno tožila po gledališču.

Helena: In po pravici lahko tožim.

Božidar: Oho!

Helena: Ah! Kako ne? Še sedaj se zibljem v sladkih živih sanjah; še v tem trenutku se moja duša divi milemu petju.

Miloslava: Koliko navdušenje!

Božidar: V gledališču si torej bila? Opažala si potemtakem življenje v lepih rožnih barvah, v kakršnih ga slikajo sanjači. Toda, ko bi bilo vsaj to. Ampak . . . Navadno se v gledališču predočujejo lepe čednosti le pomanjkljivo, zato da ostanejo napake in pregreški bolj očitni.

Helena: In to je menda tudi pametno, oče.

Miloslava: Oho!

Helena: Seveda, mamica! S tem, da opažamo pregreške v vsej velikosti, spoznavamo jih bolje, da se jih obranimo pravočasno.

Božidar (začudeno): Kdo pa to govori? . . .

Ksenija: Ha, ha, ha!

Miloslava: Naše petnajstletno otroče, naša najmlajša hčerka! He, he!

Helena: Smejite se, kolikor hočete, svojih misli vendarle ne izpremenim.

Božidar: Odkod izvira ta tvoja napačna bistroumnost? Ali so te nune tako podučile?

Ksenija: Nikar ne sumniči usmiljenih sester, mili oče! One so Heleno vedno svarile, ko jim je izgovarjala take opazke.

Helena: O, dragi papa! Če bi jaz slušala nune, bi bila kakor sta Rožica in Ksenija, pobožna, molčeča in zaničljiva za vse, kar je posvetno.

Miloslava: Ko bi vsaj tudi ti bila enaka.

Helena: Jaz? Čemu bi zaničevala svet in njegovo lepoto in mičnost? Zakaj sem se pa rodila, nego da uživam in izpoznavam življenje, kakršno je v resnici!

Božidar: Ni potrebno, da nadaljuješ. To mi je zadostno, da ti s tem hipom prepovem zahajati v gledališče.

Helena: Gledališče mi moreš pač zabraniti, dragi oče, toda možganov in srca mi ne moreš več zamenjati. Hi, hi! (*Odhaja.*)

Miloslava: Za božjo voljo!

Božidar: Kaj bo z njo? Postopati tako nasprotniško bi si ne upala niti Rožica, ki ima vendar že svojih devetnajst let. A ta otrok!

Miloslava: Ne razvнемaj se, mili mož! Saj ravno zato, ker je še otrok, me še prav nič ne skrbi. Izpremenila se bode in ker ne bo več zahajala v gledališče, pozabila bo nanje, kakor pozabi otrok na igrače.

Ksenija (*odide s solato*).

Božidar: Jaz ne jemljem stvari tako lahkotno, kakor ti. Mene plaši Helinina prihodnost. Zdi se mi, da

se njena otroška brezskrbnost izpremeni v lahkomiselnost, ki utegne biti njena poguba!

Miloslava: Pred tem pa jo obvarujemo; mlada je še in ni zato prekasno. Ali kako je to, ljubi soprog? Nedavno pa si jo hvalil, češ da ti ugaja njena živahnost, njena veselost.

Božidar: To je istina! Predcenjujem veselo, razvedljivo nprav pred neodkrito in tajno, kakršna je Rožica.

Miloslava: Rožica? Oh, soprog moj, jaz pa bi si želela, da so vse njej podobne!

Božidar: Ne! Mene niti Rožica ne veseli. Tisto obiskovanje od siromaka do siromaka mi ne ugaja. In pravzaprav, kakor sem prepovedal Heleni gledališče, prepovem Rožici poniževalno streženje. Ali se to spodobi za sodnikovo hčer?

Rožica (*pride s klobukom in torbico*): Dober dan, mili roditelji!

Miloslava: Ravno sedaj smo se menili o tebi!

Rožica: Kaj takega?

Božidar: Kje si pa bila, Roža?

Rožica: Pri bolni sosedu, dragi oče. Saj sem ti pripovedovala, da nima nikogar na svetu. Revica, tako se mi smili! Dala sem jej potrebno zdravilo in zrahljala sem jej posteljo.

Božidar: Zapomni si, da mi za slična opravila ne odideš več od doma.

Rožica: Oh, papa, ne vzkrati mi nedolžnega veselja. (*Odlaga klobuk in torbico.*)

Božidar: Saj ti ne prepovedujem dajati milodarov, komur je treba, ali kolovratiti po zaduhlih stanovanjih, kakor občinska strežnica, ti prepovem!

Rožica (*pokrije obraz, kot da joče*): Oh!

Miloslava: Nikar ne tuguji, Rožica, in ubogaj svojega očeta!

Božidar: Če je tvoje srce tako mehko, rahločutno in polno ljubezni za druge, ki so ti tujci, se zamoreš tem pokornejšo pokazati svojemu očetu.

Rožica: Ubogam te, oče, ali vedi, da najtežje, kar si mogel zahtevati od mene je: ločitev od mojih revnih siromakov.

Božidar: No, no! Ne bode tako hudo, ne! (*Odide.*)

Miloslava: Bodi vendar pametna, Roža, in izprevidi, da misli oče le dobro in koristno zate. Saj midva ti ne braniva dajati miloščine. Sukati se pa okolo bolniških ležišč, tega ti ne moreva dovoliti.

Rožica: In zakaj ne, mama? Zdi se mi, da uganem! Zato, ker so moji bolniki ubožni, revni in ker sem jaz iz gosposke hiše.

Miloslava: Da, tudi zato! Toda glavni vzrok je ta, da se lahko naležeš kake bolezeni ter jo doneseš na dom med nas.

Rožica: Na svetu bi bilo še večje gorje, nego li je, ko bi bili vsi tako previdni in brezsrčni.

Miloslava: No, no! Tvojih naukov ravno ne maram poslušati! (*Odide.*)

Tretji prizor.

Rožica sama, kasneje Helena.

Rožica (*sklene roki*): Oh! Vsegamogočni, odpusti mi, saj je le otroška dolžnost, ki mi zabranjuje izpolniti dobra dela. Ti pač vidiš v moje srce, da ni moja krivda.

Helena (*vstopi skakljaje in pojoče*): La, la, la, la... Ali moliš, Rožica?

Rožica: Ne, ne molim!

Helena: Kaj vidim? Žalosten obrazek, solzne oči! Kaj to pomeni? Zaupaj sestri!

Rožica: Oh!

Helena: Kako si dolgočasna, Rožica! Dolgočasna, ko tiste usmiljene sestre v zavodu.

Rožica: Ko bi vsaj kmalu bila med njimi.

Helena: Pa idi, če te končno tako veseli. Vsak človek ima svoj notranji glas. In ta svoj notranji glas naj posluša.

Rožica: Ko bi bilo odvisno od mene, bi ga slušala nemudoma.

Helena: Kdo pa ti brani? Ali si že prosila starše dovoljenja?

Rožica: Nisem, pa jih niti ne prosim, ker vem, da mi odreko. Trpeti hočem tihoma, dokler me ljubi Bog pokliče k sebi.

Helena: Mogoče ti pa vendarle ne odrečejo.

Rožica: Kako ne? Saj so mi ravnokar odrekli najskromnejše veselje, ki sem ga gojila v srcu. Med siromake ne smem nič več!

Helena: Deloma imajo prav; toda na to prepoved ne misli dalje. Saj poznaš najinega očeta. Boljši je kot kruh. Malo se pojezi in razkriči, a po nekaj dneh pozabi na vsako razjarjenost. Tudi meni je danes prepovedal zahajati v gledališče. Ali misliš, da ostane pri tej prepovedi? Kaj še! Kak teden bode morda vztrajal pri svoji trditvi, a potem, ko me bode videl stopati žalostno in resno krog sebe, me posadi na kolena in še celo sam pošlje k predstavi. No, in ravno tako se dogodi s teboj.

Rožica: Če se pa tako ne zgodi? Ti delaš račun brez krčmarja, draga moja!

Helena: Zanesi se name? A sedaj ne govoriva več o tem. Pridi z menoj na vrt. V lopi ti hočem opisati sinočni večer. *(Obe odideta. Rožica žalostno, Helena skakljaje in pojoče: la, la, la ...)*

Četrtil prizor.

Miloslava, Božidar.

Miloslava *(vstopi z Božidarjem istočasno)*: O! Ni je več Rožice! Sicer nič ne dé! Tembolje celo; pogovorila se bova preje sama o najinih hčerkah.

Božidar: No, kaj pa nameravaš? Le brzo povej, rad bi šel namreč v kavarno; prijatelji me že čakajo.

Miloslava: Če si kam namenjen, mili Božidar, pa le idi. Jaz sem se želela pomeniti o bodočnosti najinih otrok. Midva morava nekaj skleniti, a tega ne smeva v naglici. Ako nimaš tedaj časa ...

Božidar: Le prični. Za danes ostanem lahko doma, kajti kar se tiče najinih hčerk, to zanima tudi mene. In ako mi celo ti pomagaš rešiti se te skrbi, te prav rad poslušam.

Miloslava: Hvala ti, Božidar! Torej čuj! Glede Ksenije živim popolnoma brez vse skrbi, a Helena in Rožica? Hm!

Božidar: Da! O teh dveh morava izpregovoriti kako resno.

Miloslava: Različni sta si, kakor noč in dan. A ravno zato morava skleniti, kaj naj učiniva z eno in drugo.

Božidar: S Heleno sem še precej na jasnem. Poprime naj se tega, kamor jo vabi srce; seveda ne takoj, ampak o svojem času.

Miloslava: In ako krene na krivo pot?

Božidar: No, tako natančno ne smeja sedaj premišljevati. A da se to ne pripeti, morava ves čas paziti midva in strina, ki ji jo mislim dati v nadaljno odgojo.

Miloslava: To bode koristno. V tujini bode laglje umela ceniti domačo hišo in najino ljubezen. Z ozirom na velikomestno življenje pa sem v skrbeh; le pomisli, Božidar, koliko nevarnosti jej preti tamkaj, osobito njej, ki je toli razburljive in občutljive nravi.

Božidar: Ali saj sem ti rekel, da jo pošljem k svojemu bratu, oziroma njegovi soprogi. Strina je, kakor veš, resna in stroga, tako, da bode Helena pri njej, kakor doma.

Miloslava: Da, da! V boljše varstvo, bi je ne mogli poslati. Toda če pomislim na Helenino nasprotovanje in svojeglavnost, dvomim, da se bode podvrgla naukom stare strine.

Božidar: Mene pa ravno to navdaja z zaupanjem, da se Helena povrne na dom vsa prerojena: dobra pohlevna in pametna.

Miloslava: Soglašam potemtakem s teboj; zgodi naj se, kakor si ukrenil, Božidar! In kaj počneva z Rožico? Si li videl, kako se je razžalostila, ker si ji prepovedal zahajati po bornih kočah?

Božidar: Rožica se že izpremeni! Ako pa vidi, da njena tuga ne izgine iz njenega obličja, dovoliva tudi njej, da ravna po svojih željah.

Miloslava: Moja srčna želja je videti svoje hčere srečne, toda kaj, ako si tudi Rožica izvoli od doma?

Božidar: Tega vendar ne! Čemu?

Miloslava: Veš, Božidar, nekega dne sem izpoznala iz njene govorice, da si želi nazaj v samostan in odreči se svetu.

Božidar: No, tega jej pa ne dovolim. Čemu v samostan? Kaj ne more moliti doma; kdo jej brani? O, to bi se še manjkalo! Veš, ljuba Miloslava, ako si ti to spoznala na njej, vedi, da bi me potem Rožica bolj skrbela nego Helena.

Miloslava: Zdi se mi, da sem prav pogodila njene misli, ali da se prepričava, koliko je na tem resnice, jo lahko takoj pokličeva; ali se ti ne zdi, Božidar?

Božidar: Da in ne samo njo, marveč vse tri pokličī.

Miloslava: Evo, ravno tukaj so!

Peti prizor.

Prejšnji, hčere.

Božidar: Ravno prav. Dobro došle!

Miloslava: Nameravala sem vas poklicati.

Ksenija: Kaj želite mili roditelji?

Helena: Radovedna sem!

Rožica (*molče sede*).

Božidar: Pozvati sem vas hotel, da izpregovorim z vami resno besedo. Opazil sem namreč, da niste zadovoljne pod domačo streho in da si želite proč od domovja.

Ksenija: Jaz nikakor ne, ljubeznjivi moj oče!

Miloslava: Hvala Bogu!

Božidar: Ti se res ne odteguješ od svojih roditeljev; ti si pač poslušno dobro dekletce, ki ne stori ničesar, kar staršem ni po volji.

Rožica: Oh, oče, mati! (*Zajoče.*)

Božidar: Čemu jokaš, Roža? Kaj ti je mahoma?

Miloslava: Saj veš, Božidar, tvoja prejšnja prepoved jo žalosti.

Božidar: No, pa bodi kakor želiš sama, draga hčerka; oskrbuj in tolaži svoje siromake in bolnike še nadalje.

Rožica: Oče preljubi, presrčna hvala!

Helena: Ali vidiš, kako kmalu so se moje besede uresničile?

Miloslava: Nadejam se, da si naposled vendarle zadovoljna!

Rožica (*žalostna molči*).

Božidar: Imaš le še kako prošnjo? Izreci jo, in če mi je le možno, ti ustrežem.

Rožica: Da, oče presrčni, še nekaj mi je na srcu.

Miloslava: In to bi bilo?

Rožica: V samostan bi rada za vedno. Za nuno bi rada!

Božidar: Ne ponovi mi več tega!

Rožica: Oče! Mati!

Božidar: Tiho! Jaz te nisem vzgojil in izobrazil za samostan.

Miloslava: Kaj ti je treba tega?

Rožica: To je moj poklic, mama!

Božidar: A, kaj poklic! Če si pobožna, moli doma; v cerkev zahajaj, kadarkoli hočeš. Svojo sobico izpremeni v kapelico, če želiš. Ničesar ti ne branim, toda o samostanu mi ne zini več besedice.

Rožica: In vendar je to edino, kar si na svetu želim.

Miloslava: Premisli se, Roža! Morda si se pa le prenaglila in bi se kdaj pokesala, ko bi bilo prekasno.

Rožica: O, mamica! Ta misel se ni porodila v moji glavi danes ali včeraj. Že nekaj let poganja v mojem srcu.

Božidar: Zato sem te dal v zavod usmiljenih sester, da se danes nepokorno odvrtaš od svojih staršev?

Miloslava: In ali si pomislila na vse, Rožica? Ako se zapreš v samostansko celico, ne bodeš videla nikoli več rojstvenega kraja, nikoli več domače hiše, kjer si prebila prvo mladost.

Rožica: Na vse to sem pomislila, mama!

Božidar: In ali si pomislila, da se ne bomo videli, ako bomo bolni mi, bolne tvoje sestre, ako boš ti obolela.

Rožica: Da, na vse to sem pomislila.

Božidar: Dobro torej, idi! Izgini izpred mojih in materinih oči in zapri se v samostan. Pojdi za poklicem. Ali zapomni si besede, ki ti jih rekam k slovesu, morda bodeš ravno ti ona, katero bom zaželel ob smrtni uri, da mi prinese kozarec vode.

Rožica: Oče! oče! Veruj mi, nobena zemeljska moč bi me ne bila odtrgala od tvoje strani, ali božji glas, ki me vabi neprenehoma, je močnejši nego jaz. Zagotovim ti, da te ne bom nehala ljubiti, toda brez tvojega blagoslova ne odidem.

Miloslava (*ki je med Rožinim govorom ihtela*): Če je morda res poklic, ki jo sili, ljubi soprog, pa se omehčaj in podeli jej svoj in moj blagoslov.

Božidar: Tudi ti prosiš zanjo?

Miloslava: Kaj mi preostaja drugega? ali naj gledam, kako mi nesrečno vene njeno mlado življenje? Molila bode tamkaj za naju!

Rožica: Vsak dan se vas hočem spominjati, ljubi starši.

Božidar: Če je tako namenjeno, da te moram izgubiti, kreni po poti, ki si jo sama izvolila. Naj ti je usoda mila.

Miloslava: Odhajaj srečno!

Rožica: Vaš blagoslov, ljubljeni starši, naj me v življenju vedno spremlja.

Ksenija: Tudi mene se spominjaj v molitvi.

Helena: Želim ti srečo, ali dvomim, da jo boš vžila, ker si si izbrala prihodnost polno težav in zatajevanja.

Rožica: Ravno v tem je moj cilj! (*Odstopi*).

Božidar: Sedaj pa hočem govoriti s teboj, Helena! Tebe mika širni svet; tvoje neizkušeno srce hrepeni po izpremembah. Izprevidel sem, da nisi za skromno domače ognjišče, da te želje vlečejo drugam!

Helena: Kako temeljito me poznaš; vse si uganil, papa!

Božidar: Ravno zato odideš v tujino, dasiravno te ostavljam s težkim srcem.

Helena (*smeje*): Oj, oče, mamica! Ali res?

Miloslava: Nikoli bi si ne mislila, da nas bodeš ostavila s toli lahkim srcem.

Helena: Zakaj ne, mamica? Saj ne grem na drugi svet. Prihajala bodem vedno k vam na obisk. Kam me pošlješ pravzaprav, razodeni mi!

Božidar: K stricu in k strini!

Ksenija: Torej v Berlin?

Helena (*poskoči*): Joj, kako sem vesela! Tako vesela, tako zadovoljna! Na veke vam ostanem hvaležna, mili starši. (*Objame očeta in poljubi mater.*)

Miloslava: Ti poredni otrok, ti!

Božidar: Angelj varuh naj te čuva!

Ksenija: Doma ostanem torej le jaz. Ubogi moji roditelji. Toda ne tugujte zato! Moja iskrena vdanost, katero hočem vedno gojiti le v vajini družini, naj vaju tolaži in zopet razvedri.

Božidar: Sem na srce, otrok zlati!

Miloslava: Odslej naj nas ne loči nič več, saj mi nadomestuješ ti obe svoji sestri.

(*Zavesa pade.*)

III. dejanje.

Helenina sobica okusno opravljena. Tuintam šopki cvetlic, na mizi raznovrstni zavitki.

Prvi prizor.

Helena sama.

Helena (*v dolgi beli jutranji opravi vsa navdušena*): Joj, kako sem blažena! Presrečna! Moja srčna želja je izpolnjena! Zgodilo se je! In moje čelo je venčano z lavoriko. Moja duša plava v neizmerni radosti. Oh! Zdi se mi sicer, da sanjam, toda ne, ne! Vse je resnica: Jaz sem najnovejša in najmlajša primadona. Kako je že bilo sinoči? O, sladki spomini! Pela sem, pela ... in ko sem izpela poslednji glas, je

mahoma oživelu vse gledališče. Iz stoinsto grl so doneli živio-klici. Z leve in desne so padali name dehteči šopki; krog mene pa je stalo mahoma vse polno dragocenih vencev in šopkov. In še ko sem stopala v kočijo, me je pozdravljala gosta gneča, samo da bodo moje sanje slajše. Prelestno, imenitno! Nepozabno! *(Vzame z mize zavitek, odviije in si ogleduje baržunasto puščico.)*

Oh! Na hodniku zvončklja, kdo neki utegne biti? Grof Ajdovski morda ali pa bankir Patrizio? Nikakor! Ženske stopinje čujem. Bržkone je moja sobarica!

Drugi prizor.

Helena, Ksenija.

Helena *(začudena)*: A! Ti si? Oh!

Ksenija *(v potovalni obleki)*: Da, Helena! Jaz, tvoja sestra.

Helena: O, naj te objamem. *(Se poljubita.)*

Ksenija: Bodi pozdravljena, presrčna moja Helena.

Helena: Sedive na divan in govori mi o sebi, o domu, o vsem, kar me zanima. Kdaj si prispela sem v Berlin?

Ksenija: Pred dvema tednoma sem se pripe-ljala in ako bi me sinoči ne bolela glava, bi te bila šla s strino poslušat v gledališče.

Helena: Kolika škoda, da te ni bilo. In strina se je udeležila mojega benefica?

Ksenija: Ne. Ne ona, ne stric, kajti oba ti zamerita, da se bratiš z gledališkimi igralci.

Helena: Kako sta vendar smešna, saj jim s tem ne prizanašam nikake sramote. Sploh pa sem si menjala priimek, da nikdo ne ve, čigava nečakinja sem in čigava hči.

Ksenija: Navzlic temu je zlasti oče zelo potr, ker si ravnala proti njegovi volji. Toda ne govoriva o tem, marveč o tebi. Povej mi, ali si srečna?

Helena: Nepopisno, ljuba sestra. Toda ne osrečuje me vse to cvetje, ki dehti krog mene in ne vsa ta darilca, ki so tako mična in bogata, marveč me blagruje umetnost sama. O, umetnost povečuje vso mojo dušo! Vendar ti ne morem zatajiti, da bi bila moja sreča popolna le, ako bi jo delili z menoj premili roditelji.

Ksenija: Mogoče se oče kdaj izpremeni, ali dandanes je še vedno razjarjen. Zavrgel te je in ne dopušča ne meni, ne mami, da prideva s teboj v dotiko. (*Pregleduje darilca.*)

Helena: Tako me torej zaničuje? Oh, če pomislim na to, sem tako otožna, da bi se najrajše namah pogreznila v zemljo.

Ksenija: Kaj ti torej koristi vsa ta slava, ves ta sijaj, ki ga uživaš, dočim si prepričana, da ravno to greni očetu življenje. Po želji staršev ravnaj se! Njih volja naj ti je sveta. Saj to pač zaslužijo s trpljenjem in skrbmi, ki jih prenašajo za lastne otroke. Čemu se toliko navezaš in naslanjaš na svet? Kar ti on ponuja, draga moja, je vse le začasno. Pa ne le to, dospe

morda celo dan, ko te isti svet nehvaležno prezira in zlobno zgraja, ki te je včasih preje slavil z vsem navdušenjem. Staršev blagoslov pa je večn.

Helena (*med sestrinim govorom si je ogledovala nek zavitek, a potem nataknila bisere okolo vratu*): Oh, težko mi je pri srcu, ko te poslušam, ali slušam te vendarle rada. Na ta način vsaj izvem, kako je v domačiji. K strini namreč ne zahajam več, kajti tudi ona želi, da se ločim od svoje umetnosti, da ostavim gledališko družbo ter da jo podpiram v njenih požrtvovalnih opravilih.

Ksenija: Strina je pač stroga in resna gospa in ne misli drugega, ko na svoje reveže in ubožce.

Helena: No, ko dospem jaz v njeno dobo, bom tudi taka. Saj je tudi strina uživala svojo mladost v popolni meri in ako se je naposled odtegnila svetu, je storila to zato, ker jej svet nič več ne poklanja.

Ksenija: Helena, Helena! Ostavi vso nečimernost in pohlepnost in predrugači svoje življenje.

Helena: Ne govori o tem, sestra, neprijetno mi je. Ločiti se sedaj od umetnosti, bi se pravilo raztrgati nagloma najzaljšo srečo. Pomisli vendar, da odpotujem prihodnji tedn na Angleško, da izkažem tudi tam svoje sposobnosti.

Ksenija: Bridko veselje mora to biti, zabavati se okolo neznanih ljudi, dočim neprenehoma premišlja o tebi žalostna mati, dočim toži ubogi oče z bridkimi čuvstvi po tebi.

Helena (*si prime glavo z obema rokama*): Oh! Ne nadaljуй več o tem! Povej mi, kaj je z Rožico?

Ksenija: Rožica je nuna in se imenuje sedaj sestra Adolorata. Zadovoljna je v svoji samoti.

Helena: Jej je li oče odpustil nepokorščino?

Ksenija: Seveda, večkrat jo obišče. (*Pogleda na uro in vstane.*) O, sedaj pa moram oditi, da ne zamudim vlaka. Zbogom, sestra!

Helena: Že odhajaš? (*Vstane.*) Tedaj pa bodi pozdravljena! Ali preden odideš, vzemi vsaj ta prstan s seboj. (*Ga vzame iz neke pušice ter ga natakne Kseniji na prst.*)

Ksenija: Presrčna hvala, ljuba Helena! Prav rada ga sprejemem, ker sem uverjena, da ga ne boš pogrešala med tolikimi darovi. Zdravstvuj! (*Jo poljubi.*)

Helena: Potuj srečno! (*Jo spremi do vrat.*)

Tretji prizor.

Helena, Minka.

Helena: Zopet sem sama. Sama in daleč od doma. Oh! Niti slišati nočejo o meni. In Rožici je oče odpustil, dasi je ravnala proti njegovi volji. Bolj je torej zadovoljen s samostanom, ki mu hčere ne povrne več, nego z gledališčem, pri katerem ostanem le nekaj let. Zakaj je tako krut, saj nisem onečastila družinskega imena. Ne, ničesar nisem storila, da bi se me moral sramovati. Zakaj je torej tako brezsrčen? Zakaj? (*Umolkne.*) Ne! Od gledališča se ne ločim

več! Oče je trmast brez vzroka, dočim vztrajam jaz pri svojem podjetju, ker me osrečuje.

Minka: O, ste li že vstali? Dobro jutro! In vendar ste legli k počitku stoprav ob treh popolnoči!

Helena: Ehe! Že davno sem se dvignila s postelje! Kje pa si bila ti celo jutro?

Minka: Na trgu, gospodična.

Helena: Vidiš, jaz sem pa imela obisk med tem časom. Moja oddaljena sestra je bila tukaj.

Minka: Ali res? In ali ste jej pripovedovali o sinočnem slaviju? Lahko je ponosna, da vas ima za sestro.

Helena: Eh! Ni tako, kakor misliš, ne!

Minka: Nekdo pozvanja. Pogledati moram! (Odide.)

Četrty prizor.

Helena, Gabrijel, Minka.

Gabrijel (*se ob vhodu globoko prikloni*): Dobro jutro, milostljiva gospodična!

Helena: Oj, kaj mi prinašaš, Gabrijel?

Gabrijel: Vaš striček, moj dobri gospodar, me je poslal do vas s tem pismom.

Helena: Ej, nisi se morda zmotil, Gabrijel? Saj tebi je znano — zakaj ne občujem več s svojimi sorodniki.

Gabrijel: Vse mi je znano, spoštovana gospodična, ali zmotil se nisem. To pismo, ki je naslovljeno na vas, je prejel moj gospodar skupno z nekim svojim listom.

Helena (*ga vzame*): Joj, mamina pisava! Oh! (*se prime za srce*) kaj to pomeni? Kako tesno mi je mahoma pri srcu.

Gabrijel: Nič dobrega ni v njem, milostljiva. Gospodar sam me je opozoril, naj vam to razodenem, preden ga otvorite, da se ne preplašite preveč.

Helena (*ga odpira prav počasi*): Oh, kako se bojim! (*Izvleče črnoobrobljen papir.*) Oh, kaj je to? (*Omaguje.*)

Gabrijel (*jo pridrži*): Ostanite jaki!

Minka (*naglo priteče*): Kaj se godi z mojo gospodinjico?

Gabrijel: Žalostno poročilo!

Helena (*ko je pregledala bliskoma*): Moj oče mrtev! Oh! (*Spusti pismo in omedli.*)

Minka (*jej približa naslanjač*): Tečem po zdravnika.

Gabrijel: Morda je nepotrebno! Nimate doma ničesar okrepčevalnega?

Minka: Da, neke kapljice. (*Teče iz sobe in se takoj vrne.*) Bodete videli! To jo takoj oživi!

Helena (*strese glavo, odpre oči, jih zopet zapre, se pregiblje in se hoče zravhati.*)

Minka: Sedite, sedite! Šibki ste!

Gabrijel: Kozarec vode donesite!

Minka (*steče zopet iz sobe in se vrne z vodo.*)

Helena (*odpre oči*): Kaj se je pripetilo. Glava mi je težka. (*Pogleda Gabrijela.*) A, ti, Gabrijel, si tukaj? O, spominjam se. Jaz, nesrečnica! Kje je pismo, kje?

Gabrijel (*pobere*): Tukaj, milostljiva! Ali za sedaj se ne brigajte za to! Ne čitajte ga dalje, najhujše ste izvedeli!

Helena (*zajoče*): Oh, moj oče mrtev, mrtev, mrtev . . .

Gabrijel: Potolažite se!

Minka: Ne mislite sedaj o tem! Vsi moramo umreti.

Helena: Toda jaz odpotujem, še danes odpotujem domov! Videti ga hočem vsaj mrtvega še enkrat svojega ljubega očeta.

Gabrijel: Danes ne morete odpotovati.

Minka: Za božjo voljo, saj ste bolni!

Helena: Nič mi ni več, pa če sem tudi bolna. In če tudi umrjem na poti, moram od tukaj, moram domov. Da, domov hočem. Pustite me, ljudje, da vidim v poslednje vsaj mrtvi obraz najboljšega očeta. Oče moj, oče! (*Joče.*)

Gabrijel: Potovanje vam utegne škoditi v mrzli zimi.

Helena: Naj škodi, Gabrijel! Odpotujem na vsak način. Hvala ti, ker si mi prinesel list, da odidem pravočasno.

Gabrijel: Ne zahvaljujte se mi za toli tožno poročilo!

Helena: Ti nisi tega kriv.

Gabrijel: Torej zbogom in srečno potujte, gospodična!

Minka: Saj ne sme iz hiše v tem mrazu in v tako daljavo.

Helena: Mojega sklepa ne predrugačiš, Minka! Zato pa pripravi mi brž črno obleko in spravi najpotrebnejše v kovček.

Gabrijel: Če ni drugače, pa storite, kakor vam hli vaša gospodinjica.

Minka: Saj rada storim, toda bojim se za njeno zdravje.

Helena: O, ali misliš, Minka, da je boleost, ki me ravnokar razjeda v prsih, manj skeleča in manj škodljiva, kakor utegne biti kaka bolezen? O, ali misliš, da ni nikaka muka zame zavest, da sem le jaz kriva očetove smrti? Oh! (Joče.)

(Zavesa pade.)

IV. dejanje.

Samostanska izbica, kakor v prvem dejanju. Sredi nje naslanjač, na katerem počiva Helena. Preko glave ima prevezano ruto, kolena ji pokriva plahta; noge jej slonijo na pružici in pod glavo ima dve vzglavnici.

Prvi prizor.

Helena, Benjamina, pozneje Adolorata.

Benjamina (*se šeta za bolnico in čita iz knjige, ko se dvigne zastor, čez nekoliko časa pogleda k bolnici, nato stopica molče po izbi.*)

Adolorata (*vstopi tiho in pogleda skrbno proti naslanjaču*): Kako je bolnici? Je-li še vedno v nezavesti?

Benamina (*se ustavi*): Sedaj spi mirno, kot dojenček. Nič več se jej ne blede. In kakor sem se prepričala, mrzlica znatno ponehava.

Adolorata (*stopi k bolnici, a potem se oddalji in ozre proti razpelu na steni*): O, Vsemogočni, bodi mi milostljiv, ako je tvoja sveta volja! Dodeli mi, da se moja sestra zave še enkrat, preden zatisne oči na veke. (*Si zakrije obraz.*)

Benamina: Ne tugujte, sestra Adolorata. Stvarnik bode gotovo uslišal vašo molitev. Žila bije bolnici mirneje in niti dihanje ni tako naporno, kakor je bilo ves teden.

Adolorata: Oh! Malo je upanja v meni, malo. Nesrečna moja Helena! (*Zaihti.*)

Benamina: Ne razvнемajte se zopet, Adolorata; niste li pretrpeli dovolj oni hip, ko so vam jo prinesli polmrtvo v ta samostan? In nezavestno in vso pobito od premnogih ran.

Helena (*se vznemirjena zgane, a ne odpre oči*): Ne proklinjaj me, oče! Pusti me! . . . Oh! Jaz sem daleč, daleč, in on umira . . . Kliče me, morda je žejen . . .

Adolorata (*zaihti glasno in stopi prav blizu nje*).

Benamina: Blede se ji zopet!

Helena (*smejoče*): Vsa ta darila krog mene mi je poklonilo gledališče. Živela — živela, primadona! (*Se vzpne, zopet klone in umolkne.*)

Adolorata (*maje tožno z glavo in jo pogladi po laseh*).

Benamina: Naj vas to ne plaši, ne obupajte, sestra v Kristusu! Saj vidite, da je zopet mirna. (*Zunaj pozvanja zvonček.*) Brez skrbi odidem sedaj k popoldanski službi božji.

Adolorata: Odidite le, saj ostanem jaz pri njej. Odidite in molite zanjo!

Benamina (*ji molče pokima in odide*).

Adolorata (*poklekne poleg bolnice in moli rožnivenec*).

Drugi prizor.

Prejšnji.

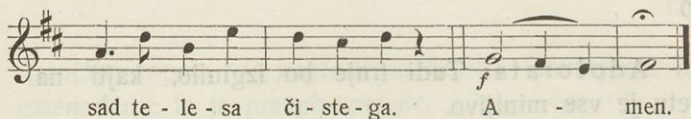
Izza odra odmeva petje. Med petjem se začne Helena predramljati, odpre oči a se ne ozira okoli, marveč zre utrujeno pedsè. Izpregovori še le malo preje, ko petje utihne.

mf
Pe-vaj je-zik pe-sem bla-go ž njo pro-slav-ljaj

Kri-stu-sa, sla-vi tu-di kri pre-dra-go,

f ki jo dal za greh sve-ta, *mf* ki pre-lil je

zad-njo sra-go sad te-le-sa či-ste-ga,

Helena: Oj, nebeški glasovi, kako prijetno sladkobo pronicate v moje srce. Odkod prihajajo ti nežni glasi? Izpod mojega okna? (*Se začudeno ozre okoli.*) Kje sem? To ni moja soba! Ne, to ni moja mična prijazna izbica.

Adolorata (*stopi bolj naprej*): Ostanite mirna, gospodična! Pod dobro streho ste. Nenadna bolezen vas je dovedla k nam, ki smo dekle Gospodove.

Helena: Na potovanju sem bila? (*Raztreseno.*) Na potovanju! Zakaj? Pa kaj sem si naredila?

Adolorata: Z avtomobilom ste ponesrečila. Ali molčite, ne vznemirjajte se s tem.

Helena: Z avtomobilom? Vseščina pred oči. Vem, in polagoma stopa vsa moja reč. Progo in zato sem vem! Zamel je sneg vso železniško progo. Treba ljubljenejela avtomobil, da ne zakasnim vsaj pogleda nega očeta. Oh! (*Joče.*)

Adolorata: Bodite mirni in zaspite zopet, ako želite, da zadobite vsaj deloma ono moč, ki ste jo izgubili. Le počitek vam zamore koristiti.

Helena: Počitek? Mir? Zame ni več pokoja na svetu. Zame ni več tolažbe, prebridko je moje kesanje. Cvetele so rože, oj, krasno in dolgo so cvetele, a zvenele so in krog mene štrli le bodeče trnje.

Adolorata: Tudi trnje bo izginilo, kajti na svetu je vse minljivo.

Helena: Vse mine, vse, a najprvo izgine nečimurnost in koprnjenje po zabavah. O, da nisem ostala v domačiji pri svojih starših in sestrah.

Adolorata: Ne vznemirjajte se! Oče nebeški vas ni zapustil popolnem; privedel vas je vsaj pod ono streho, kjer prebiva vaša rodna sestra.

Helena: Kaj pravite? Moja sestra? Tukaj? V tem samostanu? Oh, kje je, kje, govorite! (*Jo pogleda v obraz.*)

Adolorata: Helena moja, ali me več ne poznaš?

Helena: Kaj? Je-li možno? Ti, da si Rožica? O, kaj pa da si! Saj to mi potrjuje tvoj glas! Kako, da te nisem spoznala preje. (*Se objameta.*) Sestra, sestra! (*Zajoče.*)

Adolorata: Pomiri se, ako želiš okrevati, Helena!

Helena: Ne, ne! Saj se počutim dobro sedaj, da te lahko poslušam. Povej, mi povej, Rožica! Si mi li odpustila, ker sem te zaničevala tolikrat v tvoji pobožnosti?

Adolorata: Odpuščeno in pozabljeno je že davno vse, mila sestrice!

Helena: Je-li mogoče, da si tako dobra in da smem jaz, posvetnica, upati od tebe še ljubezni?

Adolorata: Vsak dan sem te priporočevala Stvarniku nebes in zemlje pred izpostavljanjem Najsvetejšega. Ali sedaj ne premišljam o tem, ampak za-

spančkaj zopet. (*Jo pogladi po laseh.*) Govorjenje in iznenadenje te je preveč spehalo.

Helena: Da, oslabela sem in potrebna sem počitka. Lahko ostanem sama, Rožica. A preden odideš, prosim te kaplje vode.

Adolorata (*vzame z mizice steklenico, nalije vodo v kozarec in odda bolnici*): Pij, pij! In kraljica nebeška naj ti pri svojem Sinu izprosi milost, da okrevaš. (*Zunaj začne prejšnje petje.*)

Helena (*pije in jej v zahvalo molče pokima*).

Adolorata: Iz kapelice odmeva petje. Se spominjaš zlatih trenutkov, ko smo v mladih dneh tudi me tako prepevale?

Helena (*Se lahko posmeje, pokima in zapre oči*).

Adolorata (*odide, dočim nadaljuje petje glasneje*).

Tretji prizor.

Adolorata: (*vstopi, ko utihne petje*) Helena!

Helena (*odpre oči*).

Adolorata: Sem te morda zbudila, sestra?

Helena: Saj nisem niti spala, poslušala sem nežne glasove samostanskih gojenk.

Adolorata: Bila sem pri predstojnici in prihajam ravnokar vsa zadovoljna k tebi; kajti zdravnik je obvestil častito mater, da si izven vsake nevarnosti.

Helena: Ali res? Čaka me torej novo življenje? Oh, kako previdno ga hočem uživati. In kako vse drugače hočem živeti odslej, ako res ozdravim.

Adolorata: Ali pazi, da se zopet ne spehaš.

Helena: Nikar! Izginila je oslabelost iz mojih udov.

Adolorata: Če je pa tako, ti lahko razodenem veselo novico.

Helena: Veselo? More li me še kaj razveseliti?

Adolorata: Najina ljubljena mama je ravnokar dospela v samostan.

Helena: Mati! O, kje je, kje? Ne muči me dalje, Rožica!

Adolorata (*stopi k vratom, jih odpre ter ostane oddaljena*).

Miloslava (*vstopi v črni obleki in hiti k njej*): Otrok moj!

Helena (*prostre roki*): Po tolikih letih, mati mila!

Miloslava: Presrčna moja hči, kako sem blažena v tem trenutku, če ravno te vidim v tako tužnem položaju.

Helena: Odpusti mi, mamica!

Miloslava: Saj te nisem nikoli obsojala, ljubo dete. Postopala si pač, kakor ti je narekovalo srce. Življenje ti je poklanjalo morda mnogo mikavnega, toda kakor uvidevam, ubožica, tudi marsikaj neprijetnega.

Helena: O, mati, mati moja! Kako sladka je tvoja ljubezen; kako neprecenljiva je tvoja dobrota, o, materino srce! (*Jo objemlje*.) A sedaj govori mi o očetu, ki me je morda preklinjal v svojej zadnji uri.

Miloslava: Nikakor, hčerka moja! Ampaklical te je v svoji smrtni uri in hrepenel po tebi, da bi ti svoj blagoslov.

ti podarim.

Helena: Kaj pravite, mama? Tedaj je prizanesel moji nepokorščini.

Miloslava: Izprevidel je, draga, da ima življenje vsakega človeka svoj poseben poklic kakor svoje posebne cilje, a da je srečen le oni, ki se bori pošteno in vestno napram vsem izkušnjavam in posvetnim zvižajam. Da različna so človeška pota, ljuba hči! Kakor je Rožica srečna, ker se je odmaknila od sveta in posvetila svoje življenje Bogu in njegovim molitvam; kakor je zasledila Ksenija svojo srečo v skromnem domovanju in v krogu svoje družinice, tako je tvoje srce sililo v prostrani svet, da izpoznaš njegove slasti in prevare. Zato bodi i nadalje srečna s svojo umetnostjo, samo pazi na svoj ugled in poštenje.

Helena: O, da, presrečno sem se smatrala v svojem stremljenju za slavo in častjo, toda iz hvaležnosti, — da se me ranjki oče ni spominjal z jezo v prsih na svoji smrtni postelji — se ne podam več v gledališče, ampak z vami domov, če me sprejmete, ljubljena mamica.

Miloslava (*jo objame*): To je največje veselje, ki mi ga zamoreš podeliti, ljuba Helena moja!

Adolorata (*ki se je malo preje približala*): A pod domačo streho, Helena, bodi odslej trdna podpora stari mamici in nadomestuj tudi mene, ki se vas hočem sleherni dan spominjati v molitvah.

(*Zavesa pade.*)

Konec.

Jankovo življenje.

Igra v treh dejanjih.

OSEBE:

Oskar, baron.

Vanda, baronica.

Andrej, služabnik.

Berta, sobarica.

Lojze, vrtnar.

Pogačnik, reven rokodelec.

Neža, usmiljena sosedka.

Janko, Milan, otroka.

I. dejanje.

Vrši se v jedilnici baronove vile. Ob zakurjeni peči sedi baron in kadi iz dolge pipe, zroč molče pred se. Sobarica ima v roki dolgo pernato metlo, s katero briše prah s podob.

Prvi prizor.

Oskar, Berta.

Oskar (*v dolgi halji*): Berta!

Berta (*v belem predpasniku in čipkasti avbici*):
Na uslugo sem vam, milostni gospod.

Oskar: Ali veš, da je danes god gospe baronice?

Berta (*živahno in smejoče*): Kako bi tega ne vedela, gospod baron? Baš zato smo danes tudi vsi rano na nogah. Vsi, kolikor nas je v tej palači, smo preobloženi s svojimi opravki, da dobi gospa baronica vse v popolnem redu ter da ji nobena neprijetnost ne skali veselega dne. Ali ste že bili na verandi, blagorodni gospod? In ste videli, kako jo je vrtnar okrasil na čast mili gospodinjici?

Oskar (*se med Bertinim govorom premika razburljivo*): No, no, no, no! Klepetulje! Kdo pa te povprašuje po vsem tem? Oj! Te ženske imajo ob vsaki priliki namazan jezik. Eno samo besedico jim reci, pa zaregljajo neumorno: drrrr!

In stavim: Če je kdo izmed nas moških tako potrpežljiv, da bi jih poslušal molče cel dan, tedaj bi gotovo ves božji dan čevrljale neprestano.

Jaz te torej nisem vprašal drugega, nego ako ti je znano, da je danes baroničin imendan.

Berta (*je ves čas osramočena prijemala za predpasnik*): Seveda vem, gospod baron! Ves teden sem premišljevala o tem dnevu!

Oskar: Ali si začela že zopet? Drrrr! Joj, joj! Ta jezik, ta jezik! Danes me izvlečeš še iz kože in še celo na vse zgodaj. In vendar sem namenoma vstal rano s postelje, da me ne bode čakala soproga na voščilo. A ti mi hočeš že zarana skisati obraz s svojo brbljavostjo.

Berta: Oprostite, gospodar, saj hočem biti vaša pokorna sobarica.

Oskar: Torej čuj! Pred tednom sem ti naročil, da postransko — kakor umete ve ženske — poizveš, od moje soproge, kakšen dar bi jo iznenadil. Rad bi jo razveselil z rečjo, katero si želi, a je ne pričakuje.

Berta: To sem tudi storila, gospod baron! Prav tako je, kakor sem vam pripovedovala včeraj.

Oskar: Torej si prav gotova, da želi najrajše malega otročiča?

Berta: Da, milostljivi! Od kake siromašne družine, ki ima mnogo otrok, a nič premoženja, namerava odkupiti dete. Izvedela sem tudi, da bi jo zelo razveselili, gospod baron, ako ji o priliki njenega godu po-

darite torbico srebrnega denarja, da obdari reveže in siromake.

Oskar: Dovolj, dovolj! Kaj mi vse to pripoveduješ toli obširno, saj si mi razložila že včeraj. Samo, da si tega gotova!

Berta: Prav tako gotova sem, kakor je danes imendan moje lepe gospodarice.

Oskar: No, dobro! Kar se tiče mošnjička, je že pripravljen, ako ne bode otroka. Toda, ker nimava midva otrok, bi me še bolj veselilo, ako bi zamogel odkupiti katerega od takih, ki jih imajo preveč.

Berta: Jaz poznam dve taki družini, gospod baron.

Oskar: Zakaj pa nisi tega povedala včeraj? Saj pravim! Ženske kažete zobe neprenehoma, kadar pa je najbolj potreba, imate usta zaklenjena.

Berta: Saj je še čas, gospod baron. Zgodaj je. Baronesa itak ne vstane pred dvanajsto uro.

Oskar: Za sedaj mi ne koristi tvoj nasvet! Morda kasneje. Že včeraj sem brskal po časopisih in zasledil v njih prošnjo nekih staršev, ki bi zavoljo siromaštva oddali radi enega otroka v brezplačno oskrbo.

Berta: Ali želite, da tečem k njim? Pripravljena sem!

Oskar: Kaj, doslej naj bi bil čakal? Že sinoči sem poslal Andreja in danes tudi, toda z odgovorom ga še ni.

Berta: Znabiti prihaja ravnokar, ker čujem stopinje na hodniku.

Oskar: Mogoče imaš enkrat vendarle prav. Pogledj pri vratih!

Berta (*urno odpre vrata*): Baš sluga Andrej je tukaj z nekim možem. Evo obeh! (*Odide.*)

Drugi prizor.

Oskar, Andrej, Pogačnik, Janko.

Andrej (*se globoko prikloni*): Izpolnjujem vašo željo, blagorodni gospod!

Oskar: Ali res? Vi ste tedaj Pogačnik, ki je označil v časniku nekaj glede otroka?

Pogačnik (*revno oblečen z otrokom v naročju*): Jaz sem, jaz, preblagorodni gospod! Boren rokodelec sem in brez vsakega zaslužka, ker sem bil delj časa bolan. Kar zasluži moja žena s perilom, ne zadostuje niti v toliko, da nakupim otrokom prepotrebne kruha.

Oskar: Koliko otrok pa imate?

Pogačnik: Enajst jih je, cenjeni gospod!

Oskar: Kako, enajst? Enajst otrok, pravite? Jaz pa nobenega nimam!

Pogačnik: Božja volja, preblagi gospod! Sicer, prav nič bi ne tožil, ko bi ne bilo pomanjkanja. Toda v mojem stanovanju gospodari revščina in le-ta me sili, da se na pošten način iznebim enega ali dveh.

Oskar: Hm, hm! No, čujte! Moja soproga bi rada imela enega otročiča, a ker je danes njen god, ji mislim podariti vašega, ako ste še vedno včerašnjih misli.

Pogačnik: Kaj pa hočem početi drugega? Pri vas mu brezdvomno nikoli ne bo manjkalo kruha, kakor doma.

Oskar: Kaj pa vaša žena; ali je tudi ona zadovoljna?

Pogačnik: Kaj pa da je, gospod!

Andrej: Jokala je sicer, in se hotela premisliti, ali naposled se je vdala prostovoljno.

Oskar: Samo, da je niste silili, tega bi ne hotel po nobeni ceni.

Andrej: Vzdihovala je, ko da jej trgamo kos mesa od srca. In zato sem jaz odšel, rekši, da moj gospod ne sili nikogar, dasi bi si jako rad vzel enega otroka za svojega.

Pogačnik: Da! To ste povedali meni in moji ženi.

Oskar: No in potem?

Andrej: Pritekla je sama za menoj in zaklicala: Vzemite ga, vzemite, ljubi mož! Prepričana sem, da mu pri vas ne bo manjkalo ničesar.

Pogačnik (*položi revno oblečenega otroka na tla*): Le pogledjte ga! Dve leti je star in zdrav, ko riba.

Oskar (*mu privzdigne obraz*): Ah! lep fantek!

Pogačnik (*ponudi papirje*): Tukaj pa so potrebne listine; krstni list in drugo.

Oskar: To je pametno, da ste prinesli s seboj. (*Otroku.*) Kako pa se imenuješ, otročiček?

Pogačnik: Nekoliko zmeden je, gospod, da bi vam povedal sam. Janko se imenuje.

Oskar: Ali boš ostal pri meni, Janko? (*Odhaja k omari in izvleče iz nje mošnjiček*). Evo, dragi Pogačnik, tu imate mošnjiček zlatnikov. Utolažite z njim svojo ženo in recite, da vaš Janko postane baron.

Pogačnik (*začujeno*): Baron?

Andrej (*pokima*): Baron, baron in jaz bom njegov služabnik.

Pogačnik: Ali je to mogoče? O, pod srečno zvezdo si rojeno, dete moje! (*Poboža ga po laseh.*)

Oskar: Kaj vas to resnično tako radosti?

Pogačnik: Kako ne, gospod baron? Ali more biti kaj lepšega na svetu nego biti baron?

Oskar: V čem vendar opažate toliko srečo?

Pogačnik: No, žuljev ne bo treba, mojemu Janku, kadar si bo hotel privoščiti okusen grižljaj.

Oskar: To je res! Ako bo pameten, preide vse moje bogastvo nanj. Toda varate se, mož, ako mislite, da obstoji sreča v premoženju.

Pogačnik: Razumem, gospod! Pravzaprav je vsak človek kovač svoje sreče. Vendar pa mislim: kjer je denar, je tudi sreča.

Oskar: Ko bi imel čas, bi vam hotel dokazati, da ni vselej tako, kakor mislite. Ali kakor rečeno: časa nimam. Zato zbogom! Janka pa prepustite mojemu služabniku.

Pogačnik: Še nekaj bi vas poprosil, gospod!

Oskar: No, kaj?

Pogačnik: Ali dovolite, gospod baron, da ga prideva z ženo včasih pogledat?

Oskar: Izprva že, toda potem vedno manj, da vas popolnem pozabi.

Pogačnik: Srčna hvala, gospod baron! Zbogoni, Janko! (*Vzdigne otroka, ga poljubi in odda Andreju in si zakrije oči, ko da joka.*)

Oskar: Ti, Andrej, priskrbi malemu barončku drugo obleko in stori, kakor sem ti velel!

Andrej (*odhaja z otrokom*).

Pogačnik: Ostanite zdravi, gospod baron!

Oskar: Hvala, tudi vi! Če kdaj kaj potrebujete, pridite kar k meni.

Pogačnik: Stotera vam hvala! (*Ide.*)

Tretji prizor.

Oskar, kasneje Berta.

Oskar: Otroče je res prikupljivo! Ali kar me posebno osrečuje, je to, da je še tako mlado. Par tednov in pozabilo bo na starše, kakor na podstrešje, v katerem se je rodilo! Joj! Kako bo Vanda vesela! Sicer! To ni zanjo niti pravi dar, kajti obdaril sem pravzaprav tudi sam sebe. Kaj ne postane istočasno tudi moj sin? Sin, ki mi bo v ponos in zabavo! Nisem preje na to niti pomislil. Res, niti na misel mi ni prišlo, da bom tudi jaz imel rad teža otroka. Sedaj spoznavam, da čutim že nekaj takega zanj, kakor da sem njegov pravi oče.

Berta (*vstopi naglo*): Gospod baron! Gospod baron!

Oskar: No, kaj pa je?

Berta: Prišla sem vam povedat, da je gospa baronica pozvonila, naj grem k njej.

Oskar: Pa idi, saj je to tvoj posel! Čemu pripoveduješ to meni?

Berta: Pripovedujem zato, gospod, da se pripravite tudi vi! Jaz stečem že sedaj v spalnico gospe baronice, da jo oblečem. (*Odhaja.*)

Oskar: Je že prav; je že prav! Le idi! (*Odide.*)

Četrty prizor.

Andrej, Lojze, Oskar.

Andrej: Kakšen čudak je vendar moj gospodar Neizmerno dober, a tuintam tudi muhast. Šicer, hm! Kaj mu kaj primanjkuje? Vstane, kadar hoče, legne v postelj, kadar se mu zljubi, in kar si poželi, si lahko privošči. Ali, da ima otroke tako rad, nisem si mislil nikoli. Navrhan mošnjiček novcev, bržkone samih cekinov, je dal za malega umazančka. Kdove, zasluži li toliko dobrote tuji paglavček. No, saj je še prav majhen in naredili bomo iz njega prav to, kar bomo sami hoteli. Mlado drevesce raste, kakor želi vrtnar.

Oj, kako se obotavljam, kakor da imam kdove koliko časa. Baronesa potrebuje sicer za oblačenje celi dve uri, ali bolje je vendarle, da najde vse pripravljeno. Kaj mi je že naročil baron? (*Brska preko glave.*) Aha! Tisto malo mizico treba pripraviti . . . že vem, že! Kaj, ko bi poklical vrtnarja? On se najbolje razume v svojem poslu. (*Gre proti vratom, tam se sreča z Lojzetom.*)

Lojze: Dober dan!

Andrej: Bog daj! Ravno poklicati sem te hotel.

Lojze: No, kaj nameravaš?

Andrej: Jaz ničesar, ampak najin gospodar.

Lojze: Najbrže kako iznenadenje za gospo baronico.

Andrej: I, kajpak! Zato vidiš, morava tisto mizico olepšati s cvetlicami, tako da ne bo videti otroka, ki ga deneva vmes.

Lojze: A, malega Janka?

Andrej: Uganil si.

Lojze: Gospod hoče namreč podariti gospej cvetlice in rastline. A kadar bi se približala mizici, naj bi zapazila otroka. Ali ne, da je tako?

Andrej: Prav tako je, da! Torej na delo!

Lojze: O, to je nagloma pripravljeno. Jaz grem po cvetice, ti pa prinesi v tem času mizico. *(Odide.)*

Andrej *(prime za mizico z obema rokama in jo nese sredi sobe; tam jo pripravlja in ogleduje, dokler se ne vrne Lojze)*.

Lojze *(prinese polno naročje rastlin)*: Nekaj sem prinesel sam, ostalo prinesi ti, Andrej! Tukaj zunaj so na balkonu! Kar hitro!

Andrej: O, prav rad! *(Odide in se vrne z vencom in s cvetlicami.)*

Lojze: Sedaj smukni po otroka! Brž!

Andrej: Takoj sem tukaj! Hišna mi ga je že preoblekla! *(Odide.)*

Lojze (*Stavi lončke na mizico, opazuje, kako bi bolje stalo. Z omare vzame en kozarček in vtakne vanj nekaj cvetlic.*)

Andrej (*vstopi z otrokom*): Poglej, ali ni ljubezniv?

Lojze: Sedaj se mu prav nič več ne pozna, da je ubogih ljudi.

Andrej: To je odslej naš mladi baron.

Lojze: Ali greš k meni srček? (*Ga vzame in polaga sredi mizice.*) Tako! Tukaj stoj, pa ne boj se ničesar.

Andrej (*mu da v usta slaščico*): Na, ker si priden.

Lojze (*obsiplje otroka s cvetlicami, na glavo mu položi venec; ob njegovem vznožju so lončki z rastlinami, v naročje mu položi mnogo šopkov čvetlic, da se obraz skoro niti ne vidi*).

Oskar (*vstopi*): Vidva sta že pri delu? Kje pa je Janko?

Andrej: Ali ga ne vidite med zelenjem, gospod baron?

Lojze: Lepšega daru si niste mogli izmisliti, blagorodni gospod!

Oskar (*otroku*): Srček moj! Vidiš, kako lepo obleko smo ti dali. In kako dober si.

Lojze: Doslej je res miren, samo če se ne premisli.

Andrej: Jaz sem mu dal slaščico in dal bi mu jih še, ako bi imel.

Oskar: E, teh dobi od mene! (*Gre k omari in vzame iz sladkornice par slaščic.*) Vidiš, Janček, ker si tako dober, dobiš zopet slaščico; te tukaj pa dobiš pozneje, veš?

Lojze: Meni pa daj eno rokco! Da, tako! In v njej drži ta kozarček cvetlic. Tako, sedaj je pripravljen, gospod!

Oskar: Imenitno sta naredila! Izborna!

Lojze: Stopinje čujem!

Andrej: Morda prihaja gospa baronesa!

Oskar: Tedaj pa odidita po teh vratih.

Peti prizor.

Oskar, Vanda, kasneje Neža, Milan.

Vanda (*v jutranji obleki s čipkami in pentljami*): Ali si tukaj, ljubi Oskar?

Oskar: Vanda mila! (*Jo objame.*) Danes obhajaš svoj god. Prejmi zato moja najiskrenejša voščila. Naj se ti izpolnijo srčne želje, draga soproga!

Vanda: Hvala, dragi Oskar!

Oskar: Hotel sem te tudi letos razveseliti s primernim darilcem. In premišljal sem mnogo. Zato oprosti, draga, ako te ne zadovoljim; v dar ti namreč poklanjam cvetje in rastline, ki jih vidiš na oni mizici.

Vanda (*se ozre proti mizici*): Prekrasno! Hvala ti, soprog! Res si me razveselil! Čemu trositi denar za darove, ko se denar lahko uporabi za boljše namene.

Oskar: Ravno zato, Vanda, ker vem kako si velikodušna in milosrčna in sem prepričan, da rajše

pomagaš revežem nego da tratiš novce po nepotrebem, sem ti poklonil to skromno darilo.

Vanda (*se bliža mizici in povoha*): Kako prijetno dišijo! (*Začujeno.*) Kaj vidim?

Oskar (*odgrne smejaje nekoliko cvetja izza glave*): Se li bojiš tega krasnega nageljčka? Le približaj se, Vanda!

Vanda: Cel otročiček? Je-li možno? Oj, Oskar!

Oskar: No, ali sem te zadovoljil?

Vanda (*ga objame*): Vedi, Oskar, da če si me prej razveselil, si me sedaj osrečil.

Oskar: To je baš moj namen! (*Jemlje z njega cvetlice.*)

Vanda: Oj koliko iznenadenje! (*Pomaga jemati cvetice z njega.*)

Oskar (*ga vzdigne in postavi na tla*): A poglej, kako lep je ta otrok!

Vanda (*ga poljubi*): Detece moje!

Oskar: Kdo vendar trka? Kdo se upa kaliti sedaj najino veselje?

Vanda (*držeč otroka za roko*): Prosto!

Neža (*z otrokom*): Dober dan! Oprostite, visokorodna gospoda, da se vas drznem nadlegovati. Ali kar storim, storim za tega črvička tukaj.

Oskar: Želite milodara?

Vanda: Ali iščete dela za svojega moža?

Neža: Ne, ne, gospoda spoštovana! Zase ne prosim ničesar, ampak za tega otroka. Sirota je ostalo

samo na svetu. Davi na vse zgodaj mu je umrla mati. Vsemogočni se usmili njene duše!

Vanda: In prav nikogar nima več?

Neža: Nikogar, mila gospa. A ubogo je tako, da ne more niti priskrbeti materi krste.

Oskar: Vi torej prosite v njegovem imenu?

Neža: Da, dobrotljivi gospod! Prišla sem naravnost k vam, ker ste znani za milosrčnost.

Vanda: In kdo bo odslej imel tega otroka?

Neža: Mi, njegovi sosedje, ga bomo imeli. En dan eden, drugi dan — drugi. Iz sklede, iz katere bomo použivali mi, naj še on, revše nesrečno! Saj uči sveto pismo, da je treba pomagati revežem, ako hočemo, da bode kdaj tudi nam pomagano. Kam pa naj gre, ko nima nikogar več na svetu?

Oskar: Ali nima sorodnikov?

Neža: Mi ne vemo zanje. Če bi imel koga, bi bil pač prišel kdaj v hišo, ko je bila ranjka bolna. Pa četudi jih ima! Kaj jim hoče? Kdor je ubog, dragi moj gospod, ima tudi sorodnike uboge.

Vanda: Siromašno otroče!

Oskar: Tudi meni se jako smili; zato tudi premišljam nekaj.

Vanda: Zdi se mi, da uganem, Oskar!

Oskar: Mogoče, Vanda! Kaj, ko bi tudi tega otroka vzela k sebi?

Vanda: Stori to, stori, ljubi Oskar!

Oskar: Čujte, žena, ali nam prepustite tega otročička?

Neža: Kaj, malega dečka naj vam prepustim?

Oskar: Da, ljuba žena. Midva sva brez lastnih otrok in zato sva si ravno danes odkupila tegale.

Vanda: Le pogledjte ga! Neka siromašna obitelj nam ga je prepustila v odgojo; ali hočete tudi vi storiti enako?

Oskar: Skupaj se bosta igrala, skupaj šolala in naposled postaneta moja dediča.

Neža: O kako ste usmiljeni, velečastna gospoda! A pomislite, da je ravno to bila želja njegove umirajoče matere. Da bi kaka dobra duša posinila njenega dečka, si je želela v svoji zadnji uri. Tu ga imate torej, dobri ljudje! *(Ga položi pred njiju.)* Vaše naj je odslej! A za to velikodušno delo naj rose nebesa le srečo in veselje nad vama obema.

Oskar: Hvala ti, ljuba žena. A tudi ti si usmiljena, ker si hodila ž njim okolo, da nabereš za krsto njegove matere. A sedaj nama povej, kako se imenuje.

Neža: Milan mu je ime.

Vanda: To je moj najlepši dan, premili Oskar, kajti ne le, da smo rešili Janka iz bede, nadomestila bodeva tudi starše siroti Milanu.

Oskar: To poslednje je sicer zelo težavna naloga, Vanda draga, ali trudila se bova, da jo izpolniva; kajti pomagati potrebnim je najlepše delo na svetu.

(Zavesa pade.)

Konec 1. dejanja.

II. dejanje.

Se uprizarja na samostanskem vrtu. Zato je tuintam grmičje, drevje, cvetje. Srednji del odra predstavlja samostansko poslopje, oziroma vrata, ki vodijo na vrt. Na vrtu naj je vsaj ena klop.

OSEBE:

Benedikta	}	usmiljeni sstri.
Jakobina		

Oton	}	gojenci.
Branko		
Milan		
Janko		
Belizar		
Pavlek		
Aleksander		

Bernard, vrtnar.

Princezinja.

Predstojnica usmiljenih sester.

Dekla.

Dva ali še več gojencev.

Prvi prizor.

Sestra Benedikta (*prišedša z gojenci*): Kje pa je zaostal Janko?

Milan: Moj brat pride takoj, čestita sestra. Po svoj robec je šel v spalnico.

Sestra Jakobina: Evo ga! Ravno sedaj prihaja, Janko (*vstopi in gre brez pozdrava h klopi in sede*).

Benedikta: Kje pa si bil dosedaj, ljubi Janko?

Janko: Kaj vam to mari?

Benedikta: Kak odgovor je to, deček? Ti si nepoboljšljiv!

Jakobina: Drzni se še enkrat odgovoriti in ti pojdeš takoj k predstojnici.

Janko: Zakaj mi pravi le Janko? Jaz sem baron.

Benedikta: Dokler si pod varstvom in vzgojo tega konvikta, nisi drugega nego gojenec Janko Gorázd.

Jakobina: Seveda! Vi vsi ste le gojenci v tem zavodu in nič drugega, kajti učenci ne smejo občutiti razlike med seboj, naj so plemenitega ali preprostega rodu.

Janko (*zmigne osorno z rameni*).

Oton: Sestra Jakobina ima popolnem prav, dragi baron! Dokler ostanem v tem vzgojevališču, smo si vsi enaki, dobrih naukov potrebujemo in nikakih plemenitaških naslovov.

Jakobina: Bravo, grof Oton! Vaša ponižnost vam bode ohranila večje spoštovanje med ljudstvom nego Jankova prevzetnost.

Benedikta: O, tudi baron Milan je skromen in pokoren gojenec in je vse drugačen nego njegov brat.

Milan: Odpustite, čestita sestra; ako vas je Janko užalil, se gotovo poboljša.

Janko (*vstane ježno s klopi*): Čemu prosiš zame? Kaj sem pa komu storil? Ali misliš, da si bodem dovoljeval vse, kar se komu zljubi?

Jakobina: Tiho! Po obedu je počitek in nikak prepir.

Benedikta: Da! Nekateri gojenci pojdejo na izprehod po parku, drugi pa naredo, za kar so v tem tednu določeni.

Dekla (*z jerbaščkom vilic, žlic, nožev in brisačami, postavi vse na klop in odide molče*).

Jakobina (*izvleče notes*): V prošlem tednu je snažil Milan, Ivan in Srečko. Danes je na vrsti: Branko, Belizar in Janko. Kadar končate, pridete tudi vi na vrt.

Janko: Jaz že ne bom delal ničesar.

Benedikta: Mi pa odidemo na izprehod po parku. (*Nune in gojenci odidejo skozi stranske kulise*.)

Janko: Belizar, Branko! Ali bosta vidva res čistila nože, vilice in žlice?

Belizar: Seveda bom! Preje, ko skončam, preje pojdem na izprehod. (*Sede na klop, vzame brisačko in čisti nože*.)

Branko: Veš, Janko! Tudi mene jezi, da moram opravljati to delo, ki ga doma v moji hiši opravlja kuharičina pomagalka. Ali kaj hočem? Tako velevala red samostanski. (*Sede na klop, vzame brisačo in jame čistiti*.)

Janko: Ali povejta mi vendar. Zakaj bi morali mi opravljati ta posel? Kaj smo v tem zavodu zato, da se izučimo za kuharje? In kaj stanujemo tukaj zastonj? Ali ne plačujejo naši starši za nas toliko lepega denarja?

Belizar: Res je! Ali če ne slušamo, nas kaznujejo.

Branko: Brez večerje ostanemo.

Janko: Toda vesta, zakaj se vse to godi? Zato, ker storimo molče vse, kar nam nalagajo. Protivimo se jim skupno, bosta videla, da bo pomagalo.

Belizar: O, če bi vedel, da bo kaj hasnilo, bi to ... zalučal še v tem hipu daleč od sebe. Tako pa ... —

Branko: To je ravno! Ali misliš, da mene ti-homa ne jezi, misliš, da ne jezi tvojega brata in druge sogojence? Molčati moramo, ker nas drugače nune izključijo iz zavoda.

Janko: Toda ravno ti, vidiš, bi nam lahko vsem pomagal iz te zagate.

Branko: Jaz? Kako to?

Belizar: Kaj nisi sin mestnega župana? Tvoj oče torej lahko prenaredi samostanski red!

Branko: E, dragi moj! Če bi moj oče to hotel, bi že naredil, saj ve, kaj zahtevajo tu notri od nas.

Belizar: Ne preostaja nam drugega, dragi Janko, nego da prisedeš k nama in pričneš s svojim delom. Glej, jaz bom že kmalu končal.

Janko: Zaradi mene ne bodo žlice danes očiščene. K vama že prisedem, toda delal bodem, kar se spodobi baronu. (*Prekriža nogi; si prižge cigareto in čita iz knjige, ki jo je imel v suknji.*)

Belizar (*vstane*): Pozdravljena, tovariša! Grem na gugalnico. (*Gre.*)

Branko: Kaj si že skončal? No, tudi jaz pridem kmalu za teboj.

Drugi prizor.

Benedikta (*pride izza kulis*): Ali ste že kmalu končali, dečki? Kaj vidim? Ti kadiš, Janko, in čitaš? Kdo ti je dal dovoljenje? Si li že morda dovršil svoje opravilo?

Janko: Ne, nisem!

Benedikta: Kaj bo iz tebe, Janko? Zakaj ne ubogaš, kakor ubogajo drugi gojenci.

Janko: Roditelji so nas dali v samostan, da se izučimo, ne pa da se bavimo s hišnimi opravki.

Benedikta: Taka je samostanska naredba. In ako nalagamo gojencem ta mala opravičila, ne storimo tega zaradi pomanjkanja poslov, ampak da se gojenci navadijo reda in snage. Saj vidiš, kako so drugi pokorni.

Janko: Če so drugi pokorni, jaz ne bom, ker sem baron in nikak pastir.

Jakobina (*prišedša naglo izza kulis*): Kdo je ta surovež?

Benedikta: Saj veste, čestita sestra, kdo je nadloga našega mirnega zavetišča?

Jakobina (*pogleda osorno Janka*): Torej vedno isti! Čemu pa izgubljate sapo s takim paglavcem?

Janko: Jaz sem baron in nikak paglavec.

Jakobina: Tiho, nikakega odgovora! Praviš, da si baron? Da, baron, ki je žalibog tako surov, kakor gorjan, ki ne pride z ljudmi nikoli v dotiko.

Benedikta: Treba bi bilo pisati domov.

Jakobina: Pisali bomo in sicer odidem še danes k predstojnici po dovoljenje.

Benedikta: Tedaj pa povejte čestiti materi, da naloženega opravitca ni opravil, marveč čital in kadil!

Jakobina (*zavzeta*): Čital? Kadil? Kako je prišel do tega; kdo mu je dal denar in kdo tabak? Sploh je kajenje v našem zavodu prepovedano.

Benedikta: Temu se čudim tudi jaz. No, sedaj je priložnost, da govoriš. Povej, kdo ti je dal denar?

Janko: Prstan sem prodal.

Jakobina: Tak dragocen spomin si prodal, ki ti ga je poklonila mama za god? Sramuj se!

Benedikta: Enako je storil lani z ono lepo baržunasto čepico. (*Zunaj zvoni.*)

Jakobina: O, iz tega dečka ne bo nič dobrega! Vse sile bo napel v potrebi, samo da bo došel do denarja.

Benedikta: K blagoslovu zvoni. Sestra Jakobina, idite po ostale gojence!

Jakobina (*odide*).

Benedikta (*Janku in Branku*): Idimo k blagoslovu. A posebno ti, Janko, pazi, da se vedeš pobožno in prosiš Boga, da ti predstojnica odpusti in ne sporoči staršem.

Janko (*mrmlja*): Pa naj, če hoče! (*Odidejo.*)

Jakobina (*se vrne z gojenci z vrta in gre tudi skozi vrata*).

Tretji prizor.

Med odmevanjem zvončka prihaja izza kulis vrtnar Bernard, kakor da nadaljuje svojo pot. V roki naj ima poleg koša zalivalnik, ali grablje. Tuintam zalije kako rastlinico ali pa se skloni do nje, da jo osnaži osuhlega listja. Ko utihne zvonček, prispe izza vrat Janko, ki se ogleduje okolo in ima pod pazduho nekaj knjig, v roki pa škatljico svaljčic.

Janko: A, tukaj si, Bernard? Ravno prav, prihajam k tebi!

Bernard: O, vi ste, gospod baron? Kako da ste tukaj? Saj služba božja še ni končana.

Janko: Izmuznil sem se iz kapele, da govorim na samem z vami, Bernard!

Bernard: Z mano?

Janko: Da! Poglejte, te knjige mi morate nekam skriti in tudi to škatlico cigaret. Drugače mi jih nune poberejo. Nocoj mi bodo bržkone brskale pod vzglavnico.

Bernard: Ne bo hudega, ne! Nune ne držijo jeze in bodo kmalu pozabile na svoje grožnje.

Janko: Sestra Benedikta že zabi ali Jakobina me ne more trpeti.

Bernard: To se vam morda le tako dozdeva. Sicer, tiste knjige vam že spravim. Bržkone niso ne šolske ne mašne, ker jih tako skrivate.

Janko: Seveda ne! Povesti so v njih, posodil mi jih je sosedov sin. Ta tobak pa imejte zase, če hočete. *(Mu da oboje.)*

Bernard: Lepa hvala, gospod baron! (*Vzame.*)
Knjige položim pa kar tukaj v koš.

Janko: Sedaj moram skrivoma zopet v kapelo, dasi bi se najrajši izprehajal po vrtu. O, Bernard! Vi imate pač lepo življenje!

Bernard: Lepo? Hvala Bogu, pritoževati se ne morem. Ali tako lepo, kakršno je vaše, vendarle ni.

Janko: Eh, ko se moram učiti neprestano in delati vedno le to, kar hočejo drugi. Prostost, prostost, ta je lepa!

Bernard: Dospe že čas, ko postanete samosvoj gospodar. V mladosti se mora učiti vsak človek. Oh, zakaj nisem jaz bogat, kako priden bi hotel biti.

Janko: Toda kaj vas pri učenju tako veseli, mili Bernard?

Bernard: Kaj me veseli, pravite? Vse, gospod baronček. Učenje je pač lepa reč.

Janko: Lepa reč! Hm, hm!

Bernard: Kako ne? Spoznavati vsako stvar odkod je, zakaj je, čemu je namenjena, kakšna je ... Ali ni to zanimivo? Nedavno sem poslušal, kako vam je čestita sestra razlagala na vrtu o zvezdah in solncu, o gromu in blisku.

Janko: No, tisto učenje veseli tudi mene. Ali, kar mi ne ugaja, je računstvo in naloge, ki jih moram sestavljati.

Bernard: Pa kako hočete živeti brez računstva? Dandanes se ukvarja z računstvom vsakdo: bogatin in siromak, seveda vsak po svoje.

Janko (*se ozre proti vratom*): Ali ne prihaja nekdo?

Bernard: Mogoče! No, pa počenite tukaj za grmovje ali pa smuknite v mojo kolibo.

Janko: Pazite na knjige! (*Pobegne.*)

Četrty prizor.

Prejšnja, predstojnica, Jakobina.

Bernard (*sname čepico*): Hvaljen bodi Jezus Kristus.

Predstojnica (*pokima molče*).

Jakobina: Na večne čase!

Bernard (*vzame svoje grablje, koš, zalivalnik in odide*).

Predstojnica: Res je, da ima Janko že svojih petnajst let, a otročji je še in brez prave pameti.

Jakobina: Oprostite, da oporekam, čestita mati, kajti meni se Janko ne zdi otročji, marveč hudoben.

Predstojnica (*zanika z glavo*): Janko je le prevzeten, ker je baron.

Jakobina: O, čestita mati! In Vaclav? Ali ni princ? In Belizar, ali ni grof? A vendar sta ponižna in skromna, ko da sta rojena pod slamnato streho.

Predstojnica (*jo potrka po rami*): Vi ste pre-dobra in zato zahtevate, da so na svetu vsi dobri. Vem, tudi vi ste kneginja in vendar ste se oblekli raje v to skromno obleko, nego da bi ostali v svili in baršunu. Ali vsi nismo enaki. Nekateri žalibog cenijo preveč zemski blesk in lišp.

Jakobina: Čemu oholosti, čemu preširnosti, ko ju vendar moramo ostaviti, kadar nas pokliče ljubi Bog k sebi! Čimbolj se človek tu na zemlji povišuje, tembolj bo ponižan onkraj groba. In pa vobče tukaj na svetu ni ošabnost nikake cene. Saj še pregovor pravi: Kdor se povišuje, prazno glavo oznanjuje.

Predstojnica: Pritrditi vam moram v vsem, čestita sestra; kajti prevzeten je le oni, ki v resnici nič ni. Toda na svetu je še mnogo nečimrnosti, ki se ne da tako kmalu izčrpati. In tako, mislim, je tudi z Jankom. Deček ima mnogo napak, a s časom se jih odvadi.

Dekla (*vstopi*): Dve kočiji sta se ustavili pred durmi, čestita mati! (*Odide.*)

Predstojnica: Kdo utegne biti? V vzprejemnico moram! (*Pokima smeja se in odhaja.*)

Jakobina (*se pokloni*): Hvaljen bodi! (*Sklene roki k molitvi in se izprehaja.*)

Peti prizor.

Prejšnja, Benedikta, gojenci.

Gojenci (*Jakobini*): Hvaljen bodi Jezus Kristus! Jakobina (*molče pokima*).

Benedikta: Pomislite, sestra! Danes je toliko gostov, da so malone vse sobe zasedene.

Jakobina: A vi, sestra, imate opravilo z gojenci, kakor uvidevam.

Benedikta: Da! Ponavljati moram z njimi za jutrnjo veselico. Sicer storim to lahko tukaj pod milim nebom, ker je toli krasno vreme.

Jakobina: Jaz pa bom verna poslušalka.

Benedikta: Posedite vrtné klopí, mili dečki. Ponoviti hočemo igro in vse deklamacije. Danes je zadnja poskušnja; predaval pa bode na veselici le oni, ki nastopa najlepše.

Dekla (*vstopi*): Ravnokar se je pripeljala gospa princezinja. Pedstojnica mi je naročila, naj vam sporočim, ker bi morda princezinja zaželela izprašati gojence. (*Odide.*)

Benedikta: Oh, še tega je manjkalo!

Jakobina: Nikar se ne plašite; gojenci so bržkone temeljito pripravljeni.

Benedikta: Ste čuli, dečki? Princezinja, ki je pokroviteljica in dobrotnica našega zavoda, se je pripeljala ravnokar. Ako pride na vrt in bi vas rada poslušala, pazite, kako se vedete.

Jakobina: Da se ne zabite pokloniti.

Gojenci: Da, čestita sestra!

Benedikta: Pa ne bojte se in odgovarjajte pogumno in razločno.

Šesti prizor.

Prejšnji, predstojnica, princezinja.

Predstojnica: Evo, visokost! Tukaj na vrtu so vsi!

Benedikta, Jakobina (*se ozreta proti vhodu in se poklonita*).

Gojenci (*vstanejo in se poklonijo*).

Princezinja (*oblečena v preprosti potovalni obleki z ročnim kovčkom*). Hvaljen bodi Jezus! Izprehod me je vodil mimo samostana in zato sem vstopila, da se prepričam, ali se gojenci pridno uče.

Jakobina: Želite, visokost, da odidemo v šolsko sobo?

Princezinja: Pod milim nebom mi je ljubše. Samostanski vrti so itak mirni in tihi; nihče nas ne nadleguje.

Benedikta: O čem želite, visokost, da jih izprašam.

Princezinja: O čemurkoli! Mogoče kako deklamacijo ...

Benedikta: Ste čuli, ljubi dečki? Njena visokost, gospa princezinja, želi slišati kako pesem. Ponoviti hočemo torej: »Rodnemu jeziku«. Nadejam se, da niste zabili, katere besede moramo izgovarjati tihoma in katere poudarjati z navdušenjem.

Predstojnica: Izvolite poklicati sami kakega gojenca; pesem morajo poznati vsi.

Princezinja: Povej tedaj ti, dečko!

Aleksander (*stopi iz vrste in se pokloni*):

Jezik rodni, govor rodni,
od Boga nam dani;
kdor te zabi, nima srca ...
kamen v prsih hrani.

Je-li možno pozabiti
jezik, ki učila
mati ga je govoriti,
mati naša mila?

Ni ga možno pozabiti !!
 V tem jeziku mali
 smo otroci prve prošnje
 Bogu pošiljali.

Pevali smo v tem jeziku,
 v igrah govorili,
 pravili povesti mične,
 ure si sladili.

Jezik rodni, govor rodni
 od Boga nam dani,
 kdor te zabi, nima srca . . .
 kamen v prsih hrani! . . .

Princezinja: To si krasno povedal, deček. Toda, glej, da ne zabiš nikoli zlatih besed, ki si jih pravkar predaval s toliko vnemo. Kako se pišeš?

Aleksander: Aleksander, plemeniti Trbovljski.

Princezinja: Tvojo mamico poznam. Kadar jej pišeš, pozdravi jo in povej, da sem te pohvalila za pridnost ter ti podarila to knjigo. *(Da mu knjigo, ki jo vzame iz kovčka.)*

Aleksander *(ji poljubi roko)*: Hvala vam, visokost! Storil bom, kakor velite! *(Odstopi.)*

Princezinja: Uverjena sem, da ste vsi enako pridni, vendar želim, da mi to lepo pesmico poveš tudi ti, deček! *(Pokaže na Janka, ki je stal nekako skrit v zadnji vrsti.)*

Janko *(pristopi obotavljaje se in sramežljivo povesi glavo)*.

Predstojnica: Kaj to pomeni?

Benedikta: Ali si že pozabil, Gorazd?

Dekla (*vstopi in pomigne prednici, ki odide za njo*).

Jakobina: On se najbrže pesmice niti učil ni!

Princezinja: Tako nemaren deček, da bi to bil?

Jakobina: Ako želite poznati resnico, visokost, naj vam povem, da je ta deček plevel med gojenci, da bi bil že davno izključen, ako bi ne bila predstojnica toli blaga in dobra. Ničesar se ne uči, nič ne uboga in vede se surovo!

Princezinja: Kako se imenuješ, deček?

Janko: Baron Janko Gorazd.

Princezinja: Baron?

Jakobina: To je edino, kar zna povedati brez pogrška.

Benedikta: Žalibog, da je tako.

Princezinja: Zelo me žalosti, da nisi podoben svojemu sogojencu Trbovljskemu.

Benedikta: Po pridnosti ni niti lastnemu bratu podoben.

Princezinja: Ali je tudi tukaj?

Benedikta: Da, visokost! Ta je! (*Ga pokaže.*)

Milan (*se pokloni*).

Jakobina: Milan Gorazd je najpridnejši med vsemi. On dela vso čast našemu zavodu.

Princezinja: To je zelo lepo od tebe, a pazi, da ostaneš tak tudi nadalje.

Milan: Hočem, milostljiva gospa. Ni pa res, da bi bil jaz najpridnejši, marveč Pavlek Vrtovec, moj prijatelj.

Princezinja: Uvidevam, da nisi le priden, ampak tudi skromen in nesebičen. S tem si me še bolj razveselil, Milan. In kje je Pavlek Vrtovec?

Benedikta (*ga potisne naprej, dočim Milan odstopi*): Evo ga, visokost! Ta je Vrtovec.

Pavlek (*se pokloni*).

Jakobina: To je res jako nadarjen deček, a ker je zelo ubožen, ga je uvrstila čestita predstojnica zastonj med gojence.

Princezinja: Ko dovrši šole v tem zavodu, se bode izšolal na moje stroške.

Benedikta: O, kolika sreča!

Pavlek: Prejmite mojo najiskrenejšo zahvalo, visokorodna gospa. Vedno vam ostanem hvaležen! (*Se pokloni in odstopi.*)

Princezinja: Torej razen Janka Gorazda se učijo vsi pridno in marljivo?

Jakobina: Razen njega so vsi pokorni.

Princezinja: Zato pa hočem vsem pokloniti mal spominek na današnji dan, in sicer zlato svetinjico. (*Otvori kovček in podari vsakemu eno svetinjico. Vsi dečki, razen Janka, se zahvaljujejo in so veseli.*) Sedaj pa odidem, a ker ste me danes izredno vzradostili, zato me spremite vsi do kočije! (*Janku.*) Tebe pa nočem v svojem spremstvu, kajti vedi, da zanikarnih, hudobnih in prevzetnih dečkov nikdo ne mara. (*Gre ponosno pred gojenci in nunami.*)

Janko (*ostane osramočen upognjene glave sredi odra, si zakrije obraz z roka^{vo} in pomajaje z glavo zajoče glasno*).

(Zavesa pade.)

III. dejanje.

Soba iz prvega dejanja v Oskarjevem domu.

OSEBE:

Oskar,
Vanda,
Milan,
Janko,
Andrej,

Berta,
Poli^{cijski}
komisar,
orožnik.

Prvi prizor.

Oskar, Vanda, Milan.

Oskar (*ima osivelo brado in hodi po sobi s prekrižanimi rokami*): Kdo bi bil vendar to storil? Ne vem sicer, koga bi sumil tatvine, ali eden je v tej hiši gotovo, ki krade. O starem Andreju si niti misliti ne morem kaj sličnega. Ali, hm! Kdo ve? Morda se je v starosti podvrgel pregrehi.

Vanda (*vstopi razburjena iz svoje sobe*): Nisi se zmotil, Oskar!!

Oskar: Je-li mogoče?

Vanda: Da, da! Tatvina se ni izvršila samo pri tebi, marveč tudi pri meni.

Oskar: In česa ti je zmanjkalo.

Vanda (*zaihti*): Moji krasni biseri so izginili.

Oskar: Biseri? Kaj jih nisi imela pod ključem?

Vanda: Kako pa? Zaklenjeni so bili v zeleni puščici, kakor navadno.

Oskar: In puščica je izpraznjena?

Vanda: Ne! To je ravno čudno! Ostalih dragocenosti se tat niti dotaknil ni. Oh!

Oskar: Ne toži, Vanda! Po toči ne pomaga zvoniti. Ali veš! Kar me jezi, ni toliko to, da so ti ukradeni biseri, jezi me le, da ne poznam tatu.

Vanda: O, jaz pa bi ne poznala rada le tatu, marveč bi imela tudi svoje bisere; saj so bili moj najdražji spomin.

Oskar: Potolaži se, draga!

Milan (*vstopi*): Meni ne manjka ničesar.

Oskar: Kaj pravi Janko?

Milan: Janka ni doma. Sluga mi je povedal, da je odjahal na izprehod.

Vanda: Bržkone so tudi njemu kaj odnesli?

Oskar: A kdo utegne to biti?

Vanda: Kdo drugi nego sobarica in služabnik? Sporazumela sta se in odnesla.

Milan: Neverjetno, dragi starši?

Oskar: Kaj neverjetno? Nič drugače ni, ko tako, kajti onadva poznata vsak kotiček v najinih sobah.

Milan: Ali pomisli, dragi oče, da sta Andrej in Berta ostarela v tvojem domu in da sta ti bila vedno zvesta služabnika. Kako hočeš, da storita kaj takega na svoje stare dni?

Oskar: To je že res, sinko! Nanj bi ne smel sumiti.

Vanda: Tudi o Berti nisva gotova, ali vendar mislim, da lahko z gotovostjo pokažem s prstom nanjo. Nečimerna je itak bila vselej.

Milan: To je res, mamica! Nečimerna je Berta in lakomiselna. Vendar ima to dobro lastnost, da je odkritosrčna.

Vanda: Lahko, da je odkritosrčna le v malenkostnih rečeh in kjer se ji zljubi.

Milan: Ne, ne, mamica! Jaz pa mislim, da bi Berta, ako je kriva, tudi priznala.

Oskar: Pokliči jo, no! In tudi Andrej naj pride sem!

Milan (*gre k steni in pritisne na gumb*).

Drugi prizor.

Prejšnji, Andrej, Berta.

Berta (*veselo in smejoče*): Kaj želite, velečastna gospoda?

Andrej: Tudi jaz sem tukaj, milostljivi.

Oskar (*osorno*): Semkaj pred mene oba!

Andrej (*obstoji osupnjen*).

Berta (*gleda zvedavo okolo*).

Vanda: No, ali sta gluha? Približajta se!

Milan: Moji starši bi radi nekaj izvedeli. Govorita resnico!

Berta (*stopi odločno in moško naprej*).

Andrej: Na razpolago sem vam!

Oskar: Kam si del mojo naprsno iglo?

Andrej (*ga resno in molče pogleda*).

Vanda: In ti? Le povej: kdaj si ukradla moje bisere?

Berta (*očitajoče*): Gospa!

Oskar: Ako sta kriva, nikar ne tajita. Priznajta in odpuščeno vama bode.

Vanda: Tudi jaz mislim, da je resnica najlepša. Povrnita ukradeno in poboljšajta se!

Andrej: Govorite jasno, gospod baron.

Milan: Mojemu očetu manjka dragulj.

Andrej: In gospod baron misli, da sem ga vzel jaz?

Oskar: Da, ravno to mislim.

Andrej (*resno in ježno*): Od tega hipa nisem več vaš sluga. Tukaj ostanem le ta mesec. Petindvajset let sem preživel pod to streho. A po tolikih letih me imenujete tatu? Hvala lepa, gospoda! (*Se pokloni in ježno odide.*)

Oskar: Počakaj! Morda je ta-le vsega kriva.

Andrej (*se ne povrne več*).

Berta: Da sem jaz tatica? Kako si drznete misliti o meni kaj takega? Niti vinarja vam nisem še nikoli izmaknila.

Vanda: Vinarja ne, toda moje bisere...

Berta: To je nečuvena obdolžitev! Kaj bi jaz z vašimi biseri? Nisem tako bedasta, da bi se jaz, revna dekla, dičila s tem, kar pristoja visoki gospe.

Oskar: Klepetulja! Kdor veliko govori, veliko laže. A kdor laže, tudi krade.

Berta: Kar govorim, govorim v svoje opravičenje. Toda odslej hočem molčati. Vedite, da prihodnji teden zapustim to hišo; kadar pa me potrebujete za sodišče, iščite me pri mojih starših. (*Gre.*)

Milan: Starši premili. Zdi se mi, da ste prizadeli obema veliko krivico.

Vanda: Ti še ne poznaš sveta, ljubi Milan, in misliš o vseh ljudeh le dobro.

Oskar: Hm, hm! Tudi meni se zdi, da sva se prena glila.

Vanda: Zakaj sta se pa tako hitro izmuznila?

Milan: Ali misliš, mamica, da preprosti ljudje nimajo ponosa in samoljubja?

Oskar: Milan ima prav! Le pomisli, Vanda, kako morata biti užaljena, ako sta nedolžna. Toda resnica mora na dan. In ako nista kriva, hočem biti prvi, ki jih prosi odpuščanja.

Vanda: Tudi jaz rada popravim krivico; toda danes je najbrže nisva storila.

Andrej (*vstopi resno*): V sprejemnici je obisk. Družina Mihelič pričakuje vseh. (*Odide.*)

Milan: Jaz izostanem, oče. Boli me glava.

Oskar: Sprejmi jih ti, Vanda. Pridem kmalu za teboj. (*Odideta vsak pri svojih vratih.*)

Tretji prizor.

Milan (*vzame gosli in jih uglašuje*).

Berta (*prinese pismo na podložnici in odide*).

Milan: Uboga reva! Ne morem si misliti, da je tatica. In Andrej? O, ta še manj! Ne, ne! Prepričan sem, da ni zmožen kaj takega ne ta, ne ona. (*Odloži gosli.*) Ne, ne Berta, ne Andrej! (*Pogleda pismo.*) Od sodišča. A, za Janka! He, he! Moj brat dobiva vedno taka pisemca. Jej, jej, da se še ne naveliča takega življenja. Hm! (*Vzame zopet gosli.*)

Janko (*vstopi kot jezdec*): Sam si? Kje pa so stari?

Milan: Ali misliš najine roditelje?

Janko: No, koga pa?

Milan: Res je, da so že ostareli, ali ta pridevek je iz sinovih ust, zelo nespodoben.

Janko: Pridiga se je že začela.

Milan: Obisk imajo. Družina Mihelič je v sprejemnici; ako te veseli, pozdravi jih.

Janko (*sede v naslanjačič, se razkorači in maha z bičem*): E — e! Nisem razpoložen za zabavo.

Milan: Neko pismo je zate. Ali ga nisi opazil na mizi!

Janko (*naglo vstane, pogleda na naslov, raztrga in položi v žep*): Takih pisem niti ne odpiram. (*Zopet sede.*)

Milan: Ha, ha, ha! Ti imaš pač dobre oči, ker vidiš skozi. Kaj ti hoče sodišče?

Janko: Najbrže mi namerava kaj zarubiti, ker nisem plačal neke vsote.

Milan: Zakaj pa ne plačaš?

Janko: Zakaj? Zato ker nimam.

Milan: Ni dolgo, kar ti je oče odštel 500 K.

Janko: Ehej! Kje so že tiste!

Milan: Janko, Janko! Nočem se umešavati v tvoje zadeve, ali ker sem eno leto starejši od tebe, se ti upam svetovati, da premeniš svoje življenje.

Janko: Ti želiš, da čepim vedno doma, kakor ti!

Milan: Nikar! Le uživaj svojo mladost, kolikor ti drago, toda zmerno. Ti tratiš po cele noči in trosiš včasih denar prav po nepotrebnem.

Janko: Zato sem tudi baron. Ako bi bil kmetič, bi živel kmečko. Tako pa ...

Milan: Ne nasprotujem ti v tem. Vsak človek sme živeti, kakor mu dovoli razmere. Ali ti ne živiš, kakor bogatinov sin, marveč kakor samosvoj gospodar. Ako se ne odvadiš tega razkošja in potrate, boš kmalu vse zapravil.

Janko: Joj, kako si dolgočasen, Milan.

Milan: No, bom pa molčal.

Janko: Ne zameri, brat. Ali veš, tako govoriš, kakor da imam pet let. Jaz vem, kaj delam; ne potrebujem nasvetov, ampak edino le denarja, denarja, denarja.

Milan: Ali za Boga svetega! Kaj ga ješ? Kam spravljaš toliko novcev?

Janko: Ha, ha! Ti ga seveda ne potrosiš mnogo, ker zahajaš le v gledišče. Ali mene mikajo vse zabave, ki jih nudi svet. In zato potrebujem mnogo cvenka. (*Vstane in gre k Milanu.*) Pa ravno zato, vidiš, bratec! Vem, da si dober ...

Milan: Aha! Stavim, da hočeš zopet kaj od mene?

Janko: Uganil si. Prosim te, posodi mi tisočak.

Milan: Tisočak? A kje bi ga vzel?

Janko: Kje? Samo, če migneš staremu, ga dobiš. A kar mi posodiš, si vse zapiši. Ko podedujem, ti vse povrnem.

Milan: Pa čemu potrebuješ?

Janko: Saj veš, pustni čas je in zato priredimo s prijatelji imeniten večer. Pojedina, ples, zabava. A brez cvenka ne morem nastopiti, kakor pristoja baronu.

Milan: Toda tista pustna zabava ne bo stala tisočak?

Janko: Ej, kako si natančen! Veš, poplačati moram neke male dolgove. No, no le sezi v žep.

Milan: Tukaj nimam ničesar. Dam ti kasneje, toda ne več nego 500 K, ker več niti nimam.

Janko (*ga objame*): O, presrčni moj bratec! Saj sem vedel, da si pristna dobrota.

Milan: No, no, no!

Janko (*gre k steni in potisne za gumb*): Joj, tako sem žejen, da se mi jezik sprijemlje.

Milan (*kadi ali pa svira na gosli*).

Berta (*se molče pokloži*).

Janko: Čašo malinovca mi prinesi, Bertka!

Milan: Jokala je; pozna se ji.

Janko: Zakaj pa se je jokala?

Berta (*vstopi in drži pred njim krožnik, toliko časa, da izpije ves kozarec*).

Janko: Posmeji se, Bertka!

Berta (*zajoče in si menca oči*).

Janko: Kaj pa je to? (*Jo posnema in se pači pred njo.*) Eee!

Berta (*odide žalostna*).

Milan: Zakaj si vendar tak, Janko? Ali misliš, da so služabniki vedno razpoloženi za tvoje norčije?

Janko: Čemu pa se kremži, mevža?

Milan: Brez vzroka gotovo ne, saj ni otrok. Ako bi bil ti v njenem položaju, bi streljal od jeze.

Janko: O!

Milan: Le pomisli: Staršem manjka zlatenina. In ... Manjka tudi tebi kaj?

Janko: Meni? Meni nič ne manjka! Zakaj vprašuješ?

Milan: Zato ker starši sumijo Andreja in Berto.

Janko (*skoči pokonci*): Ali res? In kaj sta odgovorila?

Milan: Branita se, reveža! Sicer se niti ne branita. Le žalostno sta se zahvalila za očitjanje in izjavila, da sta v hiši le še ta mesec.

Janko (*hodi goriindol po sobi*): A čemu so starine napadli ona dva? Ona dva sta nedolžna.

Milan (*veselo*): Kaj ne, da sta? Ali kako? Čuj, ti govoriš z nekako gotovostjo.

Janko (*v zadregi*) Veš, brat! — Jaz mislim ... No, kaj se ti ne zdi? ...

Milan (*skoči k njemu in ga pogleda*): Janko!

Janko (*zmeden*): No, kaj je?

Milan (*se obrne*): Ne, saj ni mogoče!

Janko (*molči, stopa po sobi in si zmeden gladi glavo*): No, in kaj zato?

Milan: Janko, govoril!

Janko: Kaj naj govorim? Kaj hočeš?... No, da!... Pa ne povej jim; jaz sem jim pobral...

Milan: Brat, brat! Ne, te ne ovadim staršem. Toda ti stori na kak način, samo da odvrneš obtožbo od ubogih služabnikov. Povrni zopet; starši ti odpustijo.

Janko: Kaj bom vračal? Saj nimam več. V zastavljalnico sem poslal, a potem zakasnil z izplačanjem obresti in tako sem izgubil vse.

Milan: Kako si pa zapravil tisto vsoto?

Janko: V veseli družini sem jo potrošil.

Milan: Tista družina bo tvoja poguba, brat.

Janko: Ali si začel zopet s svojimi pridigami? Pusti me! Če hočeš, pa povej staršem, da sem jih okradel; ovadi me sodišču, da sem tat. Meni je itak malo mari za vse skupaj. Naveličan sem že vsega. A če me pripravite do skrajnosti, se ustrelim, pa je!

Milan: Kako govoriš, Janko? Devetnajst let imaš in praviš, da si nasičen življenja? Oh! Janko, zapusti tiste svoje prijatelje, ki so ti le zato prijazni, ker se zabavajo s tvojim denarjem. Ko bi bil reven in preprost, bi te niti ne pogledali.

Janko: Ko bi vedel, da me čakajo tukaj take pridige, bi ne prišel niti domov. Kaj je navsezadnje? Saj nisem okral stradajočih ljudi, ampak svoje premožne starše.

Milan: Tatvina je vedno greh, stori jo bogatemu ali siromaku. Kar ni našega tega se ne smemo polastiti.

Janko (*si maši ušesi*): Zadosti, zadosti! Prihrani za jutri! Danes nisem razpoložen za take opomine. He, he! (*Odide.*)

Četrty prizor.

Milan, Oskar.

Milan (*si podpre glavo z rokami*). Ubogi moji starši, ubogi moj oče! Oh, oh!

Oskar (*vstopi naglo*): Nikar ne toži, presrčni moj sinko!

Milan (*vstane začujen*): Oče!

Oskar: Vse sem čul, vse; ves vajin pogovor.

Milan: Oh!

Oskar: Nisem nameraval poslušati pri vratih, ker je to nespodobno. Hotel sem oditi, ali neka beseda me je zaustavila.

Milan: Katera je bila tista beseda? Kaka neprijetna?

Oskar: Kako naj mi ni neprijetna, ko čujem, da je hišni tat moj lastni sin?

Milan: Odpusti mu, oče. Lahkomišljen je!

Oskar: In kako sem ga ljubil, koliko žrtvoval zanj!

Vanda (*vstopi*): Končno sem prosta tudi jaz. Ali kaj ti je Oskar? Zdiš se mi zelo potr.

Oskar: Nič mi ni, Vanda.

Vanda: O, nekaj se je gotovo zgodilo! Ali kaj? Morda kaka nesreča? Morda Janku? Oh, povej!

Milan: Janko se je zdrav povrnil z lova, ljuba mamica.

Andrej (*se pokloni*): Nekdo bi rad govoril z gospodom baronom.

Oskar: Naj vstopi.

Peti prizor.

Prejšnji, komisar, orožnik.

Komisar: Rad bi govoril z vami, gospod baron.

Oskar: Le govorite, gospod!

Komisar: Ali tukaj, pred milostljivo gospo?

Vanda: Kaj se je pripetilo?

Milan: Bodi trdna, mamica! (*Gre k njej.*)

Vanda: Čemu, kaj?

Komisar (*izvleče papir*): Janko Gorazd. Je-li to vaš sin, gospod baron?

Oskar: Da! Ali želite, da ga pokličem?

Komisar: Prosim!

Oskar (*pomigne Andreju, ki odide*).

Vanda: A kaj mu hočete, gospod komisar?

Oskar: Je li moj sin v zvezi s kakim hudodelstvom?

Komisar: Da, gospod baron!

Vanda: Vi ste v zmoti, gospod!

Andrej (*pride z Jankom*).

Vanda: Janko, glej, zaradi tebe sta tukaj ta dva gospoda.

Janko (*pogleda in se strese*).

Komisar (*orožniku*): Zvežite ga!

Vanda: Kaj delate, gospod komisar?

Komisar (*resno*): Janko Gorazd je poglavar neke družbe, ki se že dolgo bavi s ponarejanjem denarja.

Oskar: Tako daleč si torej zabredel?

Vanda: Oh!

Milan (*posadi mater na stolico*).

Oskar: Ne tuguj za takim človekom, Vanda. Vedi, da ti je bisere ukradel on!

Andrej: Ah!

Vanda: O! Je-li mogoče?

Komisar: Danes smo torej zasačili vso družbo v nekem podzemeljskem brlogu. Našli smo polno skrinjo kron.

Oskar: In kaj rečeš ti k tej grozni obtožbi gospoda komisarja?

Janko: Jaz sem nedolžen.

Komisar: Tako pravijo vsi v prvem hipu, ker upajo na pomanjkljivost dokazov. Toda danes je vse zastonj. Sokrivci so že vsi prijeli in so navalili vso krivdo na svojega načelnika, barona Janka Gorazda.

Oskar: Danes ga odvežem od baronske krone. Vedite, gospod, da oni zločinec ni moj pravi sin.

Janko: Puhel izgovor.

Vanda: Resnico govori; vse povej, Oskar!

Oskar: Jaz in moja soproga nisva imela nikoli lastnih otrok.

Komisar: O?

Milan: Oh, ali je mogoče?

Vanda: Poslušaj, sinko! (*Ga objame.*)

Oskar: In zato sva posinila dva mala dečka. Tega tukaj (*pokaže na Milana*) in tistega tam (*pokaže na Janka*). Temu je priča moja soproga, služabnik Andrej in njegov rodni oče, čevljar Pogačnik, ki biva tu blizu.

Andrej: Res je!

Janko: To je laž! Starec! Jaz sem rojen v tej hiši. Baron sem, tvoj sin, čeprav se me sedaj sramuješ.

Oskar: Skrbel sem zanj, kakor za svojega sina. Ali moj trud je bil zaman. Kakor je bil ta (*pokaže Milana*) vedno priden, dober in ponižen, tako je bil tisti razuzdan in nepokoren.

Vanda: In kako sem ga ljubila! Oh!

Oskar: Ne razvnemaj se, Vanda; saj imava Milana, ki zasluži vso najino ljubezen, kakor najino bogastvo.

Janko: Ali polovica premoženja pripade meni, kajti jaz sem njegov brat.

Oskar: Vidva si nista brata, marveč sta bila le kakor brata vzgojena.

Milan: Hvala ti, ljubi oče! Hvala, dobra moja mamica. Naj ostanem še med vama!

Vanda: Seveda ostaneš naš, na veke naš.

Oskar: A tistega, gospod komisar, odvedite le v ječo. Hudodelca bi ne zagovarjal, niti če bi bil moj pravi sin.

Komisar: To je pač čudna dogodba, gospod baron, o kateri sem prepričan, da je resnična. A kljub temu prosim, pošljite na redarstveni urad vse listine, ki se tičejo tega mladeniča.

Oskar: Brez skrbi, gospod komisar, še jutri jih pošljem po svojem zvestem služabniku, da objavite po vseh časopisih, da ta zločinec ni moj sin, in da nisem jaz kriv njegove sedanje pogube, ampak sam zaradi svoje nepokorščine in lahkomiselnosti.

(Zavesa pade.)

(Konec.)

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000375628

